

ངོར་ཆེན་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་སྐྱེ་ཆའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་གྱེད་སྐབས་ཀྱི་ ནམ་ཐར་སྐོར་ལ་ཅུང་ཟད་དབུང་བ།^[1]

Jörg Heimbels^[2]

ངོ་སྤྲོད་མདོར་བསྟུན།

ངོར་ཆེན་ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་ (1382–1456) འི་དུས་རབས་བཙོ་ལྷ་པའི་ས་སྐྱའི་སྤྲེལ་ཆེན་ཁག་གི་ནང་ནས་གྲགས་ཆེ་བའི་དགེ་བཤེས་ཞིག་ཡིན་ལ། ས་སྐྱ་པའི་བསྟན་འཛིན་གངས་ཅན་མངོས་པར་གྱེད་པའི་རྒྱན་ཏུག་གི་ཡ་གྲུལ་ཡང་ཡིན། ངོར་ཆེན་1382 ལོར་ས་སྐྱར་འབྲུངས་ཞིང་། རྗེ་འདིའི་རིགས་དང་གཏུང་ནི། རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོའི་སྐྱེ་ཞང་དུ་གྲུར་བཙོག་པོའི་རྒྱན་པ་ཡིན་ལ། ཡབ་མེས་གོང་མ་རྣམས་འབྲིང་མཚམས་ནས་ས་སྐྱའི་ཕྱོགས་སུ་བྱོན་ཏེ། གར་ལ་སོགས་པར་འབྲོག་མཚན་ཅིང་བཞུགས་པ་ལས་རིམ་གྱིས་བདག་ཆེན་གཞི་མོག་པའི་གསོལ་ཇ་བར་གྲུར་པ་ཡིན། རྒྱད་པར་རྗེ་འདི་ཉིད་ཀྱི་བྱི་ལྟར་གྱི་ཡབ་ཞི་ས་སྐྱ་ཆོགས་ཀྱི་ཉེ་གནས་ཆེན་པོ་དཔོན་ཚང་གྲུབ་པ་ཡོན་ཏན་ (འབྲུངས་ལོ་ནི་ 1356) ཡིན་པར་གསུངས་མོད། འོན་ཀྱང་ངོར་ཆེན་གྱི་ཡབ་དངོས་

[1] དབུང་ཚོམ་འདིར་ངོས་རང་ཉིད་ཀྱི་དགེ་བཤེས་བཤེས་གཉེན་སྐྱེས་ལའང་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་འཇུག་དབུངས་བསྟན་པའི་ཉེ་མ་མཚོག་དང་། ཁང་གསར་རྒྱན་འཇུག་དབུངས་ཡེ་ཤེས། Dr. David Jackon, Prof. Franz-Karl Ehrhard, Prof. Dorji Wangchuk. ལས་རོགས་ Dr. Volker Caumanns (M.A.) དང་། Mathias Fermer (M.A.) ཡིག་བསྟར་ཐད་སློབ་ཐབས་ཡེ་ཤེས་བཅས་ནས་རིན་པོ་ཆེ་གྱི་བཀའ་སློབ་དང་དགོངས་འཆར་གང་མང་གནང་བར་སྙིང་དབུས་ནས་སུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ་རྒྱུ་ཡིན། དབུང་ཚོམ་འདི་ནི་ངོས་རང་གི་དབྱིན་ཡིག་གི་དབུང་ཚོམ་ནས་བོད་ཡིག་ཏུ་བསྟར་བ་ཞིག་ཡིན་པས་དེའི་ནང་མཚན་འགྲེལ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་འགོད་སྟབས་སོང་བས། གལ་ཏེ་འདི་ལ་མཐུན་ཏོགས་གནང་མཁན་ཡོད་ཆེ་དབྱིན་ཡིག་གི་དབུང་ཚོམ་ “Biographical Sources for Researching the Life of Ngor chen Kun dga’ bzang po (1382–1456)” ལ་གཞིགས་རོགས་གནང་། དེའི་དུ་ཆོག་ནི་ http://himalaya.socanth.cam.ac.uk/collections/journals/ret/pdf/ret_22_03.pdf ཡིན།

[2] ངོར་ཆེན་དང་ངོར་དགོན་གྲག་བཏབ་རྗེས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱིས་བརྗོད་བྱས་བྱས་པའི་དབུང་ཚོམ་དེ་ནི་ངོས་རང་དང་སྐབས་ཞིབ་འཇུག་གྱེད་བཞེན་པའི་འབྲུས་རམས་པའི་སློབ་གནས་ཀྱི་དབུང་ཚོམ་ཞིག་ཡིན། ངོར་ལུགས་ཀྱི་ངོ་སྤྲོད་མདོར་བསྟུན་ཐད་ DAVIDSON 1981 ལ་གཞིགས། ངོར་མཁན་ཆེན་རིམ་བྱོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུན་མཐུན་འདོད་ན་ JACKSON 1989 ལ་གཞིགས། ངོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐད་མཁན་སྟབས་བསྟན་སྟོང་པོས་བརྒྱམས་གནང་བའི་ «ངོར་ཨེ་ཕྱི་ཆོས་ལྡན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་» ལ་གཞིགས།

ཉི་མ་སྐྱེ་མེད་འཇོག་བཟུང་བཟུང་བ་ (1364–1399) བདག་ཚེན་གཤེན་ཐོག་པ་ཉ་དཔེན་ཀྱི་དགའ་རིན་ཚེན་ (1339–1399) ཡིན་ཞིང་། དཔེན་ཚང་གྲུབ་པ་ཡོན་ཏན་ཡིན་ཞེས་བརྗོད་པ་ནི་དོར་ཚེན་གྱི་ཡལ་ཉ་དཔེན་ཀྱི་དགའ་རིན་ཚེན་ཡིན་པའི་གནད་དོན་དེ་ཉིད་སྲིད་པར་དམིགས་པ་ཞིག་རེད་སྟེ། ཡལ་སྐས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེས་ཁོང་གི་མ་འོངས་པའི་སྐྱེ་ཡོན་གསལ་སྲོང་དང་འཕྲིན་ལས་བསྐྱེད་ཚུགས་ཐང་མ་སྐྱེན་རྒྱུ་གང་ལེགས་བསྐྱེད་ཡོད། སྤྱི་སྲུ་གཤེན་ཐོག་སྐྱེད་པའི་སྐྱེ་ཡོན་ལ་བཞུགས་པའི་ཆུ་མེག་བདག་ཚེན་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་དོར་ཚེན་གྱི་འཕྲིན་ལས་ལ་རྒྱལ་སྲོང་གནང་བ་མ་ཟད། དོར་གྱི་མཁའ་ཐོག་གོང་མ་རྣམས་ལ་ཡོན་བདག་ཀྱང་གནང་སྲོང་ཡོད།

ཁོང་སྐྱེ་ཚེད་སྲོད་ལ་གཙོ་བོ་སྐྱེད་བཞུགས་ཤིང་། རྒྱ་བའ་ཤར་དང་སྲོད་རུམ་ལ་སོགས་པའི་སྐྱེད་པའི་མཚན་དུ་སྐྱེ་གོང་མ་རྣམས་ལྡེ་གསུང་རབ་ལ་གཟིགས་ཏེ་གཤེན་པར་མཛད། དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་དུ་གཙོ་བོ་ཤར་ཚེན་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་ (1359–1406) དང་། རྒྱ་མ་དཔལ་ལྡན་ཚུལ་ཁྲིམས་ (1333–1399)། ས་བཟང་འཕགས་པ་གཞོན་ལུ་སྲོ་གོས་ (1346–1412)། ལམ་འབྲས་གསལ་ལུ་ལྷ་མེད་ཚེན་སངས་རྒྱལ་དཔལ་ལམ་སྲུ་ལྷོ་ལྷོ་ (1339–1420) གྲགས་པའི་དགེ་བཤེས་དུ་མ་བསྐྱེན་པར་མཛད། དོར་ཚེན་འདི་ཉིད་གསང་སྔགས་ཉམས་ལེན་གནང་བ་དང་མཉམ་དུ་འདུལ་ཁྲིམས་མིག་འབྲས་བཞིན་སྲུང་བར་མཛད་མཁའ་གྱི་སྐྱེ་ཚེན་ཞིག་ཀྱང་ཡིན། གྲུབ་མཐའི་བར་གྱི་འཕྲིན་ཁྲིམས་དང་། སྐྱེད་ཉེ་འཁོར་གྱི་ཟང་ཟེང་ཆེ་བའི་སྤྱི་ཚོགས་ལ་སྐྱེད་པའི་སྐྱེ་གཞིས་ཀ་ཅེ་ནས་སྤྱི་ལེ་ཉི་ལུ་ལྷག་ཅམ་དུ་ཆགས་པའི་དོར་དུ་བྱོན་ཏེ། སྐྱེད་ཚེན་བརྒྱུད་ཅི་མ་མེད་པའི་བཤེས་ཉམས་ལྷན་སྐྱེད་པའི་སྐྱེ་གྱི་ལྷོ་ལྷོ་ 1429 ལོར་དཔལ་དོར་ཨེ་ཚེ་ཚོས་ལྷན་སྐྱེད་བཟུང་། ཆང་མ་མེད་པར་དཔེན་གནས་ཤིག་ཏུ་བཞུགས་ཏེ་འཆད་ཉན་མཛད་པར། བསྐྱེད་པ་དང་གྲུབ་པ་ལ་ཕན་ཆེ་བར་དགོངས་ནས། བཅའ་ཁྲིམས་དམ་པོ་སྲོལ་གཏོང་གནང་། ཁོང་རང་གིས་མཁའ་ཐོག་དང་པོ་མཛད་པ་དང་། སྤྱི་སྲུ་མཁའ་པོ་རིམ་བྱོན་གྱི་འཕྲིན་ལས་འོག་དོར་འདི་ཡང་སྐྱེད་གསང་སྔགས་ཀྱི་ཚོས་བརྒྱུད་འཆད་ཉན་སྐྱེད་གསུམ་གྱི་སྤྱི་ལེ་གདན་ས་གྲགས་ཅན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བ་མ་ཟད། གཞན་གྱི་སྲོད་ལྷགས་རྒྱུན་དེས་ཅན་ལྷན་པ་ཞིག་ཏུ་གྱུར་བས། མདོ་དབུས་ཁམས་གསུམ་སོགས་ནས་སྲོལ་གཉེན་བཟང་དག་ཅིག་གནས་འདིར་འདུས་ཤིང་། ཡོན་བདག་ཀྱང་མི་ཉུང་བ་ཞིག་གྱུར་ཡོད། གཞན་ཡང་གདན་ས་དེ་ཉིད་ལམ་འབྲས་ཚོགས་བཤེས་ཀྱི་བརྒྱུད་པའི་ལྷེ་གནས་སྲུང་གྱུར། མདོར་ན་དོར་ཚེན་ཀྱང་དགའ་བཟང་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་སྲོལ་གཏོང་མཛད་པའི་དོར་ལྷགས་འདི་སྐྱེད་ཚེན་རྒྱུད་ནང་གསེས་ཁོད་སྐད་གྲགས་ཅན་ཞིག་ཏུ་འཕྲེལ་རྒྱས་གྱུར་ཞིང་། ད་བར་སྤྱི་ལེ་ཆོས་མཉམས་རྒྱུན་ཆགས་སྲུ་གནས་པ་དང་། སྐྱེད་ཚོས་རྒྱུད་གཙོ་ཆེ་བ་ས་དོར་ཚེན་གསུམ་ཁོད་ཀྱི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན།^[3]

དོར་ལྷགས་དེ་མངའ་རིས་དང་དེང་བལ་ལུལ་གྱི་ཁོངས་སྲུ་གཏོགས་པའི་དོལ་པོ་དང་སྲོད་པོ་སོགས་སྲུ་དང་ཁྲུབ་ལྷགས་ཚེན་གྱུར། དོར་ཚེན་སྲོད་པོ་རྒྱལ་པོ་ཡལ་སྐས་ཀྱིས་གདན་ལུ་ལྷན་སྐྱེད་ཐེངས་གསུམ་ཅམ་སྲོད་པོར་ཞབས་ཀྱིས་བཅག་ཅིང་།

[3] ས་དོར་ཚེན་གསུམ་ཞེས་པའི་ཐ་སྲུང་དེ་ད་བར་དོས་རང་ལ་ལག་སོན་གྱུར་བའི་དཔེ་ཆའི་ཁོད་ནས་ཐོན་སྤེལ་ཞེ་འཇམ་དབུངས་མཁའ་བཟུང་བཟུང་པོས་ (1820–1892) མཛད་པའི་ «གསང་སྔགས་གསལ་རྣམས་ཀྱི་གདན་བཅས་» (pp. 87,1, 94.1, 118.6) ཅན་གསལ། སྤྱི་རྒྱུད་དཀར་ཤིན་ཀྱི་གདན་ས་ཀྱི་དགའ་རིན་ཚེན་རྒྱལ་ (1432–1496) ཀྱིས་སྲོལ་གཏོང་གནང་བའི་གོང་དཀར་བལ་སོགས་པའི་སྐྱེད་ནང་གསེས་ཀྱི་ཚོས་རྒྱུད་དེ་ཚོས་དོར་ཚེན་གསུམ་གྱི་ཁོད་དུ་གཏོགས་སྲོལ་མེད་ཡོད། འོན་ཀྱང་སྐྱེད་པའི་ལྷེ་གནས་རྒྱུད་ཀྱི་ཁོད་གཏོག་ཏུ་བསྐྱེད་པ་དོར་གོང་ཚེན་གསུམ་ («བསྐྱེད་ཚེན་སྲུ་ལེ་མིང་གཏངས་», p. 121.2) དང་། དོར་ཚེན་གོང་གསུམ་ («ཞུ་ལྷེ་གདན་བཅས་», p. 172.4)། དོར་ཚེན་ཚེན་གསུམ་ («གནས་མཚོགས་སྐྱེད་», p. 3) ཞེས་པ་སོགས་ཡོད།

(1427–1428 དང་། 1436། 1447–1449)། དེར་དགེ་འདུན་གྱི་རྟེན་གཞི་ཚོས་སྡེ་ཁ་ཅིག་ཕྱག་བཏབ་ནས་ཚོས་འབྲེལ་རྒྱ་ཆེར་
བཅུགས།^[4] སྤྱི་མཁའ་ཆེན་རིམ་བྱོན་ཚོས་སྐྱ་པ་དང་སྡེ་དགེ་སོགས་ཁམས་སྤྱོད་སྤྱོད་པས་ཁྱེད་དེ་དག་ལ་འདོད་ལྟོས་
དར་བྱུང་ཆེན་པོ་བྱུང་ཞིང་། དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པ་ནས་སྡེ་དགེའི་རྒྱལ་པོ་དང་དེའི་བརྒྱུད་པ་བཅས་ལ་མཚོན་གནས་ཀྱི་འབྲེལ་
བ་བྱུང་སྡེ་སྡེ་དགེའི་ཚོས་རྒྱུད་གཙོ་བོ་ཆགས།^[5] མདོར་ན་མངའ་རིས་ལ་སོགས་པའི་ཡུལ་དེ་ཚོར་དོར་གྱི་དགོན་ལག་དུ་མ་ཕྱག་
བཏབ་ནས་སྡོམ་པ་དང་གསུང་ཚོས་ཞུ་མཁན་གྱི་ལྷ་རྒྱུན་མང་དུ་བྱུང་།

དོར་ལ་རྩོམ་སྡེ་ཐེག་པ་དོན་དུ་གཉེར་མཁན་སྤྱོད་པ་མཐའ་ནས་གཏན་དུ་འབྱོན་པས་དོར་དགོན་འདི་ཉིད་རིམ་གྱིས་དུས་
རྒྱུད་ཚོས་སྡེ་ཆེན་པོར་གྱུར། དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་པ་ནས་བཙུན་པའི་བར་དོར་གྱི་སྐྱ་བྲང་གཙོ་བོ་ཁག་བཞི་ཕྱག་བཏབ་
ཡོད་པ་སྟེ། ཐར་ཅེའམ་ཐར་པ་ཅེ་དང་། ལྷ་ལྷིང་ས་མམ་ལྷ་ལྷིང་། ཁང་གསར་རམ་ཁང་(ག)སར་ཕུན་ཚོགས་སྤིང་། ཡང་ན་ཕུན་
ཚོགས་ཁང་(ག)སར། བན་བདེའམ་མན་ཁང་བཅས་བཞི་ཡིན། དོས་རང་གིས་ད་བར་ཞིབ་དབྱང་བྱས་པར་གཞིགས་ན། ཐར་ཅེ་ནི་
དུས་རབས་བཙུན་པའི་སྤྱད་དམ་བཅུ་དྲུག་པའི་སྟོན་ལ་ཕྱག་བཏབ་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཐོག་མར་མཁན་ཐོག་ནས་དགོངས་པ་འཁོལ་
བའི་མཁན་རྒྱུར་ཁག་ཅིག་གི་གཞིམས་ཁང་དང་སྐྱ་མཚམས་བཞུགས་པ་ཡིན། དུས་རབས་བཅུ་དྲུག་པའི་སྤྱད་ནས་བྲང་ཉིད་གསུང་
རྒྱུད་གྱིས་བདག་གིར་མངོད། ལྷ་ལྷིང་སྐྱ་བྲང་ནི་པལ་ཆེར་དོར་གྱི་མཁན་ཐོག་བཅུ་བཞི་པ་ (མཁན་ཐོག་གནང་ཡུན་ 1595–1615)
ཤར་ཆེན་ཀུན་དགའ་བཟའ་ཤེས་ (1558–1615) གྱིས་ཕྱག་བཏབ་པ་ཞིག་རེད། ཁོང་ནི་ཤར་པའི་གསུང་རྒྱུད་ནས་བྲང་བའི་དོར་
མཁན་ཐོག་དང་པོ་དེ་ཡིན་ཅིང་། ལྷ་བྲང་དེ་ཡང་ཐོག་མར་ཁོང་གི་གཞིམས་ཤེས་གནང་ཆེད་བཏབ་པ་ཞིག་ཏུ་སེམས། ཁང་གསར་སྐྱ་
བྲང་ནི་པལ་ཆེར་དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པའི་དུས་དཀྱིལ་དུ་ཕྱག་བཏབ་པ་ཞིག་རེད། Jackson ལགས་དང་། Smith ལགས་ཀྱི་
གསུང་ལ་མན་བདེ་ནི་དོར་མཁན་ཐོག་སོ་བཞི་པ་ (1733–1740) དཔལ་ལྷན་ཚོས་སྤྱོད་ (1702–1759) གིས་དུས་རབས་བཙུན་
བཙུན་པའི་ནང་ཕྱག་བཏབ་པ་ཞིག་ཡིན་ཚུལ་གསུངས་མོད།^[6] འོན་ཀྱང་དོར་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ལ་བལྟས་ན་མན་ཁང་ཐེར་
མཁན་ཁང་པ་དེ་དཔལ་ལྷན་ཚོས་སྤྱོད་མ་འཁྲུངས་གོང་ལ་ཕྱག་བཏབ་ཐེན་པ་ཞིག་རེད། ལྷ་བྲང་གི་གདན་འཛིན་ནི་པལ་མོ་ཆེ་གཙང་
ཁྱེལ་གྱི་སྐྱ་བྲང་ཚོའི་རྒྱུད་ནས་བྲང་བའི་ལྷ་ཡིན། དེ་དག་གི་ཁོད་ནས་ལྷ་ལྷིང་སྐྱ་བྲང་ཁོ་ན་ཤར་པའི་གསུང་རྒྱུད་གྱིས་ད་བར་རྒྱུན་
འཛིན་གནང་བྱུང་ཡོད།

[4] དོར་ཆེན་གྱིས་ཐོག་མར་ཚོས་འབྲེལ་བཅུགས་གནང་བ་དང་། དེ་སྤྱི་མཁའ་སྤྱོད་བསྐྱུངས་གནང་མཁན་ནི་མཁན་ཐོག་གསུམ་པ་ (1462–1465) གཙང་ཆུ་མིག་པ་འག་
སྟོན་འཇམ་དབྱངས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་ (1396–1474) དང་། མཁན་ཐོག་བཞི་པ་ (1465–1478) རྒྱལ་ཚབ་ཀུན་དགའ་དབང་ཕྱག་ (1424–1478)། མཁན་ཐོག་བདུན་པ་
(1486–1513) ཡོངས་འཛིན་དགོན་མཚོག་འཕེལ (1445–1514)། མཁན་ཐོག་དགུ་པ་ (1524–1534) རྒྱལ་བ་ལྷ་མཚོག་སེང་གོ་ (1468–1535)། མཁན་ཐོག་བཅུ་པ་
(1534–1557) དགོན་མཚོག་ལྷན་གྲུབ་ (1497–1557) ལ་སོགས་པ་ཡིན། དེའི་སྟོན་ JACKSON 1984 དང་། KRAMER 2008། JACKSON 2010: 150–156། LO
BUE 2010: 17–18, [76]–89། VITALI 2012 བཅས་ལ་གཞིགས།

[5] དོར་དང་སྡེ་དགེའི་དབར་གྱི་ཚོས་འབྲེལ་བྱུང་ཚུལ་ཐད་ «གསང་ཕྱགས་གསར་རྟེན་གྱི་གདན་རབས་» (pp. 84.4–85.1) ནང་། “སྡེ་དགེ་ཚོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རིམ་བྱོན་གྱི་
གདན་ས་དཔལ་ལྷན་གྲུབ་སྟེང་ (...) རྟེ། (...) ལྷ་བཙུན་ཐར་སྟོང་རྒྱལ་པོ་ [1361?–1485] དང་། སྡེ་དགེ་པོ་ཐར་བཟའ་ཤེས་སེང་གོ་མཚོན་ཡོན་གྱིས་བཏབ། ལྷ་བཙུན་འདི་
དོར་ཆེན་རྩོམ་འཆང་གི་སྟོན་པ་ཡིན་པས་དེ་དུས་ཚོས་སྡེ་དགེའི་ཐེན་ལས་ཀྱི་རྒྱུན་སྤྱོད་བའི་རྟེན་འབྲེལ་དུ་གྱུར།” ཞེས་བཞག་ཡོད། དོར་དང་སྡེ་དགེ་རྒྱལ་པོ་ དེའི་བརྒྱུད་
པ་བཅས་དབར་མཚོན་གནས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་གནང་སྤྱངས་ཐད་དོས་རང་གིས་དབྱིན་ཡིག་ཐོག་ཐེན་པའི་དབྱང་ཚོས་ HEIMBEL 2011: 50–51, n. 9 ལ་གཞིགས།

[6] དེའི་ཐད་ JACKSON 2001: 90 དང་། SMITH 2001: 89 ལ་གཞིགས།

དོར་གྱི་མཁམ་པོ་བསྐྱོད་གཞག་གནང་ལུགས་ནི་ཐོག་མར་སོ་སོའི་ཁྱིམ་རྒྱུད་དང་དཔལ་འབྱོར་གྱི་འཁོས་ཀ་སོགས་གང་ལའང་མ་དམིགས་པར་ལུང་ཉོགས་ཀྱི་སྐྱེ་ལོན་གང་རྗེས་ལ་ལྟོས་ཏེ་མཁམ་པོར་མངའ་གསོལ་གནང་ལུགས་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་ལྷ་མོར་གཙོ་བོ་ཞིག་ལྷན་དུ་བཞུགས་པའི་མཁམ་པོ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ལྷ་མོར་ཞབས་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་སྐྱེ་བྱའི་རྒྱུད་པ་ནས་བདམས་བསྐྱོད་གནང་གི་ཡོད། ཁོང་ཚོར་གཞོན་དུས་ནས་ཞབས་བྱུང་ (མཁམ་པོར་འོས་པའི་གོ་གནས་ཤིག་གི་མིང་།) གི་མཚན་གནས་སྤྱད་དེ་དམིགས་བསམ་ཀྱི་སློབ་སྦྱོང་གཉེན་ལྷན་གྱི་ཡོད། དུས་རབས་བཅུ་དགུ་པའི་སྟོན་ལ་མཁམ་པོ་བསྐྱོད་གཞག་གནང་ལུགས་ཐང་ལམ་ལུགས་གསར་བ་ཞིག་སློབ་གཏོད་ཡོད་དེ་ལྷ་མོར་ཞབས་བྱུང་གི་མིང་ལྷན་དུ་བཞུགས་ཀྱིས་ཡང་སྤྱི་དོན་འཛིན་གནང་བའི་ལམ་ལུགས་གསར་གཏོད་མཛད་དེ་ཞབས་བྱུང་ཁ་ཅིག་ལྷ་མའམ་མཁམ་པོ་གོང་མའི་སྐུལ་སྐྱུར་དོན་འཛིན་ལྷ་སློབ་བྱུང་ཡོད།

1. དོར་ཆེན་གྱི་སྐྱེ་ཆའི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་བའི་ཡིག་ཆའི་སྒྲིབ།

སྤྱི་དོར་ཆེན་གྱི་སྐྱེ་ཆའི་ལོ་རྒྱུས་གསལ་བའི་རང་རྒྱུ་ཞིག་མེད་སྟབས། ཁོང་གི་དངོས་སློབ་དང་བརྒྱུད་འཛིན་ཚོས་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ནི་ད་པན་ཁོང་གི་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཞིབ་འཇུག་གཉེན་སྐྱབས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་གཙོ་བོ་ཞིག་ཉུང་པ། དེར་སྐྱབས་ར་ཆའི་མཐོང་ཚོས་སུ་གྱུར་པའི་རྣམ་ཐར་གཉིས་ལས་མེད་པས། དབུང་ཚོམ་འདིའི་ནང་རྣམ་ཐར་དེ་གཉིས་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་ཞིང་། དེ་མིན་མཚན་ཅམ་ལས་དངོས་སུ་མཐོང་ཚོས་མེད་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་སྒྲིབ་ལའང་དོ་སློབ་ལྷ་རྒྱུ་ཡིན། གཞན་དོར་ཆེན་གྱིས་མཛད་པའི་ཤར་ཆེན་ལེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་དང་། གྲུབ་ཆེན་བུ་ལྷོ་ལྷོ། ས་བཟང་འཕགས་པ་གཞོན་ལྷ་སློབ་ལྷོས་བཅས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་གསུམ་དང་། ཁོང་གི་དངོས་སློབ་སེམས་དཔལ་ཆེན་པོ་ལུས་ཆེན་དཀོན་མཆོག་རྒྱལ་མཚན་ (1388-1469) དང་། གསེར་མདོག་པཎ་ཆེན་ལྷ་མཚོ་གཞུག་ (1428-1507)། གོ་རམས་པ་བསོད་ནམས་སེང་གེ་ (1429-1489) གསུམ་སོགས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་དང་། ལྷོ་བོ་མཁམ་ཆེན་བསོད་ནམས་ལྷན་གྲུབ་ (1456-1532) ཀྱི་རང་རྒྱུ་སོགས་ཀྱི་ནང་དོར་ཆེན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ལྷན་ཟང་བ་དང་། གསལ་མོད། འོན་ཀྱང་དེ་དག་དོར་ཆེན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུད་པ་མེན་སྟབས་དབུང་ཚོམ་ནང་སྤེན་ན་གཅིག་ནས་ཡིག་འབྲུ་མང་བ་དང་། གཉིས་ནས་ནང་དོན་རྒྱ་ཆེར་དོགས་ནས་འདིར་ཁོ་བོས་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ཁོ་ནར་ཞིབ་འཇུག་བྱ་རྒྱུ་ཡིན།

2. ད་ལྟའི་བར་མཐོང་ཚོས་སུ་གྱུར་པའི་རྣམ་ཐར་གཉིས་ཀྱི་སྒྲིབ།

ད་ལྟའི་མཐོང་ཚོས་སུ་གྱུར་པའི་རྣམ་ཐར་གཉིས་པོ་ནི་དོར་ཨེ་མི་ཚོས་ལྷན་གྱི་མཁམ་པོ་གཉིས་ཀྱིས་མཛད་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། གཅིག་ནི་དོར་ཆེན་སྐྱེ་འཚོ་བཞུགས་སྐབས་མཛད་པ་དང་། གཅིག་ནི་ཁོང་དགོངས་པ་རྗེས་ནས་ལོ་ཉིས་བརྒྱ་ལ་སོང་རྗེས་སྤྱིགས་བསྐྱིགས་མཛད་པ་ཞིག་རེད། གཤམ་དུ་རྣམ་ཐར་མཛད་པ་སོའི་ལོ་རྒྱུས་དང་། དོར་ཆེན་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ། རྣམ་ཐར་མཛད་པའི་དགོས་པ། རྣམ་ཐར་གྱི་བར་མ་མི་འདྲ་བ། བར་མ་པན་ཚུན་དབར་གྱི་ཁྱད་བར་བཅས་ཀྱི་འབྲེལ་སྤེན་ནས་རྣམ་ཐར་དེ་གཉིས་དོ་སློབ་ལྷ་རྒྱུ་ཡིན།

2.1. ལུས་ཚེན་སེམས་དབའ་ཚེན་པོ་དཀོན་མཚོག་རྒྱལ་མཚན་ (1388–1469) གྲིས་མཛད་པའི་ དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་སྐོར་པ།^[7]

དོར་ཚེན་སྐུ་འཚོ་བཞུགས་སྐབས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་“སྤྲུགས་དུས་ཀྱི་དོ་མེ་འཚང་ཚེན་པོ་ཚོས་ཀྱི་ཇེ་ཀུན་དགའ་བཟང་
པོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་མདོར་བསྟུན་པ་” (དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1) ཞེས་ཡོད་པ་དེ་ཉིད་ནི་དོར་ཚེན་གྱི་ཐུགས་སྤྲུལ་དོར་གྱི་མཁའ་
ཐོག་གཉིས་པ་ལུས་ཚེན་སེམས་དབའ་ཚེན་པོ་དཀོན་མཚོག་རྒྱལ་མཚན་མཚོག་གིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དེ་ཡིན།^[8]

2.1.1. ལུས་ཚེན་གྱི་སྐུ་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་དང་དོར་ཚེན་དབར་གྱི་འབྲེལ་བའི་སྐོར་པ།

ལུས་ཚེན་ནི་ལུས་ཀྱི་སྤོང་རྩ་མོ་སྤྱིང་སྤྱིང་ཞེས་པའི་ས་ཚང་འབྲུངས་པ་དང་།^[9] 1424 ལོ་སྟེ་དགུང་ལོ་སྟུང་ལོ་བཟུང་

[7] ལུས་ཚེན་གྱི་སྐུ་ཚེའི་ལོ་རྒྱུས་དང་དོར་ཚེན་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་གང་ཡིན་ཐད་ཞིབ་འཇུག་བྱ་དགོས་ན་ཡིག་ཆ་གཙོ་བོ་ལུས་ཚེན་གྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་
ཐར་དང་ལུས་ཚེན་གྱི་དོར་སྐོར་གོ་རམས་པ་བསོད་ནམས་སེང་གེ་ (1429–1489) དང་། གྲུང་ཏུ་ཤེས་རབ་བཟང་པོ་ (1411–1475)། བདག་ཚེན་སློབ་མོས་རྒྱལ་མཚན་
(1444–1495) བཅས་སོ་སོས་མཛད་པའི་ལུས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ལས། གོ་རམས་པས་ 1462 ལོར་འབྲས་ལུལ་སྤྱིང་ཚལ་དུ་ཚིགས་བཅད་ 64 མའི་ལམ་ནས་ལུས་ཚེན་གྱི་
རྣམ་ཐར་“ཇེ་བཅུན་སྐྱེས་ལུས་པ་ཚེན་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་དོ་མཚར་རྩ་རྒྱུན་” ཞེས་པ་མཛད་ཅིང་། 1465 ལོར་སྤོང་གྱི་ཚིགས་བཅད་ 64 ཐོག་སྤྲུལ་ཡང་ཚིགས་བཅད་ 6 ལ་
སྤོང་མཛད། ལུས་ཚེན་དགོངས་པ་རྗེས་ཇེས་ 1469 ལོར་སྤོང་ལུང་ཚོས་སྤོང་རྣམ་ཐར་དེ་ལ་ཚིགས་བཅད་ 33 ལ་སྤོང་མཛད་པས། རྩོན་ཚིགས་བཅད་པོ་ལོ་ལྷན་ 103 ཡོད།
རྣམ་ཐར་དེ་ལ་འབྲེལ་བ་ཡང་ཁོང་རང་གིས་ཐེངས་གཉིས་མཛད་ཡོད་དེ། གཅིག་ནི་ 1465 ལོར་སྤོང་ལ་བདེ་བ་ཅན་དུ་ཚིགས་བཅད་ 70 དེར་འབྲེལ་བ་བྱས་པ་དང་། གཅིག་
ཤོས་ནི་ལུས་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་ 33 ལ་ལ་སྤོང་ཐེན་ཇེས་ལོ་དེ་རང་ལ་ལ་སྤོང་གི་ཚིགས་བཅད་ 33 དེ་ལ་འབྲེལ་བ་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན། མདོར་ན་རྣམ་ཐར་དེ་ནི་ཚིགས་སྤྲུག་གི་
རྣམ་པའི་ཐོག་ནས་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེར་“ཇེ་བཅུན་སྐྱེས་ལུས་པ་ཚེན་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་དོ་མཚར་རྩ་མཚོ་” (= «ལུས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1») ཞེས་མཚན་གསལ་ཡོད།
གྲུང་ཏུ་ཤེས་རབ་བཟང་པོས་ 1469 ལོར་སྤོང་ལ་བདེ་བ་ཅན་དུ་“ཇེ་བཅུན་སེམས་དབའ་ཚེན་པོ་དཀོན་མཚོག་རྒྱལ་མཚན་དབའ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་གསུང་སྐོར་པ་”
(= «ལུས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2») ཞེས་པ་མཛད་བྱས་ཅིང་། དེ་ནི་ལུས་ཚེན་སྐུ་འཚོ་བཞུགས་སྐབས་ཀྱི་མཛད་རྣམ་གསལ་བའི་རྣམ་ཐར་ཞིག་ཡིན། དེའི་ཐད་ «ལུས་ཚེན་གྱི་
རྣམ་ཐར་ 2» (p. 250.2–3) དང་། VAN DER KUIJP 1994: 177, n. 4 ལ་གཟུགས། བདག་ཚེན་སློབ་མོས་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་ནི་ 1497 ལོར་དཔལ་
འཁོར་བདེ་ཚེན་(= རྒྱལ་ཅེ་དཔལ་འཁོར་ཚོས་སྤེ) དུ་“ཇེ་བཅུན་སྐྱེས་ལུས་པ་དཀོན་མཚོག་རྒྱལ་མཚན་དབའ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་དོ་མཚར་ཐེང་བ་”(= «ལུས་ཚེན་
གྱི་རྣམ་ཐར་ 3») ཞེས་མཛད་པ་དེ་ཡིན། རྣམ་ཐར་དེ་གསུམ་ལས་གོ་རམས་པ་དང་གྲུང་ཏུ་བ་གཉིས་ཀྱིས་མཛད་པ་དེ་གཉིས་ཏུང་རྒྱས་པ་ཡོད་ཅིང་། བདག་ཚེན་གྱིས་མཛད་པ་
དེ་ནི་གོ་རམས་པའི་རྣམ་ཐར་དེ་ལ་གཞི་བཅོམ་ཉེ་མཛད་པ་ཡིན་སྟེ་ལ། ལུས་ཚེན་གྱི་སྐུ་ཚེའི་དང་འབྲེལ་བའི་ཡིག་ཆ་གསལ་སྟོན་གནང་སྐབས་གོ་རམས་པས་མཛད་པའི་རྣམ་
ཐར་དེ་ཡང་དེའི་ཁོངས་སུ་བྲངས་འདུག དེའི་ཐད་ «ལུས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 3» (p. 33.5–6) ལ་གཟུགས།

[8] རྣམ་ཐར་དེ་ «ལམ་འབྲས་ 1» (vol. 1, p. 432.1–473.6) ལ་གསལ། རོན་ཀྲང་ DAVIDSON 1991: 234, n. 57 ལགས་ཀྱིས་རྣམ་ཐར་དེའི་རྩིས་པ་པོ་ནི་དཀོན་
མཚོག་དབང་ཐུག་ཡིན་ཚུལ་གསུངས་འདུག། རོན་དངོས་ཐོག་དེ་ནི་ལོ་རྒྱུས་ཞིག་རེད།

[9] དེའི་ཐད་ «ལུས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (p. 588.4) དང་། «ལུས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 207.5) ལ་གཟུགས། རོན་ཀྲང་ «ལུས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 3» (p. 4.2.)
དང་། «དོར་གདན་རབས་» (p. 4.1) ཀྱི་ནང་དུ་རྩ་མོ་ཞེས་མི་གསལ་བར་སྤྲུག་མོ་ཞེས་བཞག་འདུག། །ཡུལ་དེའི་སྐོར་ལ་ EVERDING 2006: vol. 2, 20–22 ལ་གཟུགས།
དེའི་ནང་ལུས་ཚེན་ལུ་བ་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པའི་ལུང་ལ་དེར་རྩ་མོ་ལུ་བ་དང་། ལུས་ཚེན་ཤར་ཕྱོགས་ལ་ཡོད་པའི་ལུང་ལ་རྩ་མོ་ཤར་དུ་རྩ་མོ་ཤར་གྱི་ཡོད། སྤོང་སྤྱི་རྩ་མོ་ཤར་གྱི་
ཁོངས་གཏོགས་ཤིག་ཡིན་ལ། སྤོང་སྤྱི་རྩ་མོ་རྒྱུད་གཏོགས་སྤེ་ཕྱིར་ལུས་ཚེན་གྱི་ཚོ་བོ་འཛུང་དོར་གྱི་མཁའ་ཐོག་བརྒྱུད་པ་ (1513–1524) ལུས་ཚེན་སངས་རྒྱལ་ལོ་ཚེན་
(1453–1524) དང་། ལུས་ཚེན་སངས་རྒྱལ་མཚན་ (1542–1618)། གྲུབ་ཚེན་དཀོན་མཚོག་སློབ་མོས་ (འབྲུངས་ལོ་ནི་ 1428)། འབྲེན་མཚོག་དཀོན་མཚོག་རྒྱ་མཚོ་
སོགས་མཁས་པ་ལོ་ལྷན་བཞུགས་མཚེད་ཡོད། དེའི་ཐད་ Ibid.: vol. 2, 22 དང་ 22, n. 30 ལ་གཟུགས། དེ་མིན་དེའི་ནང་ལུས་ཀྱི་སའི་ཚགས་དབྱིབས་དང་ཡུལ་གོ་མས་
གཤེས་ལུགས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་སོགས་ཀྱང་བཞག་ཡོད་པས་ Ibid.: vol. 2, 1–59 དང་ 17, Map Skizze des Mus chu-Tals ལ་གཟུགས་པར་འཚལ།

བཞེས་པའི་སྐབས་སུ་ས་སྐྱར་དོར་ཆེན་དང་ཐོག་མར་མཇུག་པ་ཡིན། དོར་ཆེན་མ་མཇུག་པའི་སྐབས་དཔལ་ཆེན་པོ་གཞོན་
 ཅུ་རྒྱལ་མཆོག་གི་ཞབས་སུ་ཡིན་པ་དང་།^[10] ཁོང་དང་མཉམ་དུ་པོ་དོང་ལ་བཞུགས་སྐབས་དོར་ཆེན་གྱི་སྟོན་པ་ཐོས་པ་སྟེ། མཇུག་
 འདོད་ཀྱི་སྐོ་ཐོག་མར་བྱུང་བ་ནི་ཉག་རེ་གྲགས་པ་སྐྱམ་པོ་ལམ་ཉག་རེ་མན་དག་པ་ཞེས་པའི་བཙུན་པ་ཞིག་གིས་སེམས་དཔལ་ཆེན་པོ་
 གཞོན་ཅུ་རྒྱལ་མཆོག་གི་སྐྱེ་མཉམ་ནས་དགོ་སྤོང་གི་སྟོན་པ་ལུ་བའི་ཆེ།^[11] ཉག་རེ་གྲགས་པ་སྐྱམ་པོས་དོར་ཆེན་གྱི་སྐྱེ་ཡོན་དང་
 མཇུག་རྒྱ་རི་ལྟར་ཡོད་མེད་སྟོར་ལུས་པས། ལུས་ཆེན་གྱི་ཐུགས་ལ་དོར་ཆེན་འདི་ཐར་པའི་ལམ་སྟོན་པའི་དགོ་སྤོང་གི་བཞེས་གཉེན་
 དམ་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་ངེས་ཤེས་སྐྱེས་ཏེ། དེའི་ཞབས་སུ་དཔལ་ཆེན་པོ་མཆོག་ལོ་ན་གཉིས་གསུམ་གྱི་ཆོས་སྐོར་ལུ་འདོད་ཀྱི་ཀུན་སྤོང་
 ཐོག་མ་དེ་བྱུང་བ་ཡིན། མཐར་ 1423 ལོར་ས་སྐྱར་དོར་ཆེན་མཇུག་དུ་ཤེབས། དོན་ཀྱང་སྐབས་དེ་དུས་དོར་ཆེན་སྐྱེ་མཆོས་ལ་
 བཞུགས་ཡོད་སྟབས། བདེ་མཆོག་གི་དཔེ་ཆ་འགའ་ཞིག་གནང་སྟེ་དེ་དག་ལ་ལྟོགས་ཀྱིས་ཤེས་བཀའ་ལན་གནང་།

1424 ལོ་མགོར་དོར་ཆེན་སྐྱེ་མཆོས་ལོ་ཉེ་ལྷག་བཟང་སྐྱེ་འབྱུང་དུ་མཇུག་ནས་དཔོན་སྟོན་ཐུགས་ཤིན་ཏུ་འདྲེས་
 པར་བྱུང། དོར་ཆེན་གྱི་སྐྱེ་མཉམ་ནས་བདེ་མཆོག་ལུ་ནག་ཤིལ་གསུམ་རྩ་རྒྱུད་སོགས་བཀའ་ཆོས་མང་དུ་གསལ། 1429 ལོའི་
 བར་དུས་ལུན་པལ་མོ་ཆེ་ས་སྐྱར་བཞུགས་ཏེ་དོར་ཆེན་གྱི་སྐྱེ་མཉམ་ནས་གསུང་དག་རིན་པོ་ཆེ་ལམ་འབྲས་སུ་དང་བཅས་པ་ཆ་
 ཚང་གསལ། དེའི་སྐབས་སུ་ 1425 ལོར་ས་སྐྱེའི་ལྷ་ཁང་བླ་བྲང་གི་ཐེག་ཆེན་ཆོས་རྗེ་ཀུན་དགའ་བཀྲ་ཤིས་ (1349–1425) སྐྱེ་
 གཤེགས་ཤིང་། 1426 ལོའི་སྟོན་དུ་དོར་ཆེན་སུ་པོ་ཞིག་བསྐྱུང་ནས། སྤངས་དག་དང་སྐྱེ་མཆོས་མཇུག་མཆོས་སྟོན་པ་སྐྱེས་
 ཆེན་ལ་“ཁྱེད་སྟོན་དཔོན་དཀོན་མཆོག་རྒྱལ་ལ་ལམ་འབྲས་ཆང་མ་ཞིག་མ་འཕྲོད་པ་འདི་འཕྲེང་བར་འདུག”^[12] ཅེས་གསུངས་
 ཤིང་། “ད་དུང་དེད་ལ་གསུང་དག་ལམ་འབྲས་ཡོད་པས་དེ་ཉོན་ཅིག”^[13] ཅེས་ཀྱང་གསུངས། དེ་ནས་ 1426 ལོའི་དབྱར་དུས་
 གསུང་དག་རིན་པོ་ཆེ་རྒྱ་བ་བཞི་པ་ཞིག་གསལ་ནས་ཐུགས་ཉམས་སུ་བཞེས་ཏེ། སྟོན་དུས་སུ་ཤེབས། 1427 ལོར་སྐོ་བོའི་
 རྒྱལ་པོ་ཨ་མ་དཔལ་ལམ་ཨ་མེ་དཔལ་ (1388–1456 ཅམ་བར་) གྱིས་གདན་དྲངས་པ་ལྟར་དོར་ཆེན་སྐོ་བོར་བྱོན།^[14] སྐབས་
 དེ་དུས་དོར་ཆེན་གྱིས་ལུས་ཆེན་ས་སྐྱར་བྱོན་ལ་བཞུགས་གསུངས་ནས་འབོད་མི་མངགས། ས་སྐྱར་དོར་ཆེན་གྱི་བཞུགས་གནས་

[10] དེའི་ཐད་ «ལུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (pp. 594.5, 596.56) དང་། «ལུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 213.3) | «ལུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 3» (p. 8.4) བཅས་ལ་
 གཟུགས། ཁོང་གི་ལུས་ཆེན་གྱིས་དགོ་སྤོང་གི་བཞེས་གཉེན་དུ་སྐྱེ་ཡོད་པའི་བཙུན་ལྷག་བསྟེན་པ་ཡིན། དེའི་ཐད་ «ལུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 210.5) ལ་གཟུགས། ཁོང་གི་རྣམ་
 ཐར་མདོར་བཞུས་ཤིག་ SHEN WEIRONG 2002: 161, n. 137 ལ་གཟུགས། «མདོ་སྐད་ཆོས་འབྱུང་ 2» (p. 11.19) དུ་ “སེམས་དཔལ་ཆེན་པོ་གཞོན་ཅུ་རྒྱལ་མཆོག་
 གི་རྣམ་ཐར་སུ་ཆེན་གྱིས་མཇུག་པ་” ཞེས་བཀོད་འདུག་པས། ལུས་ཆེན་གྱིས་མཇུག་པའི་གཞོན་ཅུ་རྒྱལ་མཆོག་གི་རྣམ་ཐར་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་པའོ་འདུག།

[11] དེའི་ཐད་ «ལུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (p. 596.6) རྣང་ཉག་རེ་གྲགས་པ་སྐྱམ་པོ་ཞེས་ཐེར་བ་དང་། «ལུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 213.4) དང་། «ལུས་ཆེན་གྱི་
 རྣམ་ཐར་ 3» (p. 8.4) རྣང་ཉག་རེ་མན་དག་པ་ཞེས་གསལ་ཡོད།

[12] «ལུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (p. 598.4) ལ་གསལ། དེའི་ཐད་ «ལུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 215.5) ལ་འདེགས་གཟུགས།

[13] «ལུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (p. 598.5) ལ་གསལ།

[14] དེའི་ཐད་ «ལུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (p. 599.4–6) རྣང་དུ། 1427 སྟོན་དུས་སྐོ་བོར་གདན་དྲངས་པ་དང་། 1428 སྟོན་དུས་ས་སྐྱར་རྩ་བའི་ཆུ་ལ་གསུངས་པ་དང་
 | «ལུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 216.1–4) རྣང་། 1427 སྟོན་དུས་སྐོ་བོ་ལ་ཐོན་པ་དང་རྒྱ་བུག་གི་རྗེས་ས་སྐྱར་བྱོན་ཆུ་ལ་གསུངས་འདུག།

ལྷག་བཟང་སྐྱེ་འབྲས་དུ་བཞུགས་ཏེ། བཀའ་ཚེས་མང་དུ་གསལ་ན་ཞིང་གྲ་སྐོར་བ་མང་པོའི་གྲོགས་དན་མཛད་དེ་བཞུགས།^[15] རོར་
ཆེན་ཆེན་བ་དུག་ནས་མར་བྱོན། 1428 ལོའི་སྤང་ 1429 ལོའི་སྤོད་ཀྱི་བར་ཏེ་ཆོ་བ་བདུན་དུ་ལམ་འབྲས་གསུངས། དང་པོ་མི་བདུན་
ཅུ་ཅམ་བྱང་ཡང་། མཐར་ལུས་ཆེན་སོགས་མི་བཅུ་བཞིས་མཐར་བྱིན་པར་ཉམས་ཤིང་དུ་གསལ། ལམ་འབྲས་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པར་
གནང་བས་ཡི་གེར་གྲིས་ན་མང་དུ་ཡོད་ཀྱང་མ་གྲིས་གསུངས་སོ། །འོན་ཀྱང་དེ་དུས་སྤུས་ཆེན་གྱིས་ལམ་འབྲས་ཀྱི་ཟིན་གྲིས་མཛད་
སའི་ནང་གི་བཤའ་ཐབས་ཀྱི་ཆེང་ས་བཟང་པོ་དེ་འབྲུའི། དུས་བྱིས་མེ་རོར་ཆེན་གྱིས་མ་གནང་བས་ན། སྤུས་ཆེན་ལ་གནང་བ་བཞིན་
གཞན་སྤུ་ལའང་མ་གནང་བར་དེས་སོ། །^[16] དེ་ནི་སྤུས་ཆེན་གྱིས་ལམ་འབྲས་ལུ་སྐབས་སློབ་བཤའ་ཀྱི་ལམ་ནས་རོར་ཆེན་གྱི་སྐྱེ་
མདུན་ནས་ལུས་པ་ཞིག་དང་། སྤུས་ཆེན་གཅིག་སྤུས་རོར་གྱི་བཤའ་སློབ་ལྟར་གསང་བའི་ཐོག་ནས་རོར་ཆེན་གྱི་སྐྱེ་མདུན་ནས་
ལུས་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་^[17]

1429 ལོར་རོར་ཨེ་ཚེས་ལྡན་གྱི་དགོན་པ་ཕྱག་བཏབ་སྐབས་སྤུས་ཆེན་ཉིད་རོར་ཆེན་གྱི་ཕྱག་བྱིར་ཕེབས་ཤིང་།^[18]
རོར་དགོན་ཕྱག་བཏབ་ཟིན་མེས་རོར་ཆེན་གྱིས་སྤུས་ཆེན་ལ་སྤྱི་ལམ་གཉིས་ཅམ་དགོན་པར་བཤའ་ཉན་གནང་དགོས་ལུགས་ཀྱི་
བཀའ་ཕེབས་ཀྱང་ཕྱགས་དམ་ཁོ་ནར་བཞུགས་འདོད་ཀྱི་སློབ་ཆེས་ཆེར་ཡོད་སྐབས་དེ་ཞིག་བཤའ་ཉན་གྱི་སློབ་པ་མ་མཛད་པར་
བཞུགས་འདུག་^[19]

དེ་ལྟར་མཚམས་དེ་སྤུས་ལ་སྐྱེ་མཚམས་སྤུ་བཞུགས་པ་མ་གཏོགས་རོར་ཆེན་ཐོག་མར་མཛལ་བ་ནས་སྐྱེ་ཆེ་མ་རྗེས་སྤུ་
བར་དུ་སློབ་དཔོན་དུ་བསྟེན། “མདོར་ན་ས་སྐྱར་སྤར་ལོ་གསུམ། བྱིས་ཆེ་བ་བདུན། ཨེ་ཚེས་ལྡན་དུ་ལན་བརྒྱུད་ཕེབས་ནས།”^[20]

[15] དེའི་ཐད་ «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 216.1–2) ལ་གཟིགས། དེའི་ཐད་ «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (p. 599.3–6) ལའང་གཟིགས། ཡིན་ནའང་ «སྤུས་ཆེན་
གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (p. 599.5–6) ནང་གནས་ཚུལ་ཅུང་ཟད་མི་འདྲ་བ་ཞིག་བཀོད་འདུག་སྟེ། “དབུང་ལྷག་བཟང་སྐྱེ་འབྲས་དུ་བཞུགས་ནས། ལམས་གཅོད་གི་གྲ་བ་རྣམས་ལ་རང་
རང་གི་སློབ་དཔོན་འཚམས་པའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བར་མཛད་དོ།” ཞེས་བཀོད་འདུག

[16] དེའི་ཐད་ «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 216.4–5) ལ་གཟིགས། སྤུས་ཆེན་གྱིས་སྤྱི་ལམ་རོར་ཆེན་གྱི་སྐྱེ་མདུན་ནས་ལུས་པ་སློབ་པ་སྤུས་ཆེན་ལུ་སྐབས་སློབ་པ་སྤུས་ཆེན་གྱི་སྐྱེ་
དེའི་ཐད་ «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 3» (p. 11.5–6) ལ་གཟིགས།

[17] སྤུས་ཆེན་གྱིས་ལམ་འབྲས་ལུ་སྐབས་སློབ་བཤའ་དང་ཚོགས་བཤའ་ཅེས་པའི་དམིགས་གསལ་གྱི་ཐ་སྙད་མེད། འོན་ཀྱང་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཆའི་ནང་གསལ་བར་
གཞིགས་ན། ཚར་ཆེན་སློབ་གསལ་རྒྱ་མཚོས་ (1502–1566/67) མཛད་པའི་བདག་ཆེན་སློབ་ཆུལ་མཚན་གྱི་རྣམ་ཐར་ནང་སློབ་བཤའ་དང་ཚོགས་བཤའ་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་
དེ་ཐོག་མར་བཀོད་ཡོད། དེའི་ཐད་ STEARNS 2001: 39–45 དང་། STEARNS 2006: 2–3, 245–246 ལ་གཟིགས།

[18] དེའི་ཐད་ «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (p. 601.5) དང་། «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 216.5) ལ་གཟིགས། དེའི་ཐད་སྤུ་པོས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་པའི་ «ལམ་འབྲས་
ཆེན་པོའི་རྣམ་ཐར་ 1» (p. 62) ནང་རོར་དགོན་ཕྱག་བཏབ་སྐབས་ཀྱི་མཁར་ལས་པ་མཛད་ཚུལ་བཀོད་ཡོད། འོན་ཀྱང་ «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 216.5) ནང་།
“དེ་ནས་མེ་འདི་དང་དཔོན་སློབ་རོར་དུ་བྱོན་ཁར་ལས་དང་གསུང་ཚོས་ཀྱང་དམར་པོ་བྱུང་” ཞེས་གསལ་ཡོད་པར་བརྟག་ན། ཕལ་ཆེར་དེ་ “མཁར་ལས་” དང་ “བྱོན་ཁར་
”ཞེས་པའི་ཆེན་བཅད་སྐད་ལ་རྫོངས་ཆ་ཤོར་ཏེ་སྤུས་ཆེན་གྱིས་མཁར་ལས་པ་ཡང་མཛད་ཅེས་བཀོད་པ་མིན་ནས་སྤུ་

[19] དེའི་ཐད་ «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (p. 607.1–3) དང་། «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 219.2–4) ལ་གཟིགས། སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་གསུམ་ཀར་སྐྱེ་
ཆེའི་སྤོད་ལ་རང་རྒྱུད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཁོ་ན་འཕེལ་ཐབས་བྱས་པ་ལས་གཞན་ལ་བཀའ་ཚེས་གསུང་རྒྱ་དང་དགོན་པའི་དབུ་མཛད་ཀྱི་འགན་བཞེས་མེད་ཚུལ་གསལ། དེ་མིན་ཆེ་
མ་གཞན་གྱིས་ཀྱང་སྤུས་ཆེན་ལ་བཀའ་ཚེས་གསུང་རྒྱ་ལ་སོགས་པའི་འབྲིན་ལས་སྟེལ་རྒྱའི་སྤུས་པ་མ་གནང་ལུགས་ཡོད་པས། དེའི་ཐད་ «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (pp.
593.6–594.2, 594.5–595.1) དང་། «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (pp. 212.4–6, 213.6–214.1, 219.6–220.4) | «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 3» (pp. 6.6–7.2,
9.2–3.) བཅས་ལ་གཟིགས།

[20] «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (p. 602.2) ལ་གསལ། «རོར་གདན་རབས་» (p. 5.2) དང་། «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 216.5–6) | «སྤུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་
3» (p. 11.4–6) བཅས་ལ་འང་གཟིགས།

དམ་པའི་ཚོས་གསན། ལྷ་ས་ལ་སྐྱེ་མཚའ་ས་བཞུགས་ཞོར་དུ་ 1437 ལ་སྲིང་ཁ་བདེ་བ་ཅན་དགོན་དང་། 1454 ལ་བསམ་མ་གཏན་ སྤྱག་གི་རི་ཁོང་ཕྱག་བཏབ།^[21] རོང་ཚེན་མཚོག་སྐབས་རེ་ཡུལ་གཞན་དུ་མེབས་སྐབས་ལྷ་ས་ཚེན་ལ་རང་གི་སྐྱེ་ཚབ་བྱེད་དགོས་ པའི་བཀའ་མངགས་གནང་སྟོལ་ཡོད་པ། དཔེར་ན་རོང་ཚེན་ཐེངས་གཉིས་པ་ 1436 ལོར་སློབ་པའི་བསམ་སྐབས་ལྷ་ས་ཚེན་ལ་རོང་ དུ་བསྐྱེད་ཐོག་ལས་འབྲས་ལ་སོགས་གསུངས་དགོས་པའི་བཀའ་གནང་བ་བཞིན་ནོ། །

རོང་ཚེན་མཐའ་མར་མཇུག་དུས་ནི་རོང་ཚེན་མཚོག་དགོངས་པ་སྲུང་ངན་ལས་འདའ་ཁར་ཡིན་ཞིང་། སྐབས་དེ་དུས་ ལྷ་ས་ནས་རོང་ལ་གདན་དྲངས་ཏེ་རྒྱལ་ཚབ་དུ་དབང་བསྐྱུར་མཛད།^[22] རོང་ཚེན་དགོངས་པ་རྫོགས་རྗེས་ 1456 ལོར་ 1458 ལོའི་བར་རོང་གི་གདན་སའི་ཁུར་བཞེས་ཏེ་ཚོས་གསུངས་པ་དང་། སྤྱི་ནང་གི་རྟེན་གསུམ་རྒྱ་ཚེར་བཞེངས་ཞིང་། 1458 ལོར་དུང་ ཚེན་ལོར་བྱ་བཟང་པོས་ (1403–1466) ལྷ་ས་ཚེན་བསམ་འགྲུབ་ཅེར་གདན་དྲངས། བཀའ་ཚོས་གནང་ནས་ལྷ་ས་ལ་མེབས་ཏེ་ཡ་ མ་བདེ་ལྡན་རི་ཁོང་ཕྱག་བཏབ། དེ་ནས་རོང་གི་གདན་ས་མ་རོང་པའི་རང་ནས་ལྷ་ས་དང་རོང་གཉིས་སུ་རྒྱུན་མེབས་གནང་སྟེ་དགོན་ ཁག་གི་སྤྱགས་འགན་བཞེས།^[23] རོང་ཚེན་གྱི་སྤྲོས་ཉ་མ་ཚོས་ཀྱང་ལྷ་ས་ཚེན་ལྷ་མར་ཁུར་ཏེ། ལྷ་ས་ཡལ་སྐུས་ཞེས་འབོད།^[24]

1462 ལོ་སྟེ་གཙུང་ཚུ་མིག་པ་འགར་སྟོན་འཇམ་དབྱངས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་ (1396–1474) རོང་གི་མཁན་པོར་ བསྐྱོས། 1465 ལོར་རོང་ཚེན་གྱི་དཔོན་རྒྱལ་ཚབ་ཀྱི་དགའ་དབང་སྤྱག་ (1424–1478) རོང་ཚེན་གྱི་བཀའ་བཞིན་ཨེ་མི་ཚོས་ ལྡན་གྱི་གདན་སར་བསྐྱོས་སོ། ། མདོར་ན་ལྷ་ས་ཚེན་གྱིས་རོང་གི་གདན་ས་མཛད་ནས། རོང་ཚེན་ལས་གདུལ་བྱ་རྒྱ་ཚེ་བ་ཕྱོགས་

[21] དེའི་ཐད་ «ལྷ་ས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (pp. 607.5, 608.6) དང་། «ལྷ་ས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (pp. 239.2–240.1, 240.1–2)། «ལྷ་ས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 3» (p. 23.6) བཅས་ལ་གཞིགས། སྲིང་ཁ་བདེ་བ་ཅན་གྱི་དགོན་པའི་ཕྱག་བཏབ་པའི་སྐོར་ལ་ «གཉེན་སྦྱོར་པའི་གདུང་རབས་» (pp. 171–172) རང་སྐོར་ཞིག་གསལ་ཡོད། འོན་ཀྱང་དེ་ནི་ལམ་སོ་ཚེ་ཞིག་ «ལྷ་ས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (pp. 219.6–220.4) ལས་པབ་བཞིག་རེད་འདུག་ལ། EVERDING 2006: Teil 2, 48–49 རང་དགོན་དེ་ བེ་ལྷ་ས་ཚེན་གྱི་ཚེད་དུ་བཞེངས་པ་དང་། སྤྱི་ནང་བདག་གནང་མཁན་ནི་ལ་སྟོན་གྱི་བྱང་བདག་ཅིག་ཡིན་ཚུལ་གསུངས་ཡོད། དགོན་དེ་ཆགས་ཡུལ་ནི་ལྷ་ས་སྟོན་ཡིན། དེའི་ཐད་ Ibid.: 22, n. 29 དང་ 17, ས་བཟླ་ Skizze des Mus chu-Tals ལ་གཞིགས། Hedin ལགས་ཀྱིས་དེའི་ཆགས་དབྱིབས་ཀྱི་དཔེ་རིས་གཉིས་དང་པར་ཞིག་ཀྱང་བརྒྱབ་ པའི་སྐོར་ Ibid.: 21, དཔེ་རིས་ Zwei Zeichnungen Sven Hedins mit Aussichten des Klosters Ling [sic] kha bDe ba can དང་། 48, པར་ Das Kloster Gling kha bDe ba can ལ་གཞིགས།

[22] དེའི་ཐད་ «རོང་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (pp. 561.2–562.1) དང་། «རོང་ཚོས་འབྱུང་» (p. 351.1–2)། «ལྷ་ས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (pp. 613.4–614.1)། «ལྷ་ས་ ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (pp. 220.6–221.1) བཅས་ལ་གཞིགས། ལྷ་ས་ཚེན་རྒྱལ་ཚབ་དུ་བསྐྱོས་པའི་སྐོར་ལྷ་ས་ཚེན་རང་ཉིད་ཀྱིས་མཛད་པའི་རོང་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ནང་བཞེད་ མེད། དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི་གལ་ཏེ་རང་གིས་མཛད་པའི་ལྷ་ས་ཚེན་ཐར་ནང་རང་ཉིད་རྒྱལ་ཚབ་དུ་བསྐྱོས་པའི་སྐོར་བཞེད་ན་རང་གིས་རང་ལ་བསྟོན་པའི་ཚུལ་དུ་མེམས་སྐབས་ མཁས་པའི་སྟོན་ཚུལ་གྱིས་དམའ་ས་འཛིན་བའམ་ཁེངས་སྐྱུངས་ཀྱི་ཚུལ་མཛད་པ་ཞིག་ཏུ་དེས་སྐྱེ། དེའི་ཐད་ «རོང་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (pp. 471.6–472.2) ལ་གཞིགས།

[23] དེའི་ཐད་ «ལྷ་ས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 232.2–3) རང་ “དེའི་བྱི་ལོ་རྩ་ལོ་རོང་པ་རྣམས་ཀྱིས་མཁན་ཚེན་ཤེར་རྒྱུ་པ་ལ་གདན་སའི་ལྷ་ས་ལྷ་ས་འདྲིར་ཞལ་ཏ་ ལྷ་ས་ལ་བྱུང་སྟེ་ཁོང་བསྐྱོ་བའི་བཀའ་འགྲུབ་ལ་སོགས་པ་མཛད།” ཅེས་གསལ་ཡོད་ལ། «རོང་ཚོས་འབྱུང་» (p. 351.1–2) དང་། «བདེ་མཚོག་ཚོས་འབྱུང་» (p. 232.5–6) རང་ལའང་དེ་དང་གཅིག་མཚུངས་གསལ། འོན་ཀྱང་ «ལྷ་ས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» རང་ལྷ་ས་ཚེན་གྱིས་འཇམ་དབྱངས་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་མཁན་པོར་སྤྱི་དུ་བསྐྱོས་པའི་སྐོར་བཞེད་ མེད་པ་དང་། «རོང་གདན་རབས་» (p. 8.3) རང་ “རྒྱ་སྐུལ་གྱི་ལོ་ [=1473] མངས་རྒྱུས་ཀྱིས་ཚོས་འཕོར་བསྐོར་བའི་དུས་རྒྱུ་བྱུག་པའི་ཚེས་བཞི་ལ་ཨེ་མི་ཚོས་ལྡན་ གྱི་བཞུགས་ཁྲི་ལ་མངའ་བའོ་ལ།” ཞེས་བཞེད་ཡོད། འོན་ཀྱང་ JACKSON 1989: 53 ལགས་ཀྱིས་གསུངས་པ་བཞིན་ཁམས་རྒྱ་དང་ལྷགས་གཉིས་འབྲུག་བས་རྒྱ་སྐུལ་ (=1473) དེ་ལྷགས་སྐུལ་ (=1461) ལ་བཙུགས་དགོས།

[24] དེའི་ཐད་ «རོང་གདན་རབས་» (p. 5.2) ལ་གཞིགས།

མཐའ་དག་ནས་འོངས་སོ།^[25]

2.1.2. ལུས་ཚེན་གྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དངོས་དོ་སྟོན།

དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དེ་ལུས་གྱི་བསམ་གཏམ་སྤྲུལ་ལ་བཞུགས་ཏུ་སྟེ་ 1455 ལོའི་པོད་རྒྱ་གསུམ་པའི་ཚེས་བཅུ་གསུམ་ལ་མཛད་པ་དང་། དེའི་སྐོར་རྣམ་ཐར་གྱི་མཛུགས་བྱུང་དུ་འབྲེལ་བའི་བར་འཁོད། དོར་ཚེན་གྱི་སྟོབ་མ་དགའ་བའི་སྐྱེལ་དོ་གཞིར་བཟུང་དོར་ཚེན་དགུང་གྲངས་དོན་བཞིར་མེད་སྐྱབས་ཐོག་མར་མཛད་པ་ཞིག་རེད། 1457 ལོ་པོད་རྒྱ་བཏུན་པའི་ཚེས་བཅོ་ལྔ་ལ་དོར་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་དོར་ཚེན་འདས་མེས་དགོངས་ཚོགས་རི་ལྟར་སྐྱབ་ཚུལ་རྣམས་ཀྱང་རྣམ་ཐར་གྱི་ཁ་སྐོར་ཚུལ་དུ་མཛད་ཅིང་། རྣམ་ཐར་དེ་ལམ་འབྲས་སྒྲ་བརྒྱུད་རྣམ་ཐར་ཁ་སྐོར་དུ་མཛད་པ་ཞིག་རེད། དེ་དུས་ཀྱི་ཡི་གེ་པ་ནི་དོར་ཚེན་དང་ལུས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་པ་ལོ་གྲུབ་ཚེན་སྲད་པ་ཀུན་དགའ་སྟོན་གྱིས་ཡིན་པར་སྐྱབ་དོ། །

རྣམ་ཐར་དེ་ད་པོར་པར་བསྐྱུན་བྱས་པའི་པར་མ་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ཡོད་པ་ལས། གཅིག་ནི་སྟེ་དགའ་པར་མ་ལྟར་པར་བཏུབ་པའི་ལམ་འབྲས་སྟོབ་བའདད་ཀྱི་སྒྲ་བརྒྱུད་རྣམ་ཐར་གྱི་ཁོངས་སུ་ཤོག་གྲངས་ཅུ་གཉིས་མ་ཞིག་བཞུགས་ཡོད་པ་དང་། 1983 ལོར་ས་སྐྱ་ཚོས་ཚོགས་སམ་ས་སྐྱ་ཚོས་སྐར་གྱིས་རྒྱ་གར་ལ་པར་བསྐྱུན་བྱས་པ་ཞིག་རེད། གཅིག་ཤོས་ནི་པོ་ཉི་གཅིག་གི་བདག་ཉིད་ལས་གྲུབ་པའི་«ས་སྐྱ་པའི་ལམ་འབྲས་སྒྲ་བརྒྱུད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་»ནང་ཤོག་གྲངས་རེ་བརྒྱུད་མ་ཞིག་བཞུགས་པ་དེ་ཡིན། དེ་ཡང་1985 ལོར་ས་སྐྱ་ཚོས་ཚོགས་གྱིས་རྒྱ་གར་ལ་པར་བསྐྱུན་བྱས་པ་ཞིག་རེད། རྣམ་ཐར་དེ་གཉིས་སྐྱར་སྐྱབས་པར་མའི་ཤོག་དོས་ཚེ་རྒྱུད་དང་། འབྲུ་ཚེ་རྒྱུད་། ཡིག་སྐྱེང་མང་ཉུང་གི་ཁྱད་པར་ཅམ་མ་ཟད། རྫོང་ཚིག་དང་ཚེག་འདད་རྒྱུ་སྐྱབས་སོགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡང་ཉུང་ཟད་འདུག^[26] དེ་མིན་རྣམ་ཐར་གཉིས་པ་དེའི་མཛུགས་དུ་བསྟོ་སྟོན་གྱི་ཚོགས་བཅད་དང་པོད་ཡིག་གི་གཟུགས་སུ་བྲིས་པའི་ལེགས་སྐྱར་གྱི་ཡི་གེ་འགའ་འགོད་འདུག^[27] །འོན་ཀྱང་རྣམ་ཐར་དེ་གཉིས་ཀྱི་བརྗོད་བྱའི་ནང་དོན་གྱི་ཐད་ལ་ཁྱད་པར་གང་ཡང་མི་འདུག །

བར་ལམ་ལུས་ཚེན་གྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དེ་བསྐྱར་པར་བཏུབ་པའི་པར་གཞི་མི་འདྲ་བ་གསུམ་བྱུང་ཡོད་པ་ལས། 2007 ལོར་རྫོང་སར་ལྷ་རིག་སྟོབ་གླིང་ནས་པར་བསྐྱུན་འབྲེལ་སྟེལ་ཞུས་པའི་ས་སྐྱའི་ལམ་འབྲས་ཞེས་པའི་པོ་ཉི་ལྗོན་གསུམ་བསྐྱེགས་ནང་བཞུགས་ཡོད་པ་དང་།^[28] 2008 ལོར་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཚེན་ཞེས་པའི་པར་སྐྱུན་ཁང་ནས་གསར་སྒྲིག་པར་བསྐྱུན་བྱས་པའི་ལམ་འབྲས་སྟེགས་བམ་ལྗོན་གྱི་སྟོབ་བའདད་ཀྱི་ཁོངས་སུ་བཞུགས་ཡོད།^[29] 2010

[25] དེའི་ཐད་ «ལུས་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 241.2) ལ་གཞིགས།
[26] དེའི་ཐད་དོས་རང་གིས་དབྱིན་ཡིག་ཐོག་བྲིས་པའི་དབྱང་ཚོམ་ HEIMBEL 2011: 60, n. 52 ལ་གཞིགས།
[27] དེའི་ཐད་དོས་རང་གིས་དབྱིན་ཡིག་ཐོག་བྲིས་པའི་དབྱང་ཚོམ་ HEIMBEL 2011: 60, n. 53 ལ་གཞིགས།
[28] དེའི་ཐད་ «ལམ་འབྲས་ 2» (vol. 1, pp. 614.4-675) ལ་གཞིགས།
[29] དེའི་ཐད་ «ལམ་འབྲས་ 3» (vol. 1, pp. 535-587) ལ་གཞིགས། ལམ་འབྲས་ཚོགས་བའདད་ཀྱི་སྒྲ་བརྒྱུད་རྣམ་ཐར་གྱི་སྟེ་ཁོངས་ནང་སྟོན་ལ་མཛུགས་དུ་མཛད་པའི་དོར་མཁན་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མི་ཉུང་བ་ཞིག་བཞུགས་འདུག

དབུག་ཞིབ།

ལོར་དཔལ་བཞེགས་པོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་ནས་དེབ་གཟུགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བསྐྱོད་བྱས་པའི་ཨེ་མི་བཀའ་འབྲུམ་
 བཅས་ཀྱི་ནང་རྣམ་ཐར་དེའི་པར་མ་གསར་པ་ཁག་གཅིག་ཀྱང་ཐོན་ཡོད།^[30] བསྐྱར་པར་བཏབ་པའི་པར་གཞི་གསུམ་པོ་དེ་ནི་
 ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་སྡེ་དགེ་པར་མའི་སྒྲ་བརྒྱུད་རྣམ་ཐར་ནང་བཞུགས་ཡོད་པའི་པར་གཞིར་བཞེན་ནས་པར་བཏབ་པ་ཞིག་རེད་
 འདུག། དཔལ་མ་དེ་ཚོ་དུང་གཞན་ཨ་རིའི་“པོད་ཀྱི་ནང་བསྐྱོད་དཔེ་ཚོགས་ལྷེ་གནས་” (=TBRC) ལུ་“ཇེ་བཙུན་དམ་པ་ཀུན་དགའ་
 བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་” ཞེས་པའི་དབུ་མེད་ཀྱི་གྲིས་མ་ཤོག་གྲངས་ཞེ་བཞི་མ་ཞིག་ཡོད།^[31] ད་དུང་ཨེ་ཊ་ལིའི་རྒྱལ་ས་རོམ་ལ་
 “ཚོས་ཇེ་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་” ཞེས་པའི་དབུ་མེད་ཀྱི་གྲིས་མ་ཤོག་གྲངས་བཞི་བཅུ་ཐམ་པ་བྱས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་ཚུལ་
 གསུང་འདུག^[32] །གཞན་«འབྲས་སྐྱེད་སྤྱད་ཀར་ཆག»ནང་རྣམ་ཐར་དེར་“ཇེ་བཙུན་རིན་པོ་ཆེ་དོ་ཇེ་འཆང་ཆེན་པོ་ཀུན་དགའ་བཟང་
 པོའི་ཞལ་སྐྱ་ནས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཐར་པ་” ཞེས་ཁ་བྱང་མི་འབྲ་བ་ཞིག་བཀོད་ཡོད་ཅིང་དེར་ཤོག་གྲངས་སུམ་ཅུ་ལྟ།^[33]

2.2. མངའ་རིས་པ་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་ (1649–1705) ཀྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་སྐོར།

མངའ་རིས་པ་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་ནི་དོར་གྱི་མཁན་ཐོག་ཉེར་ལྔ་པ་ (1686–1689) ཡིན་ཞིང་།^[34] དེར་སྐབས་
 མཛལ་དུ་ཡོད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་“དོ་ཇེ་འཆང་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་ལེགས་བཤད་ཚུ་བོ་འདུས་པའི་རྒྱ་
 མཚོ་ཡོན་ཏན་ཡིད་བཞིན་ལོར་བུ” (=«དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2») ཞེས་པའི་མཛད་པ་པོ་ཡང་ཡིན།

2.2.1. མངའ་རིས་པ་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་ཀྱི་སྐྱེ་ཆའི་ལོ་རྒྱུས་མདོར་བསྟུན།

དམ་པ་དེ་ཉིད་ 1649 ལོར་མངའ་རིས་སྤྲད་ཀྱི་ཤེའམ་ཉེ་བའི་འཕྲོག་གསེབ་ཏུ་སྐྱེ་བལྟམས་ཤིང་། དགྲུང་ལོ་ཉེར་གཅིག་
 བ་བཞེས་པའི་སྐབས་སུ་གྲུབ་ཐོབ་སྐོར་སྟུག་པ་ཀུན་དགའ་ལྷུན་གྲུབ་དང་མཛལ་ནས། ཞང་པོས་ཨེ་མི་ཐར་ཅེར་སྐྱོར་གཏོད་ཀྱི་ཞུ་ཡིག་
 མཛད་དེ། གྲུབ་ཐོབ་ཀྱིས་ཨེ་མི་ཚོས་ལྷན་ལ་ཁྲིད། སྤྱི་ལོ་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་བཙུན་པལ་གཉེས་ལྷག་ཅམ་བསྟེན་ནས་འགྲན་རྒྱ་
 བྲལ་བའི་མཁས་ཆེན་ཡོངས་གྲགས་ཞིག་དུ་གྲུང་ཞིང་། ཉེར་ལྔ་པ་ 1673 ལོར་ཐར་པ་ཅེའི་བཀའ་ཤེབས་དང་ལེན་གྱིས་ཁམས་སྐྱ་

[30] དེའི་ཐད་ «ཨེ་མི་བཀའ་འབྲུམ་» (vol. 8, pp. 262–311) ལ་གཟུགས།
 [31] དེའི་ཐད་ TBRC (W2CZ7931) ལ་གཟུགས།
 [32] དེའི་ཐད་ DE ROSSI FILIBECK 2003: 334, no. 670, section 11 ལ་གཟུགས།
 [33] དེའི་ཐད་ «འབྲས་སྐྱེད་སྤྱད་ཀར་ཆག» (vol. 2, 1515, no. 017073) ལ་གཟུགས།
 [34] སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་དེའི་དོར་མཁན་ཐོག་ཅ་བརྒྱད་པ་ (1703–1710) འདར་མི་ཉལ་རབ་སྐྱང་པ་བྲམས་པ་ཚུལ་ཁྲིམས་དཔལ་བཟང་ (1675–1710)
 གིས་མཛད་པའི་ “འཇམ་པའི་དབུངས་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་བཀའ་ཤིས་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་གྲུབ་བསྐྱོད་སྤྱད་པའི་ཉིན་གྲེད་” ཅེས་པ་
 ཡིན་ཞིང་། དེར་སྐབས་ «ལམ་འབྲས་ 3» (vol. 29, pp. 265–361) ནང་མཛལ་ཚུ་ཡོད། «ལམ་འབྲས་ 3» (vol. 29, pp. 145–264) ནང་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་
 ཀྱི་རང་རྣམ་ “བྱ་བྲལ་བ་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་ཀྱི་སྤོང་བ་བཙོན་པ་དེས་འབྲུང་གཏམ་གྱི་རོལ་མཚོ་” ཞེས་པ་ཡང་བཞུགས་ཡོད། རོམ་རང་གིས་དབུ་དྲུང་རྩོམ་འདི་འབྲི་སྐབས་
 དབུ་དྲུང་གཞིའི་ཡིག་ཆ་དེ་གཉེས་ལྷ་ཁོམ་མ་བྱུང་། རང་རྣམ་མདོར་བསྟུན་ཤིག་ «དོར་གཏམ་རབས་» (pp. 50.6–51.4) ནང་དང་། རྣམ་ཐར་མདོར་བསྟུན་ཤིག་དོར་མཁན་ཐོག་
 མོ་བཞི་པ་ (1733–1740) དཔལ་སྐྱོན་ཚོས་སྐྱོང་ (1702–1759) གིས་མཛད་པའི་ «དོར་གཏམ་རབས་ལ་སྐོར་» (pp. 498.5–516.6) ནང་ལའང་བཞུགས།

སྟོན་གདོང་སྤྲོད་བསམ་སྦྲིད་སྤྲོད་ལྟ་བུ་འབྲུལ་སྤྲོད་ལ་ཐེབས་ཏེ། བཤད་སྐྱབ་སྦྲེལ་མས་འཕྲིན་ལས་རྒྱ་ཆེའི་སྐོན་ས་འབྲུལ་སྤྲོད་ལ་ལན་
བཅུ་གཅིག་གཞན་ཞིང་། 1686 ལོའི་བར་བཞུགས། དེ་དུས་ 1683 ལོར་ངོར་ནས་མདོ་ཁམས་སྐྱོན་དུ་འབྲུལ་སྤྲོད་ལ་བྱོན་པའི་
ཞབས་སྟོན་རྗེ་ལུང་པ་བྱམས་པ་ཤེས་བྱ་བཟང་པོ་ (1661–1702) ལ་གདན་ནས་གནང་ནས། ཨེ་མི་ནས་སྐྱབ་འཕྲེན་པའི་པོ་ཉ་དང་
མཚོན་ཡོན་གྱི་བཀའ་ཤོག་ཐེབས་པར་བརྟེན། དེ་འབྲུལ་རིམ་གྱིས་ངོར་ལ་ཐེབས་ཏེ། 1686 ལོར་རྗེ་རྗེ་འཆང་ཆེན་པོའི་ཚོས་ཁྲིར་
བྱོན་ནས། 1689 ལོར་ཤར་ཆེན་སངས་རྒྱས་བསྟན་འཛིན་པན་བདེའི་འབྲུང་གནས་ (1667–1693) ངོར་གྱི་རྒྱལ་ཚབ་ལ་བཀོད་
ནས། རྗེ་ཉིད་ཨེ་མི་གཞིམས་སྤྲུག་ཁང་དུ་ལུང་བཞུགས་གནང་། སྤྱིས་སྤྲེ་དགོ་སྤྲེ་མ་ཆེ་དབང་རྗེ་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་མཚན་སངས་
རྒྱས་དཔལ་བཟང་དུ་གྲགས་པས་རྒྱལ་དབང་མཚོན་ཡོན་གྱི་བཀའ་ཤོག་དང་བཅས་ཐེབས་དགོས་པར་གསོལ་བ་བཏབ་པས།
1699 ལོར་མདོ་ཁམས་སྤྲེ་ཆེབས་སྐྱབ་གནང་སྟེ་དབུ་སྤྲེ་དཔེ་སྤྲེ་དགོ་སྤྲེ་མ་ཆེ་དབང་རྗེ་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་མཚན་སངས་
རྒྱས་ལོ་མཚན་ནས་དགུང་ལོ་ང་བདུན་པ་ 1705 ལོར་སྤྲེ་དགོ་སྤྲེ་གྲུབ་སྟེང་དུ་ཞི་བར་གཤེགས།^[35]

ངོར་གྱི་མཁན་ཆེན་རིམ་བྱོན་ཚའི་ནང་ནས་དམ་པ་དེ་ཉིད་ནི་བཀའ་ཤིན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་། དེང་སྐབས་ངོར་ལུགས་ཞིབ་
འཇུག་གྲེད་སྐབས་མཁོ་གལ་ཆེ་བའི་ཡིག་ཆ་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ཀྱང་དམ་པ་དེའི་ཐུགས་རྗེའི་དེན་ལས་མ་ཉམས་པར་མཐོང་ཚོས་སྤྲེ་
ཡོད་དེ། «ངོར་གདན་རབས་»དང་། ངོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་སྤྲེ་དཔེ་ངོར་གྱི་མཁན་ཆེན་རིམ་བྱོན་འགའ་ཞིག་གི་རྣམ་ཐར་སོགས་
ཡོད་ལ།^[36] ངོར་ཆེན་དགོན་མཚོག་སྐྱབ་གྲུབ་གྱིས་མཚན་པའི་«ངོར་ཆོས་འབྲུང་»གི་བྱིས་འཕྲོ་བསྐྱུངས་གནང་ཡང་མཚན། ཁོང་
གི་གསུང་འབྲུམ་པོད་བཞི་ཡོད་པ་སྤྲེ་དགོ་སྤྲེ་པར་ཁང་ནས་པར་སྐྱབ་གྲུབ་ཡོད་མོད།^[37] འོན་ཀྱང་དེང་སྐབས་གསུང་འབྲུམ་ཁོད་
ནས་ཐོར་བུ་འགའ་ཞིག་མ་གཏོགས་ཆ་ཚང་བ་མཚལ་རྒྱ་མེད། བར་ལམ་གསུང་ཁ་ཅིག་«ཨེ་མི་བཀའ་འབྲུམ་»ནང་བར་བསྐྱབ་
འབྲེལ་སྦྲེལ་གནང་འདུག །^[38]

2.2.2. སངས་རྒྱས་སྤྲེ་ཆོགས་གྱིས་མཚན་པའི་ངོར་ཆེན་རྣམ་ཐར་ངོ་སྟོན།

ངོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དེ་ཉིད་ངོར་ཆེན་སྐྱབ་གཤེགས་ནས་ལོ་ཉིས་བརྒྱ་སྤྲེ་ཅུ་སོ་གཉིས་ཅམ་འདས་པའི་སྐབས་ཉེ་
1688 ལོའི་བོད་ལྗོད་པའི་ཆོས་བཅོ་ལྔ་རྗེ་ངོར་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་དུ་དངོས་སྤྲེ་གྲུབ་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། རྣམ་ཐར་དེ་པར་མ་མི་
འདྲ་བ་ཁག་གཉིས་ཀྱི་སྐོན་ས་བཏབ་ཡོད་དེ། དང་པོ་ནི་ལམ་འབྲས་སྤྲེ་བརྒྱད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་གྱི་སྤྲེ་ཁོངས་སྤྲེ་བཞུགས་ཡོད་པ་དང་།
གཉིས་པ་ནི་རྣམ་ཐར་དེ་རང་ལོགས་སྤྲེ་པར་བཏབ་པའི་པོ་ཉི་ཞིག་ཡོད། རྣམ་ཐར་སྤྲེ་བྱི་གཉིས་ད་པན་བར་བསྐྱབ་གྲུབ་ཡོད་པ་ལས།

[35] ངོར་གྱི་སྤྲེ་ཆེན་དང་སྤྲེ་དགོ་སྤྲེ་རྒྱལ་པོའི་དབང་མཚོན་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་གནང་སྐྱེད་ཐད་ངོས་རང་གི་དབྱིན་ཡིག་གི་དབུང་ཚོམ་ HEIMBEL 2011: 62–63, n. 68 ལ་
གཞིགས།

[36] རྣམ་ཐར་དེ་ཆོ་གང་ཡིན་ཐད་ HEIMBEL 2011: 63, no. 70. གཞིགས།

[37] སངས་རྒྱས་སྤྲེ་ཆོགས་གྱི་གསུང་འབྲུམ་པོད་ཁ་ཅི་དེང་སྐབས་མཚལ་དུ་ཡོད་དེ། “བོད་ཀྱི་ནང་བསྐྱབ་དཔེ་ཆོགས་སྤྲེ་གནས་” (TBRC: W1CZ1145) གྱིས་པར་
བརྒྱབ་ཐོབ། ཁོང་གི་གསུང་འབྲུམ་ནང་བཞུགས་པའི་གསུང་གི་ཐོ་ཡིག་ཞིག་ «དཀར་ཆག་མཐོང་བས་ཡིད་འཕྲོག་» (pp. 114–119) དང་། TBRC (P796) ལ་གཞིགས།
ཁོང་གི་གསུང་བཅུ་བདུན་ «སྤྲེ་དགོ་སྤྲེ་པར་ཁང་གི་པར་ཤིང་དཀར་ཆག་» (pp. 385–387) ནང་ལའང་གསལ།

[38] དེའི་ཐད་ «ཨེ་མི་བཀའ་འབྲུམ་» (vol. 19–20) ལ་གཞིགས།

དབུང་ཞིབ།

ནམ་ཐར་སྡེ་མ་དེ་ 1983 ལོར་ས་སྐྱ་ཚོས་ཚོགས་ཀྱིས་སྐྱབྱོང་མཁུ་ཚེན་རིན་པོ་ཆེ་འཇམ་དབྱངས་བསྟན་པའི་ཉི་མའི་ (འཇམ་དབྱངས་ལོ་ནི་ 1931) དཔེ་མཛོད་ཁང་ནས་སྟེ་དགོ་པར་མའི་ལྷགས་བཞིན་པར་དུ་བཏབ་པའི་ལམ་འབྲས་སྟོབ་བའལ་གྱི་སྐྱབྱོང་རྒྱུན་ནམ་ཐར་གྱི་ཁོངས་སླ་བཞུགས་ཡོད་པ་དང།^[39] རྒྱལ་ཐར་སྡེ་མ་དེ་ 1976 ལོར་རྒྱ་གར་དུ་སྟེ་དགོ་ཡབ་ཚེན་ཚེ་དབང་རྩེ་རིག་འཇིན་ (1786–1842) གྱིས་དཔལ་གྱི་རྩོམ་གྱི་ཉམས་ལེན་གྱི་དཔེ་ཆ་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་དཔར་སྟུན་བྱས་ཡོད།^[40]

ཉེ་ཆར་ 2007 ལོར་རྒྱུ་མཉམ་མཉམ་རྩིས་ལྷན་པའི་ལྷན་སྐྱེད་ལམ་འབྲས་དང།^[41] 2008 ལོར་བལ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཚེན་ཞེས་པའི་དཔེ་རྟིང་བསྟུ་སྟེག་ཁང་ནས་བསྟུན་པའི་ལམ་འབྲས་སྟེགས་བཅའ་སྟེགས་བསྟེགས་ཀྱི་ཚོགས་བའལ།^[42] 2010 ལོར་དཔལ་བཅེགས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྟིང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་ནས་བསྟུན་བྱས་པའི་ཨེ་ཤི་བཀའ་འབྲས་བཅས་ཀྱི་ནང་ནས་ཐར་དེའི་པར་མ་གསར་བའལ་གཅིག་གྱི་ཐོན་ལོད།^[43] བསྟུ་བར་བཏབ་པའི་པར་གཞི་གསུམ་པོ་ནི་སྟེ་དགོ་པར་མའི་ལམ་འབྲས་སྐྱབྱོང་གྱི་རྒྱལ་ཐར་ནང་བཞུགས་ཡོད་པའི་པར་གཞིར་བརྟེན་ནས་པར་བཏབ་པ་དང། རྒྱལ་ཐར་གསུམ་ལ་ས་སྐྱ་ཚོས་ཚོགས་ཀྱིས་པར་བསྟུན་བྱས་པའི་ལམ་འབྲས་ནང་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཐར་དང་དག་ཆ་རོར་ཚུལ་སོགས་གཅིག་མཚུངས་རེད་འདུག །དཔར་མ་དེ་ཚོ་སྟུན་གཞན་ཨ་རིའི་བོད་ཀྱི་ནང་བསྟུན་དཔེ་ཚོགས་ལྟེ་གནས་ཀྱིས་སྟེ་དགོ་པར་ཁང་གི་པར་ཤིང་ནས་བཏབ་པའི་ལམ་འབྲས་ཚོགས་བའལ་གྱི་སྐྱབྱོང་རྒྱུན་ནམ་ཐར་ལས་བོད་ཁ་ས་དང་ག་ས་གཉིས་པར་དུ་བཏབ་པ་ཞིག་གྱང་ཡོད་ཅིང་རོར་ཚེན་གྱི་རྒྱལ་ཐར་ནི་བོད་ཁ་ས་ཤིའི་ཐོག་མའི་བཞུགས་ཡོད།^[44] ས་སྐྱ་ཚོས་ཚོགས་ཀྱིས་པར་བསྟུན་བྱས་པ་དང། བོད་ཀྱི་ནང་བསྟུན་དཔེ་ཚོགས་ལྟེ་གནས་ཀྱིས་པར་བཏབ་པའི་མ་ཡིག་ནི་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་ཏེ། དཔེ་ཆའི་ནང་ཟུར་ལ་ཡོད་པའི་སྐྱབྱོང་དང་དག་ཆ་རོར་བའལ་སོགས་གཅིག་ཏུ་རེས།

གཞན་ཡང་སངས་རྒྱས་སྟུན་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པ་རོར་ཚེན་གྱི་རྒྱལ་ཐར་དེ་ལོགས་སླ་པོ་ཉི་ཞིག་གི་སྟོན་ནས་པར་དུ་བཏབ་པ་དེ་ནི་བོད་ཀྱི་ནང་བསྟུན་དཔེ་ཚོགས་ལྟེ་གནས་ཀྱིས་ཤོག་གངས་རེ་རྟུག་མའི་རྒྱལ་ཐར་མི་འདུ་བ་གཉིས་པར་བརྒྱབ་པ་དེ་ཡིན།^[45] དེ་གཉིས་དང་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པའི་པར་མ་ཞིག་ལ་དུགས་ཀྱི་མང་སྟོན་དགོན་པར་ཡང་བཞུགས་ཡོད། གོང་ཞུས་1976 ལོར་རྒྱ་གར་དུ་སྟེ་དགོ་ཡབ་ཚེན་ཚེ་དབང་རྩེ་རིག་འཇིན་ (1786–1842) གྱིས་དཔལ་གྱི་རྩོམ་གྱི་ཉམས་ལེན་གྱི་དཔེ་ཆ་ཞིག་དང་མཉམ་དུ་དཔར་སྟུན་བྱས་པའི་རྒྱལ་ཐར་དེ་ནི་ལོགས་སླ་པོ་ཉི་ཞིག་གི་སྟོན་ནས་པར་བཏབ་པའི་རྒྱལ་ཐར་དེ་

[39] དེའི་ཐད་ «ལམ་འབྲས་ 3» (vol. 1, pp. 475–585) ལ་གཞིགས། སྟེ་དགོ་པར་ཁང་ནས་བཏབ་པའི་ལམ་འབྲས་སྐྱབྱོང་གྱི་པར་མ་མི་འདུ་བའི་ཐོག་ངོས་རང་གི་དབྱིན་ཡིག་གི་དབྱེད་ཚོས་ HEIMBEL 2011: 64, n. 73 ལ་གཞིགས།
[40] དེའི་ཐད་ «རོར་ཚེན་གྱི་རྒྱལ་ཐར་ 4» (pp. 135–315) ལ་གཞིགས། དེའི་གནས་ཚུལ་ཁ་ལཱ་ཐད་ངོས་རང་གི་དབྱིན་ཡིག་གི་དབྱེད་ཚོས་ HEIMBEL 2011: 65, n. 74 ལ་གཞིགས།
[41] དེའི་ཐད་ «ལམ་འབྲས་ 2» (vol.1, pp. 677–823) ལ་གཞིགས།
[42] དེའི་ཐད་ «ལམ་འབྲས་ 3» (vol. 27, pp. 1–133) ལ་གཞིགས།
[43] དེའི་ཐད་ «ཨེ་ཤི་བཀའ་འབྲས་» (vol. 20, pp. 1–117) ལ་གཞིགས།
[44] དེའི་ཐད་ TBRC (W00CHZ0103345) ལ་གཞིགས། «རོར་ཚེན་གྱི་རྒྱལ་ཐར་ 3» (fols. 1a–56a) ལ་འཇུག་གཞིགས།
[45] དེ་གཉིས་ཀྱི་སྟོན་ TBRC (W2CZ7950) དང། TBRC (W3CZ1323) ལ་གཞིགས།

ཉིད་མ་སྲིད་བརྒྱུད་ནས་པར་དུ་བཏབ་པ་ཞིག་རེད།

ལོགས་སུ་པར་དུ་བཏབ་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་པར་མ་དང་ལམ་འབྲས་ལྷ་བརྒྱུད་རྣམ་ཐར་ནང་བཞུགས་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་གཉིས་དབར་གྱི་སྐྱེད་སྐྱབས་བྱེད་པར་ཅུང་ཟད་འདུག་སྟེ། དང་པོ་དཔེ་ཆའི་འགོ་མཚུག་གཉིས་ཀྱི་ནང་ཟུར་ལ་ཡོད་པའི་སྐྱེ་མི་འདྲ་བ་དང་། གཉིས་པ་ལོགས་སུ་བཏབ་པའི་རྣམ་ཐར་དེའི་ཤོག་ངོས་གཅིག་ཡིག་སྲིད་བདུན་ལས་གྲུབ་པ་དང་། ལམ་འབྲས་ལྷ་བརྒྱུད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ནང་བཞུགས་པའི་རྣམ་ཐར་དེ་ཡིག་སྲིད་དུག་ལས་གྲུབ་འདུག །གསུམ་པ་མིང་ཆེན་གཅིག་ལ་དག་ཆ་མི་འདྲ་བའམ་དག་ཆ་མོར་བའི་གནས་ཚུལ་ལྟར། ལྷག་དོན་དུ་ལོགས་སུ་བཏབ་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་མཚུག་དེར་ཆེན་གསལ་བཅད་ཀྱི་སློབ་རིམ་གྱི་པར་འབྲུག་དང་། བསྐྱོད་སློབ་ཀྱི་ཆེགས། ལུང་དང་བོད་ཡིག་གི་གསུགས་སུ་བསྐྱེད་པའི་ལོགས་སུ་བྱེད་ཀྱི་ཡི་གེ་བོད་ཡིག་བཅས་གསུམ་སྐབས་ཀྱི་བཀྲ་ཤིས་ཕྱུག་སུ་ཚོགས་པའི་སློབ་ལམ་བཀོད་འདུག^[46] །སངས་རྒྱས་ཕྱུག་ཆོགས་ཀྱིས་དོན་མ་བཤིས་པས་པར་འདེབས་མཁན་སྤྱོད་བདག་གཙོ་བོ་ཞི་ཁོང་སྟེ་དགེ་སྐྱེད་འདེན་མཁན་སྟེ་དགེ་སྐྱེད་ལ་ཁུ་དཔོན་ས་སྐྱོང་ལྷ་མ་ཆེ་དབང་རྟོ་རྟེ་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་མཚན་སངས་རྒྱས་དཔལ་བཟང་དུ་གྲགས་པ་དང་ཁྱི་ཆེན་ལྷ་མ་སངས་རྒྱས་བསྟན་པ་སོགས་ཡིན་པ་དང་། ཡི་གེ་བཤི་དགེ་སྐྱོང་བཀྲ་ཤིས་དབང་ཕྱུག་དང་། པར་ཤིང་རྟོ་མཁན་དབུ་མཛེད་ལྷ་སྐྱབས་ཡིན་པ་བཅས་གསལ་འདུག དག་ཆའི་ཐད་ལོགས་སུ་བཏབ་པའི་པར་མ་དེ་དག་ནི་ལམ་འབྲས་ལྷ་བརྒྱུད་རྣམ་ཐར་ནང་བཞུགས་པའི་དོར་ཆེན་རྣམ་ཐར་ལས་ཁུངས་བཙན་པར་སྤྲང་།

དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་པར་མ་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ནི་ཨི་ཏེ་ལི་རྒྱལ་ས་རོམ་ལའང་བཞུགས་ཡོད་ཅིང་། De Rossi Filibeck ལགས་ཀྱིས་བཀོད་པའི་ Istituto Italiano per per l’Africa e l’Oriente (IsIAO) དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་དཀར་ཆག་ནང་ལམ་འབྲས་ལྷ་བརྒྱུད་རྣམ་ཐར་བོད་ཀ་ས་ནས་ག་པའི་བར་བཞུགས་ཤིང་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ནི་བོད་ཁ་པའི་སོག་མར་བཞུགས་ཡོད། གཞན་དཀར་ཆག་དེའི་ནང་ལོགས་སུ་བཏབ་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ཤོག་གངས་རེ་དུག་ཅན་མི་འདྲ་བ་གཉིས་དང་དེ་གཉིས་ཀྱི་པར་ཤིང་རྟོ་མཁན་དབུ་མཛེད་ལྷ་སྐྱབས་ཡིན་པ་ཡང་བཀོད་འདུག །^[47]

2.2.3. སངས་རྒྱས་ཕྱུག་ཆོགས་ཀྱིས་མཛེད་པའི་རྣམ་ཐར་དེའི་རྩོམ་སྐྱིག་གྱེད་སྤྲངས།

སངས་རྒྱས་ཕྱུག་ཆོགས་ཀྱིས་མཛེད་པའི་རྣམ་ཐར་དེར་ཞིབ་འཇུག་གྱེད་སྐྱབས་ཤེས་གསལ་ལ། རྣམ་ཐར་དེ་ཉིད་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་རྙིང་བ་འགའ་ཞིག་ཡོད་པ་ལ་གཞི་བྱས་ཏེ་རྩོམ་སྐྱིག་བྱས་ཤིང་། སློབ་ཀྱི་རྣམ་ཐར་རྙིང་བའི་ནང་མི་གསལ་བ་དང་གོ་དཀར་བ་ལ་སོགས་པའི་དོན་རྣམས་ལ་གསལ་སྟོན་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན། རྣམ་ཐར་གྱི་དངོས་གཞིའི་ནང་དོན་བཟོ་སྟོག་གྱེད་སྐྱབས་རྣམ་ཐར་དེའི་རྩོམ་སྐྱིག་གྱེད་སྤྲངས་གང་འདྲ་ཡིན་མིན་ཅུང་ཟད་ཅིག་ངེས་ཤེས་བྱུང་བ་སྟེ། རྣམ་ཐར་གྱི་སློབ་འགྲོའི་གཏམ་གྲུབ་ནང་། “(...) སྐྱེ་ཆེ་འདིར་ཡང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ལ་བྱ་བ་མཛེད་ཚུལ་ལ། རྗེ་ཉིད་ཀྱི་སློབ་མ་རྣམས་ཀྱིས་མཛེད་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་ཡི་གེ་མང་

[46] དེའི་ཐད་ «དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 4» (fols. 65a4–66a7) དང་། «དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 5» (fols. 65a4–66a7)། «དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 6» (pp. 312.6–315.6) བཅས་ལ་གསེགས།

[47] དེའི་ཐད་ DE ROSSI FILIBECK 2003: 345–346, no. 731–733 དང་། Ibid.: 338, no. 690, 695 ལ་གསེགས།

དུ་སྒྲུང་བ་ལས། འདིར་སྤྲུགས་སྤྲུལ་སེམས་དཔལ་ཚེན་པོ་སྤྲུལ་ཚེན་དགོན་མཚོག་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་གཞིར་
 བཞག་དེར་མི་གསལ་བ་རང་གིས་ཇི་ལྟར་མཛོང་བའི་ཡི་གེ་གཞན་གྱིས་ཁ་བསྐྱེད་ནས་བཀོད་པ་ལ།^[48] ཞེས་གསལ་ལ། རྣམ་ཐར་
 གྱི་མགོ་མཇུག་བར་གསུམ་དུ་སྤྲུལ་ཚེན་གྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ཆ་ཚང་བ་བཀོད་ཅིང་། ཐ་ན་སྤྲུལ་ཚེན་གྱིས་མཛད་
 པའི་རྣམ་ཐར་ཁ་སྐོང་བཅས་ཀྱི་མཇུག་བྱང་གཉིས་པོ་ཡང་ལྷང་འདྲེན་མཛད་འདུག། དེ་མིན་སྤྲུལ་ཚེན་གྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་ནང་
 མི་གསལ་བའི་དོན་རྣམས་རྣམ་ཐར་གཞན་ལ་བརྟེན་ཏེ་ཁ་སྐོང་རམ་གསལ་བ་འདད་ མཛད་པ་མ་ཟད། ད་དུང་དོར་ཚེན་གྱི་བསྟོན་པ་
 དང་སྐྱ་མ་གོང་མ་ཚོའི་གསུང་སྟོན་གྱི་རྣམ་ཐར་དུ་བཀོད་ཡོད། དངོས་གཞིའི་ནང་དོན་མི་ཉུང་བ་ཞིག་གྱང་རྣམ་ཐར་གཞན་ལ་བརྟེན་
 ཏེ་རྒྱས་བཤད་བྱས་པ་མིན་ནམ་སྟེ།^[49]

རྣམ་ཐར་དེའི་མགོར་དོར་ཚེན་རྒྱལ་བས་ལྷང་བསྟན་པའི་སྟེན་སྲུང་ཡིན་པ་དང་། སངས་རྒྱལ་གྱི་གོ་འཕང་ཐོབ་ཚུལ་མདོ་
 གཉིས་ལྷང་དུ་བྲངས་ཏེ་གསུངས་ཡོད་ལ།^[50] སྐྱ་སྟེ་སྤྲུལ་གང་ཡིན་གྱི་སྟོར་ཡང་བཀོད་ཡོད་པས། དེ་ལ་ར་ཚོས་དབུང་ཞིབ་ཅུང་
 ཟད་ཅིག་བྱས་ན་དེར་མཐོ་བསམ་བྱེད་རིན་ཡོད་དེ། དོར་ཚེན་གྱི་དངོས་སྟོན་སྤྲུལ་ཚེན་མཚོག་གིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་ནང་རྒྱལ་
 བས་ལྷང་བསྟན་པ་དང་། སྟེ་བ་སྤྲུལ་གང་ཡིན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སོགས་བཀོད་མེད་ལ། སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་ཁོང་རང་གིས་མཛད་
 པའི་རྣམ་ཐར་ནང་རྒྱལ་བས་ལྷང་བསྟན་པའི་སྟེན་སྲུང་ཡིན་པའི་སྟོར་བཀོད་པ་དེ་ཡང་རང་སྟོས་ཉོག་བཅོ་བྱས་པ་ཞིག་མ་ཡིན་ཏེ།

[48] «དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (pp. 480.6–481.1) ལ་གསལ།

[49] དེའི་ཐད་དཔེར་ན་ཆ་བཞག་ན་དོར་དགོན་པ་ཕྱག་བཏབ་པའི་ལོ་རྒྱུས་གསུང་སྟོན་སྤྲུལ་ཚེན་གྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ནང་མདོར་བསྟུས་ཤིག་ལས་བྱིས་
 མེད་མོད། དོན་གྱི་སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་དེའི་ཐད་ཞིབ་ཅིང་སྤྲོ་བ་མང་པོ་མཛད་འདུག། དེའི་ཐད་ «དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (pp. 459.1–460.2) དང་། «དོར་ཚེན་
 གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (pp. 524.2–529.3) ལ་གསལ།

[50] དེའི་ཐད་སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་ «དགོ་བའི་རྩ་བ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའི་མདོ་» (བཀའ་འགྲུང་དཔེ་བསྟར་མ་, no. 119; ŌTANI: no. 769; TŌHOKU: no. 101) དང་། «དམ་པའི་ཚོས་པད་མ་དཀར་པོའི་མདོ་» (བཀའ་འགྲུང་དཔེ་བསྟར་མ་, no. 131; ŌTANI: no. 781; TŌHOKU: no. 113) བཅས་གཉིས་ལས་ལྷང་
 བྲངས་འདུག། ལྷང་བྲངས་པ་དེ་གཉིས་ STEARNS 2006: 245, 654, n. 362–365 ལགས་ཀྱིས་ཀྱང་དོས་འཛིན་གནང་འདུག། ལྷང་དེ་ཇི་ལྟར་བྲངས་ཡོད་མེད་ «དོར་ཚེན་
 གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (pp. 477.3–479.1, 479.1–479.4) ལ་གསལ། སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཚེན་གྱི་ནང་དོན་ལ་ཅིག་ཚུར་བྲངས་པ་ལས་གོ་
 རིམ་ཇི་མཇི་བཞེན་བྲངས་མེད། སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་ལྷང་དེ་མ་བྲངས་སྟོན་ནས་འཇམ་དབྱངས་མཁྱེན་བཅེ་དབང་ལྷུག་ (1524–1578) གིས་ “གསང་ཚེན་བསྟན་པ་
 རྒྱས་བྱེད་” ནང་དུ་འདེད་ཀྱིས་པོ་ལྷང་དུ་བྲངས་ཟེན་ཡོད་མོད། དོན་གྱི་དེ་ལ་བཅོ་བཅོས་ཅུང་ཟད་བརྒྱབ་ཐོག་ཚིག་རྒྱུ་ “དགོ་སྟོང་གཞན་གྱིས་འདི་ལ་ཚོད་པར་འགྲུལ་”
 ཅེས་པ་ཁ་སྐོང་བྱས་པར་མཛོད་ཏེ། དེ་ནི་ཕྱིས་སུ་དོར་ཚེན་དང་མཁས་གྲུབ་ཇི་དགོ་ལེགས་དཔལ་བཟང་ (1385–1438) གཉིས་དབང་ཚོད་པར་བྱང་ཚུལ་སྟོན་པའི་གནས་ཚུལ་
 གསལ་བཤད་བྱས་པ་ཞིག་རེད་འདུག། དོན་དངོས་ཐོག་མདོའི་ནང་ (TŌHOKU: no. 101, 190.2) “གང་དག་གི་དུས་དགོ་སྟོང་རྣམས་འབྲུང་བ། རྒྱབ་དང་གཏུམ་དང་ཕིན་
 ཏུ་རྒྱབ་པ་ཡིན།” ཞེས་གསལ་བ་ལས་ «གསང་ཚེན་བསྟན་པ་རྒྱས་བྱེད་» (p. 150.2–3) ལྟར་ “འཕགས་པ་དགོ་བའི་རྩ་བ་ཡོངས་སུ་འཛིན་པའི་མདོ་དེ་ (...) ཁོང་དང་གཏུམ་
 དང་ཕིན་ཏུ་རྒྱབ་པ་ཡི། དེ་གོ་སྟོང་གཞན་གྱིས་འདི་ལ་ཚོད་པར་འགྲུལ། ཞེས་ཚོས་ཇི་མཁས་གྲུབ་པས་མདོ་མ་ཡིན་ཞེས་སྟུར་བ་འདི་བས་སའང་ལྷང་བསྟན་པ་དང་ (...)” ཞེས་
 གསལ་མེད་ལ། སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་ «དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 478.3–4) ནང་། “གང་དག་གི་དུས་དགོ་སྟོང་རྣམས་འབྲུང་བ། རྒྱབ་དང་གཏུམ་
 དང་ཕིན་ཏུ་རྒྱབ་པ་ཡི། དེ་གོ་སྟོང་གཞན་གྱིས་འདི་ལ་ཚོད་པར་འགྲུལ། ཞེས་པའི་ནང་གི་ཚིག་རྒྱུ་ “དགོ་སྟོང་གཞན་གྱིས་འདི་ལ་ཚོད་པར་འགྲུལ།” ཅེས་པ་དེ་ཡང་གསལ་མེད།
 དེའི་ཇི་སེམས་ཁོང་གིས་མདོའི་ཡིག་གྲུ་གཉིས་ཀྱི་འོག་ནས་སྤྲང་ཡང་ལྷང་། («དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2», p. 478.3–4; TŌHOKU: no. 101, 190.4) “ཚོས་འདི་རྒྱལ་བས་
 གསུངས་པ་མ་ཡིན་ཞེས། །འཇིག་རྟེན་ཕྱིན་ཏེ་ལོག་ལ་ཀུན་དགར་སྟོས།” ཅེས་བྲངས་འདུག། ཚིག་རྒྱུ་ “དགོ་སྟོང་གཞན་གྱིས་འདི་ལ་ཚོད་པར་འགྲུལ།” ཅེས་པ་དེར་དོས་རང་
 གིས་ད་བར་དོས་འཛིན་གསལ་པོ་ཞིག་བྱེད་བྱས་པ་བྱུང་། དོན་གྱི་རང་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་ལྟར་པལ་ཚེར་ཁ་སྐོང་བརྒྱབ་པ་ཞིག་ཡིན་པའོ་འདུག་སྟེ། ཚིག་རྒྱུ་ “རྒྱབ་དང་གཏུམ་
 དང་ཕིན་ཏུ་རྒྱབ་པ་ཡིན།” ཞེས་པའི་ “ཡིན་” དེ་འབྲེལ་སྐྱེའི་ཕྱི་ “ཏུ་བཅོ་བཅོས་བྱས་ཏེ།” “དགོ་སྟོང་གཞན་གྱིས་འདི་ལ་ཚོད་པར་འགྲུལ།” ཞེས་པའི་ཚིག་འདི་འདྲེན་འདུག་
 ལྟེ། དོན་གྱི་དེའི་ཐད་འགྲིག་མིན་གང་ཡིན་དུང་སྤྲུལ་སྤྲུག་དབུང་ཞིབ་ཀྱི་དགོས་འདུག་སྟེ།

སངས་རྒྱལ་ཕྱུག་ཚོགས་མ་གྱོན་པའི་སྤོངས་སྤུ་འཇམ་དབུངས་མཁུན་བཅེ་དབང་སྤུག་ (1524–1578) གིས་མཛད་པའི་«གསང་
ཚེན་བསྟན་པ་རྒྱལ་གྱེད་» ཅེས་པའི་ནང་དུ་འང་དོར་ཚེན་རྒྱལ་བས་ལུང་བསྟན་པའི་སྤྱི་སྤུ་ཡིན་པའི་སྐོར་མདོ་དེ་གཉིས་ལུང་དུ་
བངས་ཏེ་ཚུང་བཅད་ཅིག་གསུངས་ཐེན་དུ་བཀོད་ཡོད།^[51]

གཤམ་དུ་ང་ཚོས་རྣམ་ཐར་དེའི་ནང་ནས་དོར་ཚེན་གྱི་སྤྱི་གྱི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་བཀོད་པའི་དུམ་སྤུ་ཞིག་མཚན་གཞིར་
བངས་ཏེ་རྣམ་ཐར་དེ་ཚོས་སྤྱི་གྱེད་སྤངས་གང་འདྲ་ཡིན་མིན་གསལ་བཤད་བྱས་ན། དེ་བས་ཀྱང་ཁ་གསལ་གོ་བདེའི་ལམ་ནས་
ཏོགས་སྤུ་སྤྱོད། “རྣམ་ཐར་ཐར་པ་ཚུང་བཅད་ཅིག་བཟོད་པར་བྱ་བ་ལ་གཉིས་ཏེ། རབ་དུ་མ་གྱོན་པ་དང། རབ་དུ་གྱོན་པའི་རྣམ་ཐར་
ཐར་པའོ། །བྱ་བའི་པཎ་ཚེན་གྱིས་ས་བཅད་གསུམ་དུ་མཛད། ཚོས་དཔལ་བཟང་སོས་སྤར་[ལུང་] མཛད་པ་སོགས་མང་ཡང་གནད་
དོན་གཅིག་གོ། །དང་སོ་རབ་དུ་མ་གྱོན་གོང་གི་རྣམ་ཐར་ནི། རྗེ་འདིའི་རིགས་དང་གཤུང་ནི། རྒྱལ་པོ་ཚེན་པའི་སྤྱི་ལུང་དུ་སྤུར་པ་
ཅོག་མོ་འཕམ་ཅོག་སྤུར་གསལ་པ་ཅོག་མོ་སྤུའི་རྒྱལ་མཚན་ལ་སོགས་པ་མང་དུ་བྱུང་བའི་བརྒྱུད་པ་བཟང་སོའོ། །
ལུང་མེས་གོང་མ་
རྣམས་འབྲིངས་མཚན་ལ་རྣམ་པ་སྤྱོད་ཐོགས་སྤུ་གྱོན་ཏེ། ག་ར་ལ་སོགས་པར་འབྲོག་མཛད་ཅིང་བཞུགས་པ་ལས་རིམ་གྱིས་བདག་
ཚེན་གཞི་ཐོག་པའི་གསོལ་རྗེ་བར་གྱུར་པ་ཡིན་ལ། ལྷན་པར་རྗེ་འདི་ཉིད་ཀྱི་ཕྱི་རྒྱུར་གྱི་ལམ་ནི། ས་སྤྱོད་ཚོགས་གྱི་ཉེ་གནས་ཚེན་པོ་
དཔོན་ཚང་གྲུབ་པ་ཡོན་ཏུན་ཞེས་བྱ་བ་དཔལ་ལྷན་སྤྱོད་མ་དམ་པའི་དུང་ནས་ཞུས་པའི་ཡོངས་རྫོགས་དགེ་བསྟེན་ཡིན་ཅིང་། རང་
སྤུར་བཤད་ཚེན་གཞི་ཐོག་པ་ཀུན་དགའ་རིན་ཚེན་ཡིན་ཏེ། ལུང་ཚེན་སྤུར་པ་ཀུན་ལྗོངས། ཕྱི་རྒྱུར་ཉེ་གནས་ཚེན་པོ་སྤུར་པའི་སྤྱི་སྤུ།
[སྤུར་པའི་ལམ་ནི་བདག་ཚེན་ཀུན་རིན་ཡིན། །དཔལ་ལྷན་ཀུན་དགའི་རིགས་བརྒྱུད་སྤྱོད་པ། །དཔལ་ལྷན་སྤྱོད་པ་ལ་གསོལ་བ་
འདེབས།]”^[52] ཞེས་གསུངས་པ་ལས། “ རྣམ་ཐར་འདི་ནི་སྤུས་ཚེན་གྱི་གསུང་ལུང་དུ་བངས་པ་ཡིན་པ་དང་། “... རྣམ་ཐར་འདི་ནི་
སྤུར་པ་ཀུན་དགའ་སྤོ་གོས་ཀྱི་གསུང་ལུང་དུ་བངས་པ་ཞིག་རེད།

རྣམ་ཐར་དེའི་ཚོས་སྤྱི་གྱེད་སྤངས་གཞན་ནི་དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་རྙིང་པའི་ནང་གནད་དོན་གཅིག་གི་ཐད་བཤད་པ་མི་
མཐུན་པ་གང་ཡོད་རྣམས་རིམ་པ་ལྟར་ཆགས་ཀྱིས་བཀོད་ཡོད་དེ། དཔེར་ན་“གསལ་ཡིག་དུ་མི་གསལ་བ་ཚུང་བཅད་བཤད་ན། ཚོས་
རྗེ་ཡེ་ཤེས་རྒྱལ་མཚན་པའི་དུང་དུ། པར་ཕྱིན་སྤུ་ལྷོག་ [=ལྷོག་] གི་སྤྱིང་ནས་ཚར་ལུ་གསལ་ཞེས་ཚོས་དཔལ་བ་གསུངས། པརྙི་
ཏས་ཕྱེད་དང་ལྷ། རྗེ་སྤུས་པས་བཞི་གསལ་གསུང་ཞེད། མཁན་ཚེན་སྤྱོད་སྤུ་པའི་ཐེན་གྱི་སྤྱིང་ནས་ཀྱང་གསལ་གསུང་བ་ལྟ་
སྤོའོ།”^[53]

སངས་རྒྱལ་ཕྱུག་ཚོགས་ཀྱིས་རྣམ་ཐར་དེ་མཛད་དགོས་དོན་ནི་ཁོང་རང་གི་སྤྱོད་པ་འདི་གྱི་མཁན་ཐོག་ཉེར་བཞི་བ་

[51] “གསང་ཚེན་བསྟན་པ་རྒྱལ་གྱེད་” ཅེས་པའི་གཞུང་དེ་ STEARNS 2006: 129–251 ལགས་ཀྱིས་དབྱིན་ཡིག་ཐོག་ཡིག་བསྒྲིག་གནང་ཡོད། དེའི་ནང་བཞུགས་པའི་
དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མདོར་བསྟན་པའི་ལུང་། Ibid.: 245–246 ལ་གསལ་བས་གཟིགས།

[52] «དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 482.1–5) ལ་གསལ།

[53] «དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 491.1–2) ལ་གསལ། མཁན་ཚེན་སྤྱོད་སྤུ་པའི་ཐེན་གྱི་པའི་བཤེས་གཉེན་དེ་ནི་གཡག་སྤུག་གས་གཡག་སྤོན་སངས་རྒྱལ་དཔལ་
(1350–1414) ཡིན། དེའི་སྐོར་ JACKSON 1987: vol. 1, 135 ལ་གསལ།: “This great scholiast was not only a key transmitter of Prajñāpāramitā
exegesis, but he is also said to have been a noteworthy reviver of Pramāṇa studies within the Sa-skyapa tradition.”

(1673–1686) མི་ཉལ་པ་སྤྱན་གྲུབ་དཔལ་ལྷན་ (1624–1697) གྲིས་སྤྱུལ་དོ་སྣང་ཚོམ་སྤྲིག་གནང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ནི་“(...)ཅེས་
 པ་རྒྱལ་བ་ལུང་བསྟན་པའི་སྤྱི་ས་བྱ་ཆེན་པོ་རྗེ་རྗེ་འཆང་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་ལེགས་བཤད་ཚུ་པོ་འདུས་པའི་རྒྱ་
 མཚོ་ཡོན་ཏན་ཡིད་བཞིན་འོར་བུའི་འབྲུང་གནས་ཞེས་བྱ་བ་འདི་ནི་དམ་པ་གོང་མ་རྣམས་ཀྱིས་རྣམ་ཐར་གྱི་ཡི་གེ་དུ་མ་མཛད་ཀྱང་།
 དེར་སང་དཔེ་རྣམས་འཛོམས་དཀའ་ཞིང་སྐབས་དོན་རྣམས་ཉོགས་དཀའ་བས་རྣམ་ཐར་སྤེལ་རྣམས་ཀྱི་ལེགས་ཆ་བསྐྱུས་པའི་ཡི་གེ་
 ཞིག་བཀྲིས་ [=གྲིས་] ཞེས་རྒྱལ་ཆོས་དམ་པ་སྤེལ་ལས་ཡུན་རིང་དུ་བསྐྱུངས་པའི་བྱུང་བཤད་གྲྭ་མ་སྤྱན་གྲུབ་དཔལ་ལྷན་གྱི་ཞལ་སྤྱོད་
 རྣམས་ཀྱི་བཀའ་ཚིག་པར་གནང་བ་སྤྱི་པོར་སྒྲུངས་ཤིང་།”^[54] ཞེས་གསལ་བས་སོ། །གོང་གསལ་གྱི་གསུང་སྣངས་དེར་གཞིགས་ན་
 དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པའི་ལས་མས་སྤྱོད་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དག་དུས་ཀྱི་འཕོ་འགྲུང་ཁྲིད་ཁ་ཐོར་ཡ་ཐོར་དུ་གྲུང་བའི་གནད་དོན་
 ཞིག་ཡོད་པ་མངོན་སུག་ ལྷག་དོན་དེ་དུས་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་རྙིང་པ་དེ་ཆོ་དུས་རབས་རྗེས་མའི་རྗེས་སུ་འབྲང་མཁན་གྱི་ཆེད་དུ་
 སྤྱང་སྤྱོད་བྱེད་རུ་ཞིང་། དེའི་ལས་དོན་སངས་རྒྱས་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་ཁོང་གི་སྤྱོད་པའི་བཀའ་དང་དུ་སྒྲུངས་ཏེ་རྣམ་ཐར་རྙིང་པའི་ནང་
 དོན་བསྐྱུས་ཏེ་ཚོམ་སྤྲིག་མཛད་འདུག །འོན་ཀྱང་གྲིས་སྤྱུལ་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དེ་ཆོ་དུང་མཛད་དཀའ་བ་དང་དགོན་པོ་ཡོད་པ་དེ་
 ཡིག་ཆའི་ནང་གསལ་འདུག །ཨ་ཁུ་ཆིང་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོས་ (1803–1875) མཛད་པའི་«དཔེ་རྒྱུན་དགོན་པ་འགའ་ཞིག་གི་ཐོ་
 ཡིག་»ཅེས་པའི་ནང་དུ་སྤྱས་ཆེན་དང་སངས་རྒྱས་སྤྱན་ཚོགས་གཉིས་ཀྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་མཛད་བྱང་བཀོད་པ་ལུང་། དེ་
 མིན་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མི་འདྲ་བ་ཁག་གཉིས་ཀྱི་མཛད་བྱང་ཡང་བཀོད་འདུག^[55] །དེ་མིན་དུང་སྤེད་དགེ་པར་ཁང་ནས་བཏབ་
 པའི་ལས་འབྲས་སློབ་བཤད་ཀྱི་ནང་དུ་བཀོད་པའི་སྤྱས་ཆེན་གྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དང་། སངས་རྒྱས་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་
 པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་གཉིས་དབར་“རྗེ་འདིའི་རྣམ་ཐར་གྱུ་གེ་པའི་ཆེན་དང་། ཡི་ཆེན་པོ་མཛད་བརྗེད་ན་སྤྱང་འཛུང་དགོས་”^[56]
 ཞེས་སྤྱང་མཚན་བཀོད་པ་ལྟར་ན། དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དེ་དག་དཔེ་རྒྱུན་ཤིན་ཏུ་དགོན་པའམ་ཐན་ཡོད་ཀྱང་གང་བཞུགས་གསལ་
 ཁ་གཏན་ནས་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་དེས་ཤེས་སུ་བསམ། དེ་དོན་ལས་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ཁ་ཐོར་སོང་བ་ཤིན་ཏུ་ནས་མཛད་
 དཀའ་བ་ཡིན་ཚུལ་བདེན་དཔང་བྱེད་སུག།

སངས་རྒྱས་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ལ་སྤྱི་དོན་གཉིས་ཡོད་པ་སྟེ། དངོས་དང་འཕྲོས་པའི་དོན་
 ལས། དངོས་ཀྱི་དོན་ནི་དོར་ཆེན་གྱི་སྤྱོད་ཆའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མཛད་པ་ཡིན་ཅིང་། འཕྲོས་པའི་དོན་ལས་དང་པོ་ནི་ཨེ་ཨི་གྱི་ཐ་སྙད་དེ་སྤྱིར་
 མདོ་ཡི་ཁ་སྤོགས་དང་། རྩེ་བཀ་སྤྲུགས་ཀྱི་ཁ་སྤོགས་ནས་བཤད་པ་དང་། གཉིས་པ་ནི་གནས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་ཞེས་པའི་ས་བཅད་ནང་
 དོར་དགོན་ལ་བསྟོད་པ་གསུམ་སུལ་ཚུལ་གསལ་ཡོད་པ་སྟེ། དང་པོ་ནི་སྤྱོད་པོ་མཁན་ཆེན་བསོད་ནམས་སྤྱན་གྲུབ་ (1456–1532)
 ཀྱིས་མཛད་པའི་“ཨེ་ཨི་གྱི་བཀོད་པ་ལ་བསྟོད་པའི་ཆོགས་སུ་བཅད་པ་ཐེག་ཆེན་སྤྱད་བྱངས་”ཞེས་པ་དང་། གཉིས་པ་ནི་ཨེ་ཨི་
 ཆོས་ལྷན་གྱི་ལུང་ཆེན་སྤེལ་སངས་རྒྱས་སྤྱན་གྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པའི་“དཔལ་ཨེ་ཨི་ཆོས་ལྷན་བསྟོད་པ་ཀྱི་ཡིད་རྒྱན་རྣམ་པར་བཀྲ་
 བ་”ཞེས་པ། གསུམ་པ་ནི་ཀམ་འཕྲིན་ལས་པ་སྤོགས་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་བས་ (1456–1539) མཛད་པའི་“དཔལ་ཨེ་ཨི་ཆོས་
 ལྷན་གསང་སྤྲུགས་ཀྱི་པོ་བྱང་ཆེན་པོའི་རྙིང་གདན་རབས་དང་བཅས་པ་ལ་བསྟོད་པ་རྒྱ་ཀི་རྣམ་པར་བཞད་པའི་སྤྱད་བྱངས་”ཞེས་པ་

[54] «དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (pp. 579.6.–580.2) ལ་གསལ།
 [55] དེའི་ཐད་ «དཔེ་རྒྱུན་དགོན་པ་འགའ་ཞིག་གི་ཐོ་ཡིག་» (p. 508, no. 10928–10931) ལ་གཞིགས།
 [56] «དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» (p. 473.6) ལ་གསལ།

བཅས་རེད།^[57]

སྐབས་དོན་གཞུང་དགུ་དང་འབྲེལ་བ་དེ་ཙམ་མེད་ཀྱང་འདིར་དག་སེལ་བྱེད་དགོས་པའི་གནད་དོན་ཅུང་ཟད་ཅིག་
བརྗོད་འདོད་པ་ལ། སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཇུག་རྩོགས་མ་ཐག་ཏུ་དོར་མཁན་ཆེན་བཅུ་
དྲུག་པ་ (1618–1622) སྐབས་ཁང་བ་དཔལ་ལྷན་དོན་གྲུབ་ (1563–1636) ཀྱིས་མཛད་པའི་“རྗེ་བཙུན་རྗེ་རྗེ་འཆང་ཀུན་དགའ་
བཟང་པོའི་ལས་འབྲས་བུ་གཞུག་རྒྱ་ཐིམ་པའི་གཟིགས་སྣང་གི་གསལ་འབྲེད་”ཅེས་པ་སྐབས་མར་བཞོན་ཡོད་པར་བརྟེན་མཁས་པ་ཁ་
ཅིག་གིས་སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དེ་དཔལ་ལྷན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པར་དོས་འཛིན་གནང་འདུག། རྒྱ་
མཚན་ནི་དཔལ་ལྷན་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པ་དེའི་མཇུག་གྱང་དེ་སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་མཇུག་གྱང་
ཡིན་པར་སེམས་ཏེ་འབྲུལ་གཞི་བྱུང་འདུག་གོ།^[58]

3. དེང་སྐབས་མཇུག་དུ་མེད་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་སྐོར།

གོང་དུ་ཁོ་ལོས་དོར་ཆེན་གྱི་དངོས་སློབ་ཆོས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དེ་དག་གི་དོ་སློང་ཟུར་ཙམ་ཞིག་བརྗོད་པ་ཡིན།
གཤམ་དུ་རྣམ་ཐར་དེ་དག་གི་མཛད་པ་པོ་དང་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་སྐོར་ཅུང་ཟད་ཅིག་ཞུ་འདོད་པ་ལགས། སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་
ཀྱིས་མཛད་པའི་ «དོར་གདན་རབས་» ནང་“དེ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་ཐར་དཀར་པའི་སྤྱི་ལས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་སྟེ། རྗེ་ལྷུས་
པས་མཛད་པ། གུ་གེ་པའ་ཆེན། སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན། སྤང་བ་ཀུན་གློ། གུ་གེ་ཆོས་དཔལ་བཟང་པོ་སོགས། སློབ་མ་རྣམས་ཀྱིས་
མཛད་པའི་ཡི་གེ་རྣམས་དང། དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྤྱད་པ་ཁོ་ལོས་བྲིས་པའི་རྣམ་ཐར་ལེགས་བཤམ་རྒྱ་མཚོར་ལེས་པར་བྱའོ།”^[59]
ཞེས་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་པ་པོའི་མཚན་འཁོད་པ་ལས། ལྷུས་པ་ནི་གོང་དུ་དོ་སློང་ཞུས་ཐེན་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་སྤྱི་ལས་ཀྱི་སྤྱ་
བོ་ལྷུས་ཆེན་དཀོན་མཚོ་རྒྱལ་མཚན་ཡིན་ཞིང། སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ནང་ལྷུས་ཆེན་
སྤྱད་པའི་རྣམ་ཐར་མཛད་པ་པོ་གཞན་བཞི་པོའི་མཚན་ཐོག་ཡོད། ཁོང་བཞི་པོ་ནི་དོར་ཆེན་གྱི་སློབ་རྒྱུད་ཀྱང་ཡིན་པའི་གསལ་བཤམ་
གནང་ཡོད།

[57] བརྗོད་པ་གསུམ་པོ་དེ་དག་ «དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (pp. 569.1–570.5, 570.5–571.4, 571.4–577.6) ནང་གསལ། སློབ་མཁན་ཆེན་གྱི་བརྗོད་པ་དེ་ནི་
གུ་གེ་པའ་ཆེན་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་གསུང་རྒྱན་ལྷན་བཞོན་པར་མཛད། བརྗོད་པ་དེ་ «སློབ་མཁན་ཆེན་གྱི་གསུང་འབྲས་» (vol. 1, fols. 90b–91b, vol. 4, fols.
104a–105b) ནང་ལའང་གསལ།

[58] དེའི་ཐང་ TUCCI 1949: 157 དང། KHETSUN SANGPO 1997: vol. XI, 402| SOBISCH 2008: 89, 182, no. #641# བཅས་ལ་གཟིགས། དེ་མིན་
ལྷུས་ཆེན་གྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དང། ཁ་སྐོང་བཅས་ཀྱི་མཇུག་གྱང་གཉིས་ནི་སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ནང་ལྷུང་བྲངས་
པས། SHEN WEIRONG 2002: 149, n. 92, 207–208, n. 289, 400 ལགས་ཀྱིས་སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དེ་ལྷུས་ཆེན་གྱིས་མཛད་པར་
དོས་འཛིན་གནང་འདུག།

[59] «དོར་གདན་རབས་» (p. 3.5–6) ལ་གསལ།

3.1. རྩོམ་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་པོ་གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་ (1415–1486) གྱི་སྐོར།

གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་ཆེན་ཉི་གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་མཚོག་ཡིན་ཞིང་།^[60] གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་དང་རྩོམ་ཆེན་དབར་གྱི་
འབྲེལ་བ་དང་གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་ཆེན་གྱིས་མཛད་པའི་རྩོམ་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དེའི་ཁྲུང་ས་གང་འདྲ་ཡིན་མིན་ཅུང་ཟད་སློང་ན་སངས་རྒྱལ་
ལུན་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་རྩོམ་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དུ་“འདི་ཡན་གྱི་རྣམ་ཐར་གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་འདྲ་འདྲ་རང་གིས་ལོ་བཅུ་བདུན་
བསྟེན་ཅིང་མཚོང་གཡོག་དང་གོ་རེ་ལེན་བཞུགས་པ་དང་། གཞན་སྲ་ཕྱིའི་མཛད་པ་མང་པོ་ཇི་རིན་པོ་ཆེ་ [རྩོམ་ཆེན་ལ་གོ་དགོས།]
ལོ་བཅོ་ལྔའི་བར་བཞེན་པའི་སྐྱེས་པ་དཔལ་ལྷན་པ་དང་། རྒྱལ་ཚབ་ཚོས་ཇི་ཀྱང་དབང་བ་སོགས་ཀྱི་གསུང་སློབ་བཞེན་བཞོད་པ་ཡིན་
གསུངས་སོ།”^[61] །ཞེས་གསལ་བ་ལས་ཤེས་ཐུབ།

གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་དང་རྩོམ་ཆེན་དབར་གྱི་འབྲེལ་བའི་སྐོར་དེ་ལས་རྒྱལ་ཚམ་ཞིག་ཞིབ་འཇུག་གནང་ཆེད་གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་རང་
གི་རྣམ་ཐར་«དགོས་འདོད་འབྱུང་བ་»ཞེས་བ་དབུ་མེད་གྲིས་མ་ཤོག་གངས་བཅུ་དབུ་མ་ཞིག་ཡོད། རྣམ་ཐར་དེ་ནི་གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་འི་
དངོས་སློབ་མངའ་རིས་གཞིའམ་བཞི་སྟེ་བ་འཇམ་དབྱུངས་ནམ་མཁའ་བཞུན་པས་ 1488 ལོར་རྩོམ་ཆེན་མཚོས་ལྷན་དུ་མཛད་པ་
ཞིག་རེད། གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་དང་རྩོམ་ཆེན་གཉིས་ཐོག་མར་ཞལ་མཇལ་དུས་ནི་གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་དབྱུང་གངས་ཉི་ཤུ་ཅ་གཅིག་ཏུ་ཕེབས་
དུས་སློ་བོར་མཇལ་བ་ཡིན། སྐབས་དེ་དུས་ནི་རྩོམ་ཆེན་སློ་བོར་ཐེངས་གཉིས་པ་ཕེབས་སྐབས་ཡིན་པ་དང་། གྲུ་གོ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་རྣམ་
མཁའ་དབང་པོས་གཞིའམ་བཞི་སྟེ་བ་དབུ་མ་མཁའ་ཅེ་མོ་པོ་ཉར་མངགས་ཏེ་རྩོམ་ཆེན་སྲ་ལྷེད་དུ་གདན་འདྲེན་སྐབས་གྲུ་གོ་པ་རྩི་
ཉ་ཡང་ནམ་མཁའ་ཅེ་མོ་པོ་ཉར་ཕྱག་ཕྱིར་ཕེབས་ཡོད་པས། དངོས་སུ་རྩོམ་ཆེན་དང་ཞལ་མཇལ་བ་ཡིན། ལོ་དེའི་དབུག་ཁའི་རིང་གྲུ་གོ་
པ་རྩི་ཉ་རྩོམ་ཆེན་ལ་ལས་འབྲས་ཀྱི་ཁྲིད་རྒྱུ་ལས་པར་གསལ་ནས། དཔོན་སློབ་གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་བཅས་སྲ་ལྷེད་ལ་སྟོན་ལ་བྱོན། རྩོམ་
ཆེན་རྩི་ཉ་སྲ་ལྷེད་ཏེ་གྲུ་གོ་རྒྱལ་མཚན་ལོ་ལོ་ཆགས་དགོན་པར་ཞབས་བཅག་སྐབས་གྲུ་གོ་རྒྱལ་མཚན་ལ་ཡང་རབ་བྱུང་གི་སྟོམ་པ་བཞེས་
གནང་མཛད་ཡོད་ལ། རྩོམ་ཆེན་སྲ་ལྷེད་ནས་ཤར་སྟོགས་སྲ་ལྷེད་ལས་ཚོས་ཇི་ནམ་མཁའ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་རང་གི་དངོས་སློབ་
གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་རྩོམ་ཆེན་གྱི་ཕྱག་ཕྱིར་སྐྱེལ་ཞིང་རྩོམ་ཆེན་གྱིས་ཀྱང་ཞལ་བཞེས་གནང་། དེ་ནས་བཟུང་ལོ་བཅུ་བདུན་རིང་རྩོམ་ཆེན་གྱི་
ཕྱག་ཕྱིར་མཛད་དེ་བཞུགས།

གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་དང་དབྱུང་མཚན་གཞན་པ་འགའ་ཡང་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་ལ་བསམ་གཞིག་གྱེད་སྐབས་དགོན་མཚོག་བསྟན་
པ་རབ་རྒྱལ་(1801–1866) ཀྱིས་མཛད་པའི་«མདོ་སྐད་ཚོས་འབྱུང་»དང་ཨ་ཁུ་ཆིང་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོས་མཛད་པའི་«དཔེ་
རྒྱན་དགོན་པ་འགའ་ཞིག་གི་ཐོ་ཡིག་»གཉིས་ཀྱི་ནང་དུ་བཞོད་པའི་རྩོམ་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དེ་སྲུས་མཛད་མིན་ལ་ངེས་ཤེས་གསལ་
པོ་ཞིག་ཡོད་ཐུབ་སྟེ། ཚོས་འབྱུང་དེ་དང་དཔེ་ཐོ་དེ་གཉིས་ཀྱི་ནང་དུ་སྲུས་ཆེན་ལ་སོགས་པས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་སྐོར་བཞོད་

[60] གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་ཆེན་ཉི་གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་མཚོག་ཡིན་ཞིང་། «རྩོམ་ཆེན་འབྱུང་» (p. 343.1–2) ནང་“གྲུ་གོ་པ་རྩི་ཉ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་འདི་ལ་གྲུ་གོ་
པ་རྩི་ཉ་ཐེར་ཞེས་གསལ་ལ།

[61] «རྩོམ་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 554.2–3) ལ་གསལ། རྒྱལ་ཚབ་ཚོས་ཇི་ཀྱང་དབང་བ་ཞེས་པ་དེ་ནི་རྩོམ་ཆེན་གྱི་དཔོན། རྩོམ་ཆེན་ཐོག་བཞི་བ་ (1465–1478)
རྒྱལ་ཚབ་ཀྱང་དབང་དབང་སྐྱེས་ (1424–1478) ལྷ་བ་དེ་ཉིད་ཡིན།

མ་ལུག། དེ་མིན་ད་དུང་གྲུ་གོ་དཔོན་པོ་ནམ་མཁའ་སློབ་གསལ་ཞེས་པས་ཀྱང་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་ཡོད་ཚུལ་བཞགོད་འདུག།^[62]
|དོན་དངོས་ཐོག་གྲུ་གོ་དཔོན་པོ་ནམ་མཁའ་སློབ་གསལ་ལྷ་བ་དེ་ཉིད་གྲུ་གོ་བརྟེན་ཡིན་ཞིང། དེའི་ཐད་དུ་ཆོས་སངས་རྒྱལ་ཕུག་
ཆོག་གིས་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ལ་གཟེགས་ན་མཁའ་ཉོག་ཉོག་གིས་ཐུབ་སྟེ། དེའི་ནང་དུ་“དཔོན་པོ་ཨ་ཅ་ར་ཞེས་ཀྱང་གྲུ་
དཔོན་པོ་ནམ་མཁའ་སློབ་གསལ་ཞེས་ཀྱང་གྲུ། མ་ཉི་ཅི་ཉ་ཞེས་ཀྱང་གྲུ། གྲུ་གོ་བཤུ་ཆེན་ཞེས་ཀྱང་གྲུ་བ་མཚན་གྱི་རྣམ་གྲངས་དུ་མ་
དང་ལྡན་པ་”^[63] ཞེས་གྲུ་གོ་བརྟེན་པའཚན་གྱི་རྣམ་གྲངས་དུ་མ་ཡོད་ཚུལ་གསལ་པོར་སྟོན་གནང་མཛད་འདུག། །གཞན་ཡང་དེ་
མིན་ཡོངས་གྲགས་སུ་གྲུ་གོ་བརྟེན་ཏེ་དང། གྲུ་གོ་མཁའ་ཆེན་དག་དབང་གྲགས་པ་ (དུས་རབས་བཙུ་པའི་ནང་སློབ་ལས་མཛད།)
ཞུང་ཞུང་ཆོས་དབང་གྲགས་པ་ (1404–1469) བཅས་གསུམ་ལ་གྲུ་གོ་ནམ་གྲོན་པའི་མཁའ་པ་”གྲགས་པ་རྣམ་གསུམ་”ཟེར།^[64]

དེང་སྐབས་དུ་ཆོས་གྲུ་གོ་བརྟེན་ཏེ་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དེ་ཡང་སྤྱིར་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་མིན་ཤེས་ཉོག་གས་
དགའ་མོད། དོན་ཀྱང་དུ་ཆོས་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་འགའ་ལ་ལྟ་ཞིབ་བྱེད་སྐབས་རྣམ་ཐར་དེ་སྟོར་ཅུང་ཟད་ཤེས་ཐུབ་སྟེ། ལུས་ཆེན་
སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་ (1542–1618) གྱི་གསན་ཡིག་ནང་“རྣམ་ཐར་དངོས་གྲུབ་དབང་གི་རྒྱལ་པོ་”ཞེས་བཞགོད་ཡོད་ཅིང།^[65]
དེ་ཉིད་གྲུ་གོ་བརྟེན་ཏེ་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དེའི་མཚན་གྲང་དངོས་རེད་ལ། སངས་རྒྱལ་ཕུག་ཆོག་གིས་མཛད་པའི་
དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ནང་དུ་“གྲུ་གོ་བཤུ་ཆེན་གྱིས་ས་བཅད་གསུམ་དུ་མཛད།”^[66] ཅེས་གྲུ་གོ་བརྟེན་ཏེ་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དེར་
ས་བཅད་ག་ཅུ་ཡོད་མིན་གསལ་སྟོན་གནང་འདུག། །དེ་མིན་ད་དུང་སངས་རྒྱལ་ཕུག་ཆོག་གིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་ནང་“དེ་
ལྟར་རྗེ་ལུས་པ་དང། བཤུ་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་གཉིས་ཅུང་ཟད་ཞིབ་པར་སྤང་བས་ལུངས་བཅད་པའོ།”^[67] །ཞེས་རང་ཉིད་ཀྱིས་དོར་
ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་སྐབས་གཞི་རྟེན་གང་ལ་བཙུལ་བ་དང། གྲུ་གོ་བརྟེན་ཏེ་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དེ་རྒྱལ་བསྐྱེད་གང་འདྲ་ཞིག་
ཡིན་མིན་ཤེས་ཐུབ་པོ། །

[62] དེའི་ཐད་ «དཔོན་རྒྱན་དཔོན་པོ་འགའ་ཞིག་གི་ཐོ་ཡིག་» (p. 508, no. 10930) དང། «མདོ་སྐད་ཆོས་འབྲུང་ 1» (vol. 1, p. 25.5) | «མདོ་སྐད་ཆོས་འབྲུང་ 2» (p. 3) བཅས་ལ་གཟེགས།

[63] «དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 535.6) ལ་གསལ། «བདེ་མཚན་ཆོས་འབྲུང་» (p. 233.1–2) དང། «ལམ་འབྲས་ཁོག་ཕུབ་» (p. 545.2–3) ནང་དེ་ཉིད་ལ་གྲུ་གོ་
བརྟེན་ཏེ་མཛད། ལུས་སྤྱི་ལ་བརྟེན་ཏེ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་ཡང་ཞུ། «བདེ་མཚན་ཆོས་འབྲུང་» (pp. 233.3–235.1) དང། «ལམ་འབྲས་ཁོག་ཕུབ་» (pp. 545.5–547.3) ནང་
དོར་ཆེན་དང་གྲུ་གོ་བརྟེན་ཏེ་དབང་གྱི་འབྲེལ་བའི་ལོ་རྒྱུས་གཞན་ཞིག་ཀྱང་གསལ།

[64] བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཆོག་ཆེན་པོ་ལྷ་ཁང་གི་ཆོས་ལུགས་ཞིབ་འཇུག་སྟེ་ཆེན་གྱི་དབུ་མེད་རྒྱན་གྱི་ཆེ་རིང་རྒྱལ་པོ་ལགས་ཀྱིས་གསུངས་པ་ནང་བཞིན་བཞགོད་ཡོད་ (ལྷ་
ས་ 19 December 2011) | དག་དབང་གྲགས་པའི་སྟོར་ VITALI 1996: [89]–96 ལ་གཟེགས། ཞུང་ཞུང་ཆོས་དབང་གྲགས་པའི་རྣམ་ཐར་མདོར་བསྐྱེད་ཤིག་ SAMTEN
CHOSPHEL, “Chowang Drakpa,” <http://www.tibetanlineages.org/biographies/view/240/6770> ལ་གཟེགས།

[65] དེའི་ཐད་ SOBISCH 1998: 17 ལ་གཟེགས། རྣམ་ཐར་དེ་འདྲ་ཞིག་ཡོད་ཚུལ་ SOBISCH ལགས་ཀྱིས་མ་གསུངས་གོང་ནས་ Gene E. Smith (1936–2010)
ལགས་ཀྱིས་གསུངས་གྲུབ་ཡོད། དེའི་ཐད་ SMITH 1970: 2, n. 8 ལ་གཟེགས།

[66] «དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 482.1) ལ་གསལ།

[67] «དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 554.3–4) ལ་གསལ།

3.2. རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་པ་པོ་སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་སྐོར།

སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་ནི་དུས་རབས་བཙུ་པའི་སྟོན་དུ་འཕྲིན་ལས་ཆེ་བའི་མི་སྣ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། རོང་ཆེན་གྱི་དུང་དུ་གཅིག་ནས་སློབ་གཉེན་དང་གཉེས་ནས་ཞབས་ཕྱི་གནང་སྟོང་བའི་སྐྱེས་བུ་ཞིག་ཡིན། རོང་ཆེན་གྱིས་བཀའ་ཚུལ་གང་གནང་བ་དང་། དད་ལྷན་བུ་སློབ་སྲུ་ལ་སློམ་པ་གནང་མིན་སོགས་ཡི་གེར་བཏབ་མཁན་ཞིག་རེད།^[68] སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་གྱིས་མཛད་པའི་རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ནང་སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་ཁོང་ལ་ད་དུང་མཚན་གྱི་འབོད་སྐྱེས་ཆ་ཚང་བ་གཉེས་ཅམ་ཡོད་པ་བཀོད་འདུག་སྟེ། མཚན་གྱི་རྣམ་ཐར་གཅིག་ལ་གྱོང་བོར་གྲགས་པ་མདོ་ཁམས་སྟོན་པ་ཀུན་མཁུན་སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་ཞེས་དང་། རྣམ་ཐར་གཞན་ཞིག་ཏུ་མདོ་སྟོན་ཅ་མདོ་བ་གྱོང་བོ་སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་ཞེས་བཀོད་འདུག་ལ།^[69] མཚན་གྱི་ཐོག་སྐྱེས་དེ་དག་ལས་ཁོང་ནི་འཇུག་ལུ་ཁམས་ནས་ཡིན་པ་དང་། ཁམས་ཀྱི་ས་ཆ་ཅ་མདོ་ཞེས་པ་ནས་ཡིན་པའམ་ཡང་ན་སྤྱན་གྱི་ཅ་ལྟ་སྐྱེས་ལ་ཁམས་པ་ཞིག་ཡིན་པའོ་འདུག ཐུགས་གཤེས་ཀྱང་གྱོང་བོ་ཞིག་ཡིན་ཚུལ་འདུག་སྟེ། རོང་ཆེན་གྱིས་ཁོང་ལ་བསྐྱར་བའི་སྤྱིངས་ཡིག་གཉེས་ཡོད་པའི་ནང་དུ་“སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་པ་ལ་སྤྱིངས་པ། ཚི་སྤྱི་སྟེ། ཐོགས་བཅུའི་འཛིན་ཏེན་ཁམས་ཀྱི་གྱོང་བོ་ཀུན། ཁ་ལུས་གཅིག་ཏུ་བསྐྱས་པའི་དོ་བོ་ལ། སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་ཞེས་པར་མཚན་གསོལ་བའི། ཉམ་པར་རང་རྒྱུད་བསྐྱེད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། གང་གིས་གྱོང་བོའི་ཀུན་སྟོན་བསྐྱེད་པའི་ཆེ། ཀོ་སྐྱམ་ཤིན་ཏུ་མཛེགས་པའང་ཟེལ་གཞོན་ན། གཤམ་གང་མཛོ་བས་གྱོང་བ་སློམ་ཅེ་འཚལ། ཉེ་ཕྱིར་ཁོང་འདྲ་གྱོང་བོའི་མཚན་ཏུ་གྱུར། (...)”^[70] ཞེས་བཀོད་པ་ལས་ཤིག་ཕྱབ་བོ། དེ་མིན་སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་གྱིས་རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་སྐབས་སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པའི་རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ལས་ལུང་འཕྲེན་གནང་ཚུལ་བཀོད་ཡོད་པ་སྟུང་། གཞན་སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དེའི་འབྲེལ་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཤིག་ཏེ་གསུང་གཤམ་དགའོ། །

3.3. རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་པ་པོ་སྐྱེད་པ་ཀུན་དགའ་སྐོ་གྲོས་གྱི་སྐོར།

གོང་དུ་སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་གྱིས་མཛད་པའི་«རོང་གདན་རབས་»ནང་རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་པ་པོ་ཇི་ཅམ་ཡོད་མིན་གསུང་སྐབས་སྐད་པ་ཀུན་སྐོ་ཞེས་པའི་མཚན་ཞིག་བཀོད་ཡོད། དོན་དངོས་ཐོག་མཚན་ཆ་ཚང་ལ་སྐད་པ་ཀུན་དགའ་སྐོ་གྲོས་ཞུ་བ་དེ་ཡིན། ཁོང་ནི་དུས་རབས་བཙུ་པའི་སྟོན་དུ་འཕྲིན་ལས་ཆེ་བའི་སྐྱེས་ཆེན་དམ་པ་ཞིག་རེད། དམ་པ་དེས་མཛད་པའི་རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དེའི་མཚན་བྱང་གང་ཡིན་དེ་པན་བར་གསལ་ཁ་ཅི་ཡང་མེད་མོད། འོན་ཀྱང་རྣམ་ཐར་དེ་ཅོམ་ལུས་གང་འདྲ་ཡིན་མིན་དེ་སངས་རྒྱལ་སྤྱན་ཚོགས་གྱིས་མཛད་པའི་རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ནང་དུ་སྐད་པ་ཀུན་སྐོས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་ལུང་འཕྲེན་སྐབས་ཚོགས་བཅད་ཀྱི་ལམ་ནས་དངས་པ་ཤ་སྟག་ཡིན་པར་བརྟེན་པལ་ཆེར་སྐད་པ་ཀུན་སྐོས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དེ་ནི་

[68] དེའི་ཐད་ «རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (pp. 511.3–4, 516.1) ལ་གཞིགས།

[69] དེའི་ཐད་ «རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (pp. 479.6–480.1, 533.5) ལ་གཞིགས།

[70] «རོང་ཆེན་གྱི་བཀའ་འབུམ་» (vol. 4, pp. 712.6–713.2) ལ་གསལ།

ཚོགས་བཅད་ཀྱི་ལམ་ནས་མཛད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ཐོ་འདུག། རྣམ་ཐར་དེའི་པར་ཤིང་དེ་སྔ་དོར་དང་སྡེ་དགའ་བ་ཞུགས་ཡོད།^[71] དེ་
མིན་དུང་སངས་རྒྱལ་སྤྱོད་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དུ་སྤྱོད་ཚེན་གྱིས་དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་སྐབས་
ཡི་གེ་པ་ནི་སྤང་བ་ཀྱང་སློ་ཡིན་ཚུལ་ཡང་གསུངས་འདུག་ལ།^[72] སྤང་བ་ཀྱང་སློ་སྤྱོད་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དང་ལམ་འབྲས་ཀྱི་
བཤའ་པ་ཞིག་ཀྱང་མཛད་གནང་འདུག།^[73]

3.4. དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་པ་པོ་གྲུ་གོ་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོའི་སྐོར།

སྤྱིར་ན་གྲུ་གོ་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོ་ལྷ་བ་དེ་ཡང་སྤྱིར་མི་སྣ་གང་འདྲ་ཞིག་ཡིན་མིན་ཁ་ཚོན་གཅོད་དཀའ་ཡང་། སངས་
རྒྱལ་སྤྱོད་ཚོགས་ཀྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དུ་དོར་ཚེན་གྱི་བྱ་སློབ་ཇི་ཅེས་ཡོད་མིན་མཚན་བཞག་གནང་སྐབས་མངའ་
རིས་ཀྱི་ཁོངས་གཏོགས་ནས་བྱུང་བའི་སློབ་མའི་གྲས་སུ་གྲུ་གོ་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོ་ཡང་ཡོད་ཚུལ་བཞག་འདུག་ལ། གྲུ་གོ་ཚོས་
དཔལ་བཟང་པོས་དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་སྐབས་ས་བཅད་ལྗང་དུ་ཉེ་ནས་མཛད་ཚུལ་ཡང་གསལ་ཁ་བཞག་འདུག། དེ་མིན་
ཨ་ཁུ་ཆིང་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོས་མཛད་པའི་«དཔེ་རྒྱན་དཀོན་པ་འགའ་ཞིག་གི་ཐོ་ཡིག»ནང་དུ་ཡང་གྲུ་གོ་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོས་
མཛད་པའི་དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ཡོད་ལུགས་བཞག་འདུག་^[74] །«མདོ་སྐྱད་ཚོས་འབྱུང་»བཅས་སྐབས་དབྱུང་གཞིའི་ཡིག་ཆ་
གང་འདྲ་ཡོད་མིན་གྱི་ཐོ་བཞག་ནང་གྲུ་གོ་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོས་ཤེས་པའི་གདུང་རབས་ཞེས་པ་ཞིག་ཀྱང་མཛད་ཡོད་ཚུལ་བཞག་
འདུག་^[75]། གྲུ་གོ་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོ་དེ་«ཨ་སྤེས་ཞབས་ཀྱི་གསུང་འབྲས»ནང་བཞགས་པའི་«ཇི་བཅུན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་
རབ་ལ་འཇུག་ཚུལ་ལེགས་པར་བཤའ་བའི་ཡི་གེ་བོད་ཡུལ་འགོ་ཀྱང་བསྐྱོད་ [=བསྐྱོད་] པའི་ཚོས་སློ་སྤྱོད་ཀྱི་བརྒྱུ་རྒྱུ་ལེགས་པར་བཤའ་བའི་
བ་ཞེས་པའི་མཛད་པ་པོ་ཡང་ཡིན་ལས་ཆེ། །བསྐྱོད་བཅོས་དེའི་མཛད་བྱང་ནང་ཞེས་ཇི་བཅུན་ས་སྐྱ་པའི་གསུང་རབ་ལ་འཇུག་
ཚུལ་ལེགས་པར་བཤའ་བའི་ཡི་གེ་བོད་ཡུལ་འགོ་ཀྱང་བསྐྱོད་པའི་ཚོས་སློ་སྤྱོད་ཀྱི་བརྒྱུ་རྒྱུ་ལེགས་པར་བཤའ་བའི་བསྐྱོད་བཅོས་
འདི་ཡང་། དཔལ་བཟང་ས་སྐྱ་པའི་བསྐྱོད་འདི་ཀྱང་གྲུ་གོ་ཚོས་ཀྱི་གཙུག་རྒྱུ་དམ་པ་རྒྱལ་བའི་ལུང་བསྐྱོད་ཀྱི་བདུན་ཅི་བཅུས་པའི་ཇི་བཅུན་
དོ་ཇི་འཆང་ཀྱང་དགའ་བཟང་པོའི་གསུང་རྒྱུ། ཇི་དེ་ཉིད་ཀྱི་དོས་ཀྱི་སློབ་མ་ཚོས་ཇི་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོས་ཡི་གེར་བཅུ་པའི་
གསུང་རབ་ཀྱི་དགོངས་པ་ཇི་ལྟ་བུ་བཞག་དུ་བཞག་པ་འདི་ནི། ས་སྐྱ་བ་སྤྱོད་ཀྱི་འཆང་རབ་དབང་ཀྱང་དགའ་བཟང་པོ་དོར་ནམས་ཀྱིས་(...)
མཁྱོགས་པར་སྐྱར་བའོ།^[76] །ཞེས་པས་གསལ།

[71] དེའི་ཐད་ «དཀར་ཆག་མཐོང་བས་ཡིད་འཕྲོག» (p. 437) ལ་གཞིགས།
[72] དེའི་ཐད་ «དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 565.2) ལ་གཞིགས།
[73] དེའི་ཐད་ «དཀར་ཆག་མཐོང་བས་ཡིད་འཕྲོག» (p. 72) ལ་གཞིགས།
[74] དེ་དག་གི་དོན་གསུམ་ཐད་ «དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 532.3-4) དང་། «དོར་ཚེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» (p. 482.1)། «དཔེ་རྒྱན་དཀོན་པ་འགའ་ཞིག་གི་ཐོ་ཡིག»
» (p. 508, no. 10931) བཅས་ལ་གཞིགས།
[75] དེའི་ཐད་ «མདོ་སྐྱད་ཚོས་འབྱུང་ 2» (p. 6.16-17) ནང་། «སློ་སྤྱོད་མཐོང་ཚེན་[[གྲུ་གོ་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོ། ཀྱང་ཉིང་ཀྱ། [=གྲུ།] མི། [=མྱི།] རྣམ་མཐའ་བཟང་
པོ་རྣམས་ཀྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཐར་པའི་གདུང་རབས་ལ། ། ཞེས་གསལ།
[76] «ཨ་སྤེས་ཞབས་ཀྱི་གསུང་འབྲས» (vol. 4, p. 186.1-5) ལ་གསལ། དེའི་ཐད་ SOBISCH 2008: 1-63, 219-233 ལའང་གཞིགས།

གཞན་ཡང་འདིར་ང་ཚོས་དོགས་པ་བྱེད་དགོས་པའི་གནད་དོན་གཅིག་ཡོད། དེ་ནི་སྐྱ་ཆེན་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོ་དང་གྲུ་གོ་ཚོས་
 དཔལ་བཟང་པོ་ཞེས་པ་གཉིས་ཡང་སྦྱང་མི་གཅིག་ཡིན་མིན་གྱི་གནད་དོན་འདི་རེད། སྐྱ་ཆེན་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོ་ (1371–
 1439) ཉི་ལྷ་མ་དམ་པ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་ (1312–1375) གྱི་ཉི་གནས་ཆེན་པོ་གནང་སྲོང་པའི་རིན་རྒྱལ་གྱི་སྲས་སུ་ས་
 སྐྱར་འཁྲུངས་ཤིང་། གྲུ་གོ་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོ་དང་དུས་པལ་ཆེར་མཉམ་པའི་ས་སྐྱ་པའི་སྐྱ་མ་ཞིག་རེད་ལ།^[77] སྲིས་སུ་མང་ཡུལ་
 གུང་ཐང་གྱི་རྒྱལ་པོ་ཡཔ་སྲས་གྱི་སྐྱ་རིམ་པ་གནང་ཞིང་། དེ་ནས་ 1420 ལོར་ཁྲི་ལྷ་དབང་རྒྱལ་མཚན་ (1404–1464) གྱིས་དབུ་
 སྐྱར་བཀོད་ནས་ལོ་མང་བཞུགས།^[78] 1427 ལོར་དོར་ཆེན་སློ་བོར་ཐངས་དང་པོ་ཐེབས་སྐབས་གུང་ཐང་རྫོང་དཀར་དུ་པན་ཚུན་
 མཇལ་མོལ་ཡང་གནང་སྲོང་པའི་གནས་ཚུལ་དེ་ནི་«སྐྱ་ཆེན་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་»ནང་གསལ།^[79]

དོས་ངང་གི་བསམ་ཚུལ་ལྟར་ན་གྲུ་གོ་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོ་དང་སྐྱ་ཆེན་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོ་གཉིས་ནི་དོན་དངོས་ཐོག་
 མི་གཅིག་དུ་དོས་འདྲིན་བྱས་ན་མི་འགྲིག་པར་མཐོང་། དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི་གྲུ་གོ་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོའི་མཚན་མགོར་གྲུ་གོ་ཞེས་
 ཟེར་བ་ལས་ཁོང་ནི་མངའ་རིས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་པོར་རྟོགས་སུ་བ་དང་གཅིག་^[80] །སངས་རྒྱས་སྐྱོན་ཚོགས་གྱིས་མཛད་
 པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ནང་གྲུ་གོ་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོའི་མཚན་གྱི་མགོར་གྲུ་གོ་ཞེས་སྐྱར་བ་ལས་སྐྱ་ཆེན་ཞེས་པའི་ཚིག་དེ་
 གཏན་ནས་སྐྱར་མེད་པ་དང་གཉིས། དོར་ཆེན་དགོངས་པ་མ་རྗེས་སློན་གྱི་ལོ་བཅུ་བདུན་གོང་ནས་སྐྱ་ཆེན་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོ་
 དགོངས་པ་རྗེས་ཟེན་པས་དུས་ཡུན་སྔ་པོ་དེ་འདྲ་ཞིག་གི་ནང་དུ་སྐྱ་ཆེན་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོས་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་ཨེ་
 ཡོད་སྐྱེས་པ་དང་བཅས་གསུམ་མོ། །

4. དཡོད་ཀྱི་དཀར་ཆག་ཁག་དུ་གསལ་བའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་སྐོར།

གོང་དུ་ཁོ་བོས་ངོ་སློད་ཟེན་པའི་རྣམ་ཐར་ཁག་དུག་པོ་དེ་དག་ནི་མཁན་ཆེན་ཨ་པད་རིན་པོ་ཆེ་ཡོན་ཏན་བཟང་པོ་
 (1927–2010) སོགས་གྱིས་མཛད་པའི་«དཀར་ཆག་མཐོང་བས་ཡིད་འཕྲོག་»ནང་རྩོམ་པ་པོའི་མཚན་དང་གསུང་རྩོམ་གྱི་
 མཚན་སྐགས་མར་བཀོད་སྐབས་པལ་མོ་ཆེར་དོ་རྗེ་འཆང་གི་རྣམ་ཐར་ཞེས་ངོ་སློད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་གསུང་བ་ལས་དོན་དམ་རྩོམ་པ་པོ་སོ་
 སོས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་མཚན་དངོས་གང་ཡིན་གསལ་སློན་བྱས་མེད་དེ། དཔེར་ན།

- ༡ སྐྱ་ཆེན་སེམས་དཔལ་ཆེན་པོ་དགོན་མཚོག་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པ་ལ། “དོར་ཆེན་དོ་རྗེ་འཆང་གི་རྣམ་ཐར་མདོར་བསྐྱུས།”
- ༢ གྲུ་གོ་པའི་ཉ་གྲགས་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པ་ལ། “དོ་རྗེ་འཆང་གི་རྣམ་ཐར་” ཞེས་དང་།

[77] སྐྱ་ཆེན་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོའི་སྐྱ་ཆེད་ལོ་རྒྱུས་ཐད་ EVERDING 2000 དང་ EHRHARD 2004། DIEMBERGER 2007 བཅས་ལ་གཞིགས།
 [78] དེའི་ཐད་ EVERDING 2000: vol. 1, 126–127 དང་ vol. 2, 517–519 དང་། EHRHARD 2004: 258, 367, n. 90 ལ་གཞིགས།
 [79] དེའི་ཐད་ «སྐྱ་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་» (fols. 27b6–28a4) ལ་གཞིགས།
 [80] སྐྱ་ཆེན་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོ་ནི་ས་སྐྱར་འཁྲུངས་མོད། འོན་ཀྱང་མཚན་ལ་གུང་ཐང་གི་སྐྱ་ཆེན་ནས། མངའ་རིས་སྐྱ་ཆེན་ཞེས་ཀྱང་ཞུ་ཚུལ་ཡོད་དེ། དེའི་ཐད་ «བསྐྱོན་
 ཚེས་གསལ་བའི་ཉིན་བྱེད་» (p. 212) ནང་གསལ།

- 3 མཛད་པ་ཀུན་དགའ་ལྷོ་ལོ་ས་གྲིས་མཛད་པ་ལ། “དོ་རྗེ་འཆང་གི་རྣམ་ཐར་” ཞེས་དང་།
- 4 སངས་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་གྲིས་མཛད་པ་ལ། “དོ་རྗེ་འཆང་གི་རྣམ་ཐར་” ཞེས་དང་།
- 5 ལུ་གེ་ཚོས་དཔལ་བཟང་པོས་མཛད་པ་ལ། “དོ་རྗེ་འཆང་གི་རྟོགས་བརྗོད་” ཞེས་དང་།
- 6 སངས་རྒྱལ་སྤུན་ཚོགས་གྲིས་མཛད་པ་ལ། “དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་” ཞེས་བཀོད་པ་ལྟ་བུའོ། [81]

དེ་མིན་དཀར་ཆག་དེའི་ནང་ད་དུང་“ཀོང་སྟོན་སོགས་མཁས་པ་མང་པོས་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་གསུང་རྣམ་མི་འདྲ་བ་བཅུ་གསུམ།
 རྗེ་དགེ་མི་ཉལ་སོག་ལུལ་སོགས་ལ་བར་བཞུགས་ལ་པོད་བརྒྱ་ [=བརྒྱད་?] སྐར་”[82] ཞེས་བཀོད་པར་ཡང་ང་ཚོས་སྤྲོ་མ་ཐུང་
 དེ་དོ་སྤང་ངམ་བཟག་པར་བྱ་དགོས་འདུག་སྟེ།

ད་དུང་«འབྲས་སྤུངས་དཀར་ཆག་»གི་ནང་བཅུན་པ་བདེ་མཚོག་དཔལ་བཟང་གིས་མཛད་པའི་“དོ་རྗེ་འཆང་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་
 རྣམ་ཐར་”ཞེས་པ་ཞིག་ཀྱང་བཀོད་འདུག་པ་དེར་བཟག་ན། [83] སྤྱིར་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་ཞེས་པའི་མི་སྣ་མི་
 ཉུང་བ་ཞིག་ཐོན་ཡོད་མོད། དོན་ཀྱང་དོར་ཆེན་མ་གཏོགས་ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་གཞན་གྱི་མཚན་མགོར་དོ་རྗེ་འཆང་ཞེས་པའི་མཚན་
 གནས་དེ་སྤྱིར་སྟོན་མི་འདུག་པས། བཅུན་པ་བདེ་མཚོག་དཔལ་བཟང་གིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དེ་ཡང་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ཡིན་
 པར་དོས་བཟུང་ན་འགྲིག་པར་མཐོང་།

གཞན་ཡང་བོད་དུ་རྗེ་དགེ་པར་ཁང་ནས་བཏབ་པའི་ལས་འབྲས་སྟོན་བཤའ་གྱི་ནང་དུ་སྤུངས་ཆེན་གྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་དང་
 སངས་རྒྱལ་སྤུན་ཚོགས་གྲིས་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་གཉིས་དབར་བཀོད་པའི་ལུང་མཚན་ནང་ཡེ་ཆེན་པོས་མཛད་པའི་
 དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་རྟེན་ལྡན་འཇུག་དགོས་ཚུལ་གསལ་བཤའ་བྱས་ཡོད་པས། དེ་ལས་ཡེ་ཆེན་པོ་ཞེས་པས་ཀྱང་དོར་ཆེན་གྱི་
 རྣམ་ཐར་མཛད་ཡོད་པ་རྟོགས་ཐུག། དོན་ཀྱང་ཡེ་ཆེན་པོ་ཞེས་པ་དེ་ཡང་སྤྱིང་སྤྱི་ཡིན་མིན་དཔལ་ཡང་ཁ་ཚོན་གཅོད་པར་མ་ཉུས།

5. མཇུག་བསྟུ་བའི་གཏམ།

ཁོ་བོས་དབུང་རྩོམ་འདིར་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་པ་པོའི་ལོ་རྒྱུས་དང་འབྲེལ་བའི་གནད་དོན་མི་ཉུང་བ་ཞིག་ལ་
 དབུང་བ་བྱེད་ཁུལ་བྱས་ཡོད། དེའི་རྒྱ་མཚན་ནི་སྤྱིར་རྣམ་ཐར་གྱི་ཡིག་ཆར་བརྟེན་ནས་ཞིབ་འཇུག་གནང་མཁན་གྱི་ཐབས་ཤེས་
 གལ་འགངས་ཆེ་བ་ནི་སྤྱིར་ཆེན་གང་ཡང་འདྲུང་བ་ཞིག་གི་རྣམ་ཐར་གྱི་དངོས་ཡོད་ནང་དོན་གང་ཡིན་མིན་ཐད་ཞིབ་མཐོང་སྟོན་ནས་ལྷན་

[81] དེའི་ཐད་ «དཀར་ཆག་མཐོང་བས་ཡིད་འཕྲོག་» (pp. 54, 57, 72, 73, 73, 114) ལ་གཟིགས།
 [82] «དཀར་ཆག་མཐོང་བས་ཡིད་འཕྲོག་» (p. 437) ལ་གསལ། «དཀར་ཆག་མཐོང་བས་ཡིད་འཕྲོག་» (p. 67) ནང་ཀོང་སྟོན་ལྷ་མཁས་མི་གཅིག་ཡོད་ཅིང་ཁོང་ནི་ཀོང་
 སྟོན་དབང་ལྷུག་གྲུབ་པ་ཡིན་ཞིང་། ལོ་རམས་པ་བསོད་ནམས་སེང་གཤེ་ (1429–1489) སྟོན་མ་དང་རྣམ་ཐར་མཛད་པ་པོ་ཡིན་པ་ལས་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཛད་པའི་སྟོན་
 གཏན་ནས་འཁོད་མི་འདུག།
 [83] དེའི་ཐད་ «འབྲས་སྤུངས་དཀར་ཆག་» (vol. 2, p. 1555, no. 017555) ལ་གཟིགས།

དབྱུང་ཞིབ།

ཐར་བཏང་ཐོག་ །རྣམ་ཐར་མཛད་པ་པོ་དེའི་ལོ་རྒྱུས་དང་། རྣམ་ཐར་མཛད་ཡུལ་དབར་གྱི་འབྲེལ་བ་གང་ཡིན་ལ་སོགས་པའི་གནས་
 ཚུལ། རྣམ་ཐར་དེའི་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་དབྱུང་གཞིའི་ཡིག་ཆ། འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ངག་རྒྱན་ཤེས་རྟོགས་དགོས་རྒྱ། རྣམ་ཐར་དེའི་རྩོམ་
 ལྟངས་ཀྱི་ཁྱད་ཚོས་བཅས་ལ་ཞིབ་འཇུག་དང་རྒྱས་མངའ་གང་ལེགས་བྱེད་དགོས་པ་དེ་རེད། དབྱུང་རིམ་དེ་དག་བརྒྱུད་ན་ད་གཞོན་
 རྣམ་ཐར་དེའི་ནང་དོན་གསལ་པོར་ཤེས་ཐུབ་པ་མ་ཟད། ཡང་སྤྱང་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་གནས་བབ་གང་འདྲ་ཞིག་དང་། རྒྱ་རྒྱེན་གང་འདྲ་
 ཞིག་གི་གནས་སྟངས་ལོག་རྩོམ་མིན་གྱི་གནས་ཚུལ་ཡང་གསལ་པོར་རྟོགས་ཐུབ། དེ་དང་འདྲ་བར་སྤྱི་ཚེན་གང་ཡང་རུང་བ་ཞིག་
 གི་མཛད་པ་བརྗོད་པའི་རྣམ་ཐར་གཅིག་རང་ལས་མེད་ནའང་གོང་གི་ཐབས་ཤེས་དེ་དག་སྤྱད་ན་རྣམ་ཐར་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་གནས་
 ཚུལ་རྣམས་ལའང་གསལ་ཤོགས་གང་ལེགས་ཡོང་རྒྱུར་ཕན་པ་ངེས་ཅན་ཞིག་ཐོན་ཐུབ།

མདོར་ན་དོར་ཆེན་གྱི་སློབ་མ་ལྔ་ཙམ་གྱིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་ཁོད་ནས་དེང་སྐབས་ང་ཚོས་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་ནི་དོར་ཆེན་གྱི་
 ཐུགས་སྲས་སམ་དོར་གྱི་མཁན་ཐོག་གཉིས་པ་ལུས་ཆེན་དཀོན་མཆོག་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པའི་དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་དེ་མ་
 གཏོགས་མཇུག་ལྷོ་མེད་ཅིང་། མངའ་རིས་པ་སངས་རྒྱས་ལུན་ཚོགས་ཀྱིས་དོར་ཆེན་དགོངས་པ་རྩོགས་ཏེ་མི་ལོ་ཉིས་བརྒྱ་ལྷུ་
 ཅུ་སོ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་དཀའ་བ་དུ་མ་སྤྱད་དེ་དོར་ཆེན་གྱི་བུ་སློབ་གཞན་བཞིས་མཛད་པའི་རྣམ་ཐར་གྱི་ནང་དོན་རྩོམ་སྤྲིན་མཛད་
 པའི་རྣམ་ཐར་དེ་མཇུག་རྒྱ་ཡོད། གཞན་དེ་མིན་པོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་རྙིང་པ་ཁག་གི་ཁོད་དང་དེང་སྐབས་ཐོན་པའི་ཡིག་ཆའི་ནང་དོར་
 ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་གཞན་པ་ཡང་ཡོད་སྲིད་པས། དེའི་ཐད་དཔྱོད་ལྡན་གྱི་ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་པས་ཀུན་གྱི་མཐོང་ཚོས་སུ་གྱུར་ཐུབ་
 པའི་འབད་བརྩོན་གནང་རོགས་ལྟུ།

བོད་ཡིག་གི་དབྱང་གཞིའི་ཡིག་ཆ།

(དཔེ་ཆའི་མཚན་ཆ་ཚང་གོང་གི་དབྱང་ཚོམ་ནང་གི་སྐོར་ཆེ་ཡོན་ཏན་གྱི་འཇུག་པོ་ལྟ་བུ་དོགས་ནས་བསྐྱུས་མིང་བཀོད་ཡོད་པས། ཞིབ་སློབ་མཁུན་འདོད་ན་
གཤམ་གྱི་དབྱང་ཡིག་ནང་བཀོད་ཡོད།)

«དཀར་ཆག་མཚོང་བས་ཡིད་འཕྲོག་» = མཁུན་ཆེན་ཨ་པད་རིན་པོ་ཆེ་ཡོན་ཏན་བཟང་པོ་ (1927–2010) སོགས་ཀྱིས་མཚན་པའི་དཀར་ཆག་མཚོང་བས་
ཡིད་འཕྲོག་ཆོས་མཚོད་ཀྱི་བའི་ལྷོ་མིག་། A Bibliography of Sa-skyapa Literature. New Delhi: Ngawang Topgyal, 1987.

«བཀའ་འགྲུར་དཔེ་བསྐྱུར་མ།» = གུང་གོའི་བོད་རིག་པ་ཞིབ་འཇུག་ལྟེ་གནས་ཀྱི་བཀའ་འགྲུར་དཔེ་བསྐྱུར་ཁང་གིས་ཚོམ་སྒྲིག་བྱས་པའི་བཀའ་འགྲུར་(དཔེ་
བསྐྱུར་མ།)། བེ་ཅིང་། གུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུར་ཁང་། 2008.

KHETSUN SANGPO (1920–2009). Biographical Dictionary of Tibet and Tibetan Buddhism. Vol. XI, The Sa-skyapa Tradition (Part Two). Dharamsala, H.P.: Library of Tibetan Works and Archives, 1979.

«ལྷོ་བོ་མཁུན་ཆེན་གྱི་གསུང་འབྲུག་» = ལྷོ་བོ་མཁུན་ཆེན་བསོད་ནམས་ལྷུན་གྲུབ་ (1456–1532) ཀྱི་གསུང་འབྲུག་, 7 vols. TBRC: W00KG01660.

«དགེ་བའི་རྩ་བ་ཡོངས་སུ་འདྲིན་པའི་མདོ།» (Kuśalamūlaparidharasūtra / Kuśalamūlasamparigrahasūtra); in: བཀའ་འགྲུར་དཔེ་བསྐྱུར་མ།, no. 119,
vol. 48 (བོད་དང་བ་), 3–581; Ōtani, no. 769, vol. 65 (བོད་གྲུ་བ་), 137.1.1–236.5.6; and Tōhoku, no. 101, vol. 48 (བོད་དང་བ་), 2–227.

«དགོས་འདོད་འབྲུང་བ་» = གཞིའམ་/བཞི་སྡེ་བ་འཇུག་དབྱུངས་ནམ་མཁུན་པས་མཚན་པའི་ [བྱ་གོ་བཞི་ཉ་གསལ་པ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་རྣམ་ཐར་]
དགོས་འདོད་འབྲུང་བ། བྲིས་མ། དབུ་མེད། འོག་གངས་ 19།

«དོར་ཆེན་གྱི་བཀའ་འབྲུག་» [དོར་ཆེན་གྱུན་དགའ་བཟང་པོའི་བཀའ་འབྲུག་]. 4 vols. Manduwala, Dehradun, U.P.: Ngor Pal E-Wam Cho
Dan, 1993. TBRC (W11577).

«དོར་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1» = ལྷོ་བོ་མཁུན་ཆེན་ལོ་མཚན་པའི་འཇུག་པོ་ལྷུན་གྲུབ་ (1388–1469) ཀྱིས་མཚན་པའི་སྤྲིགས་དུས་ཀྱི་རྗེ་འཆང་
ཆེན་པོ་ཆོས་ཀྱི་རྗེ་གྱུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་མདོར་བསྐྱུས་པ།; in: ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་: The Sa-skyapa Teachings of the Path
and the Fruit, according to the Tshar-pa transmission. Dehra Dun, U.P.: Sakya Centre, 1983, vol. 1 (བོད་ཀ་བ་), 432–473.

གཞན་རྣམ་ཐར་དེ་ཉིད་སྤྲིགས་བཅས་ཕྱོགས་བསྐྱེད་ལག་བཞི་ཅམ་གྱི་ནང་དུ་འདུ་བྱེད་ཕྱོགས་བསྐྱེད་མཚན་ཡོད་དེ།

(1) ཆོས་རྗེ་རྗེ་འཆང་གི་རྣམ་ཐར་།; in: ས་སྐུ་བའི་ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་: Selected Biographies of the Sa-skyapa Lam 'bras
Masters (Reproduction of the Golden Manuscript of the Sa-skyapa-bka'-'bum). Dehra Dun: Sakya Centre, 1985, 189–325.

(2) སྤྲིགས་དུས་ཀྱི་རྗེ་འཆང་ཆེན་པོ་ཆོས་ཀྱི་རྗེ་གྱུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་མདོར་བསྐྱུས་པ།; in: ས་སྐུ་བའི་ལམ་འབྲས་: དེ་བཞིན་གཤམ་གསལ་པ་
ཐམས་ཅད་ཀྱི་བསྐྱེད་པ་གཅིག་སྤྲིད་ལམ་ཆེན་གསུང་དག་རིན་པོ་ཆའི་སྤྲིགས་བཅས་ལས། རྗེ་དགོ་རྗེ་འཆང་པའི་རྗེ་འཆང་ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་ 2007, vol. 1 (བོད་
ཀ་བ་), 614.3–675.

(3) སྤྲིགས་དུས་ཀྱི་རྗེ་འཆང་ཆེན་པོ་ཆོས་ཀྱི་རྗེ་གྱུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་མདོར་བསྐྱུས་པ།; in: གསུང་དག་ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་ཆེན་མོ་:
The Great Collection of the Lamdre Lobshe Teachings. Kathmandu: Guru Lama, Sachen International (རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆེན་)
2008, ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་ (Biography of masters), vol. 1 (བོད་ཀ་བ་), 535.2–587.4.

(4) སྤྲིགས་དུས་ཀྱི་རྗེ་འཆང་ཆེན་པོ་ཆོས་ཀྱི་རྗེ་གྱུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་པར་ཐར་བ་མདོར་བསྐྱུས་པ།; in: དཔེ་བསྐྱུར་ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་ཀྱི་རྗེ་འཆང་
ཆེན་པོ་ཆོས་སྤྲིག་གྲུས་པའི་ཨེ་ཤི་བཀའ་འབྲུག་ དཔེ་ཆོགས་ལྟེ་མེས་པོའི་འཕྲུལ་བཞག་, no. 132–151. བེ་ཅིང་། གུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུར་ཁང་
2010, vol. 8, 262–311.

དབུང་ཞིབ།

«རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 2» = མངའ་རིས་པ་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་ (1649–1705) གྱིས་མཛད་པའི་དོན་རྗེ་འཆང་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་ཐར་པ་
ལེགས་བཤད་ཚུ་བོའི་འདུས་པའི་རྒྱ་མཚོ།; in: ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་: The Sa-skyapa Teachings of the Path and the Fruit, according to
the Tshar-pa transmission. Dehra Dun, U.P.: Sakya Centre, 1983, vol. 1 (འོད་ཀ་པ་), 475–585.

གཞན་རྣམ་ཐར་དེ་ཉིད་སྐྱེགས་པམ་ཕྱོགས་བསྐྱེགས་ཁག་གསུམ་ཙམ་གྱི་ནང་དུ་འཆང་ཕྱོགས་བསྐྱེགས་མཛད་ཡོད་དེ།

(1) དོན་རྗེ་འཆང་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་ཐར་པ་ལེགས་བཤད་ཚུ་བོ་འདུས་པའི་རྒྱ་མཚོ།; in: ས་སྐྱའི་ལམ་འབྲས་: དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་
གྱི་བསྐྱོད་པ་གཅིག་ཕྱི་ལམ་ཆེན་གསུང་དག་རིན་པོ་ཆའི་སྐྱེགས་པམ་ལས། སྤེལ་གྱི་རྩོམ་པར་: རྩོམ་པར་ལཱ་རིག་སློབ་གླིང་ 2007, vol. 1 (འོད་ཀ་པ་),
677–823.

(2) དོན་རྗེ་འཆང་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་ཐར་པ་ལེགས་བཤད་ཚུ་བོ་འདུས་པའི་རྒྱ་མཚོ།; in: གསུང་དག་ལམ་འབྲས་ཚོགས་བཤད་ཆེན་མོ་: The
Great Collection of the Lamdre Tshogshe Teachings. Kathmandu: Guru Lama, Sachen International (རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆེན་),
2008, ལྷ་མའི་རྣམ་ཐར་སློབ་ (Biography of masters), vol. 27 (འོད་ཀ་པ་), 1–133.

(3) དོན་རྗེ་འཆང་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་ཐར་པ་ལེགས་བཤད་ཚུ་བོ་འདུས་པའི་རྒྱ་མཚོ་ཡོན་ཏན་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་འབྲུང་གནས།; in: དབལ་
བརྟེན་པོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱུར་ཁང་གིས་ཚོམ་སྐྱེག་བྱས་པའི་ཨེ་ཨི་བཀའ་འབྲུག་དཔེ་ཚོགས་ནི་མེས་པོའི་ཤུལ་བཞག་, no. 132–151. བེ་ཅིང་: གྲུང་
གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱུར་ཁང་, 2010, vol. 20, 1–117.

«རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 3» = མངའ་རིས་པ་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་ (1649–1705) གྱིས་མཛད་པའི་དོན་རྗེ་འཆང་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་ཐར་པ་
ལེགས་བཤད་ཚུ་བོའི་འདུས་པའི་རྒྱ་མཚོ།; in: དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་གྱི་བསྐྱོད་པ་གཅིག་ཕྱི་ལམ་ཆེན་གསུང་དག་རིན་པོ་ཆའི་སྐྱེགས་པམ་
རྣམ་ཐར་སྐྱེགས་པམ་ལས། TBRC: W00CHZ0103345. Copy made available from the library of Ta'i Si tu Rin po che at Shes rab
gling, Kangra, Himachal Pradesh, India, vol. 1 [I1CZ43], fols. 1a–53b6.

«རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 4» = མངའ་རིས་པ་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་ (1649–1705) གྱིས་མཛད་པའི་དོན་རྗེ་འཆང་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་ཐར་པ་
ལེགས་བཤད་ཚུ་བོའི་འདུས་པའི་རྒྱ་མཚོ་ཡོན་ཏན་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་འབྲུང་གནས། TBRC: W2CZ7950.

«རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 5» = མངའ་རིས་པ་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་ (1649–1705) གྱིས་མཛད་པའི་དོན་རྗེ་འཆང་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་ཐར་པ་
ལེགས་བཤད་ཚུ་བོའི་འདུས་པའི་རྒྱ་མཚོ་ཡོན་ཏན་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་འབྲུང་གནས། TBRC: W2CZ7950.

«རོང་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 6» = མངའ་རིས་པ་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་ (1649–1705) གྱིས་མཛད་པའི་དོན་རྗེ་འཆང་ཀུན་དགའ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་ཐར་པ་
ལེགས་བཤད་ཚུ་བོའི་འདུས་པའི་རྒྱ་མཚོ་ཡོན་ཏན་ཡིད་བཞིན་ནོར་བུའི་འབྲུང་གནས་: The life of the founder of the Ngor pa tradition, Ngor-
chen Kun-dga'-bzañ-po by Ngor-chen Sañsrgyas-phun-tshogs. དེ་དང་སྤེལ་གྱི་ཡབ་ཆེན་ཆེ་དབང་དོན་རྗེ་རིག་འཛིན་ནམ་བུས་པ་ཀུན་དགའ་
བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པའི་དབལ་གྱི་དོན་རྗེའི་སྤྱི་ནང་བསྐྱེད་རིམ་ཉམས་ལེན་གནད་གྱི་གསལ་ལྟ་བུ་དང་སྐྱེད་བསྐྱེད་བསྐྱེད་པ་རྒྱལ་པའི་ཉིན་བྱེད་: A
detailed exegesis of external and internal aspects of the visualization practice of the Hevajra Tantra དང་མཉམ་ཏུ་སྐྱེད་
བྱས། New Delhi: Trayang and Jamyang Samten, 1976, 135–315.

«རོང་ཆེན་འབྲུང་།» = རོང་ཆེན་དཀོན་མཆོག་ལྷན་གྲུབ་ (1497–1557) དང་། མངའ་རིས་པ་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་ (1649–1705) གཉིས་གྱིས་
མཛད་པའི་ A History of Buddhism: being the text of དམ་པའི་ཚོས་གྱི་འབྲུང་ཚུལ་ལེགས་པར་བཤད་པ་བསྟན་པ་[དི་]རྒྱ་མཚོར་འཇུག་པའི་གྲུ་
ཆེན་ཞེས་བྱ་བ་རྩོམ་འགྲོལ་སྐོང་བཅས། New Delhi: NgawangTopgay, 1973.

«རོང་གཤེན་རབས།» = མངའ་རིས་པ་སངས་རྒྱལ་ཕུན་ཚོགས་ (1649–1705) གྱིས་མཛད་པའི་དབལ་ཨེ་ཨི་ཚོས་ལྷན་གྱི་གཤེན་རབས་ནོར་བུའི་ཐེང་
བ།; in: ལམ་འབྲས་ཚོགས་བཤད་: The Sa-skyapa Teachings of the Path and the Fruit, according to the Nor-pa transmission. Dehra
Dun, U.P.: Sakya Centre, 1985, vol. 4 (འོད་པ་), 1–52.

«**དོར་གདན་རབས་ཁ་སྐོང་།**» = དཔལ་ལྷན་ཚོས་སྐོང་ (1702–1759) གིས་མཛད་པའི་ཨེ་མི་པའི་གདན་རབས་རིན་ཆེན་ཐོང་མཛེས་ཀྱི་ཁ་སྐོང་རྟོགས་བརྗོད་གྱི་རྒྱལ་མཚན་འདོད་དགའི་དཔལ་ལྷེར།; in: ལམ་འབྲས་ཚོགས་བཤའ་: The Sa-skya-pa Teachings of the Path and the Fruit, according to the or-pa transmission. Dehra Dun, U.P.: Sakya Centre, 1985, vol. 4 (སོད་ང་པ་), 495–593.

«**དོར་ཨེ་མི་ཚོས་ལྷན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་།**» = མཁན་ཐུབ་བསྟན་སྟོང་པོས་མཛད་པའི་དོར་ཨེ་མི་ཚོས་ལྷན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་དོ་མཚར་ནོར་བུའི་ཐོང་བ། འདར་ཀར་ཐེན་སྐད་པེ་སྐྱེན་ཁང་, 2004.

«**བསྟན་འཛིན་སྐྱེས་བུའི་མིང་གྲངས།**» = རྒྱུ་རྒྱལ་འགྲུ་དབང་སྐོ་བཟང་ (1719–1794) གིས་མཛད་པའི་བསྟན་འཛིན་གྱི་སྐྱེས་བུ་རྒྱ་པོད་དུ་བྱོན་པའི་མིང་གྲངས།; in: The Collected Works of Longdol Lama. Lokesh Chandra (ed.). Śata-Piṭaka Series, vol. 100. New Delhi: International Academy of Indian Culture, 1973, no. 22 (སོད་ཟ་པ་), 1150-1214.

«**དམ་པའི་ཚོས་བད་མ་དཀར་པོའི་མདོ།**» (Saddharmapuṇḍarikasūtra); in: བཀའ་འགྲུར་དཔེ་བསྟར་མ་, no. 131, vol. 51 (སོད་ང་པ་), 3–476; Ōtani, no. 781, vol. 30 (སོད་ཚུ་པ་), 1.1.1–84.2.5; and Tōhoku, no. 113, vol. 51 (སོད་ང་པ་), 1–360.

«**བདེ་མཚོག་ཚོས་འབྲུང་།**» = ཨ་ལྷེས་ཞབས་དག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་ (1597–1659) ཀྱིས་མཛད་པའི་དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱེ་པའི་ཡལ་ཚོས་གྱི་སྟོན་ལུ་འཁོར་ལོ་སྟོན་པའི་དམ་པའི་ཚོས་བྱུང་བའི་ཚུལ་ལེགས་པར་བཤའ་བ་བདེ་མཚོག་ཚོས་ཀུན་གསལ་བའི་ཉིན་གྱི་དཀྱི།; in: དཔལ་ས་སྐྱེ་བ་ཚེན་པོ་སྟགས་འཆང་ཐམས་ཅད་མཚེན་པ་འགྲུ་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས་ཀྱི་གསུང་འབུམ། Kathmandu: ས་སྐྱེ་རྒྱལ་ཡོངས་གསུང་རབ་སྐོབ་གཉེར་ཁང་, 2000, vol. 16 (སོད་མ་པ་), 1–281.

«**མདོ་སྐད་ཚོས་འབྲུང་ 1**» = བཀའ་དགོན་ཞབས་བྱུང་དགོན་མཚོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ (1801–1866) ཀྱིས་མཛད་པའི་ The Ocean Annals of Amdo: ཡུལ་མདོ་སྐད་ཀྱི་ལྗོངས་སུ་ཐུབ་བསྟན་རིན་པོ་ཆེ་རྗེ་ལྷར་དར་བའི་ཚུལ་གསལ་བར་བརྗོད་པ་དེབ་ཐེར་རྒྱ་མཚོ། 3 vols. New Delhi: Mrs. Sharada Rani, 1977.

«**མདོ་སྐད་ཚོས་འབྲུང་ 2**» = བཀའ་དགོན་ཞབས་བྱུང་དགོན་མཚོག་བསྟན་པ་རབ་རྒྱས་ (1801–1866) ཀྱིས་མཛད་པའི་མདོ་སྐད་ཚོས་འབྲུང་ (དེབ་ཐེར་རྒྱ་མཚོ): ཡུལ་མདོ་སྐད་ཀྱི་ལྗོངས་སུ་ཐུབ་བསྟན་རིན་པོ་ཆེ་རྗེ་ལྷར་དར་བའི་ཚུལ་གསལ་བར་བརྗོད་པ་དེབ་ཐེར་རྒྱ་མཚོ། The political and Religious History of A-mdo (North-Eastern Region of Tibet). ལང་ུ: ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་, 1987 (3rd edition).

«**སྟེ་དགོ་པར་ཁང་གི་པར་ཤིང་དཀར་ཆག།**» = ཀམ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ཚོམ་སྟེག་བྱས་པའི་སྟེ་དགོ་པར་ཁང་གི་པར་ཤིང་དཀར་ཆག་བོད་རྒྱ་འགྲུ་ལྷུ་པ། ཁྲིང་རུ་ལུ: མི་ཁྲིན་དཔེ་སྐྱེན་ཚོགས་པ་དང་མི་ཁྲིན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་, 2004.

«**གནས་མཚོག་ས་སྐྱ།**» = རྫོ་གོས་རྒྱ་མཚོས་མཛད་པའི་གནས་མཚོག་ས་སྐྱ། ས་སྐྱའི་བསྟན་འཛིན་དོར་རྫོང་ཚར་གསུམ་དང་། གདན་སའི་གནས་ཡིག་ཁེ་ཅིང་: མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་, 2004.

«**དཔེ་རྒྱན་དགོན་པ་འགའ་ཞེག་གི་ཐོ་ཡིག།**» = ཨ་ལུ་ཆིང་ཤེས་རབ་རྒྱ་མཚོ་ (1803–1875) ཡིས་མཛད་པའི་དཔེ་རྒྱན་དགོན་པ་འགའ་ཞེག་གི་ཐོ་ཡིག་དོན་གཉེར་ཡིད་ཀྱི་ཀུན་བཞད་པའི་རྒྱ་ལོད་འབྲས་ཀྱི་སྟེ་མ།; in: Lokesh Chandra (ed.), Materials For A History Of Tibetan Literature. Śata-Piṭaka Series, vol. 28–30. New Delhi: International Academy of Indian Culture, 1963, Part 3, 503–601.

«**ལྷ་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་།**» = ཚོས་འཁོར་ལོ་རྒྱུ་བ་མཛུ་བྱེ་རྣེ་ན་ (= འཇམ་དབྱངས་ཡེ་ཤེས་) ཡིས་མཛད་པའི་ལྷ་ཆེན་ཚོས་དཔལ་ལྷན་པའི་རྣམ་ཐར་གྱིས་མཇུག་དབྱ་མེད། འཕྲིན་གསུངས་ 41།

«**འབྲས་སྐྱུངས་དཀར་ཆག།**» = དཔལ་བཟེགས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྒྱུ་ཞེས་འབྲུག་ཁང་གིས་ཚོམ་སྟེག་བྱས་པའི་འབྲས་སྐྱུངས་དགོན་དུ་བཞུགས་སུ་གསོལ་བའི་དཔེ་རྒྱུ་དཀར་ཆག 2 vols. བེ་ཅིང་: མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེན་ཁང་, 2005.

«**ལུས་ཆེན་གྱི་རྣམ་ཐར་ 1**» = གོ་རམས་པ་བསོད་ནམས་སེང་གོ་ (1429–1489) ཡིས་མཛད་པའི་རྗེ་བཙུན་རྣམ་ལུས་པ་ཆེན་པོའི་རྣམ་ཐར་པ་དོ་མཚར་རྒྱ་མཚོ།; in: ལམ་འབྲས་སྐོབ་བཤའ་: The Sa-skya-pa Teachings of the Path and the Fruit, according to the Tshar-pa transmission Dehra Dun, U.P.: Sakya Centre, 1983, vol. 1 (སོད་ཀ་པ་), 586–627.

དབུ་ཞིབ།

«ལམ་འབྲས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ 2» = གུང་རུ་ཤེས་རབ་བཟང་པོ་ (1411–1475) ཡིས་མཛད་པའི་རྗེ་བཙུན་སེམས་དཔལ་ཆེན་པོ་དཀོན་མཆོག་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་བ་གསུང་སློབ་མཁུ་།; in: གསུང་དག་ལམ་འབྲས་ཆོག་ས་བཤད་ཆེན་མོ་: The Great Collection of the Lamdre Tshogshe Teachings. Kathmandu: Guru Lama, Sachen International (རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆེན་), 2008, ལྷ་མའི་རྣམ་ཐར་སློབ་པ། (Biography of masters), vol. 27 (བོད་ལ་ས་), 205–250.

«ལམ་འབྲས་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ 3» = བདག་ཆེན་སློབ་པོ་རྒྱལ་མཚན་ (1444–1495) གྱིས་མཛད་པའི་རྗེ་བཙུན་སློབ་པ་དམ་པ་དཀོན་མཆོག་རྒྱལ་མཚན་དཔལ་བཟང་པོའི་རྣམ་ཐར་ཐར་པ་ལོ་མཚན་གྲང་བ།; in: ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་: The Sa-skya-pa Teachings of the Path and the Fruit, according to the Tshar-pa transmission. Dehra Dun, U.P.: Sakya Centre, 1983, vol. 2 (བོད་ལ་ས་), 1–33.

«ལྷ་ལུ་འགྲན་རབས།» = ལྷ་ལུ་འགྲན་རབས་སློབ་པོ་གསུང་བཤད་སློབ་པོ་ (འབྲུངས་ལོ་ནི་ 1804) གིས་མཛད་པའི་ On the History of the Monastery of Zhwa-lu: being the texts of the Zhwa lu gdan rabs and the Autobiography by Zhwa-lu–Ri-sbug Sprul-sku Blo-gsal-bstan-skyong. Smarntsis Shesrig Spendzod, vol. 9. Leh: Tashi Yangphel Tashigang, 1971.

«ལམ་འབྲས་ 1» = ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད།: The Sa-skya pa Teachings of the Path and the Fruit, according to the Tshar-pa transmission. 21 vols. Dehra Dun, U.P.: Sakya Centre, 1983–1985.

«ལམ་འབྲས་ 2» = ས་སྐུའི་ལམ་འབྲས། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བཤོད་པ་གཅིག་གྱུར་ལམ་ཆེན་གསུང་དག་རིན་པོ་ཆེའི་སྒྲེགས་འབས། 39 vols. ལྷེ་དགེ་རྫོང་སར་: རྫོང་སར་ལྷ་རིག་སློབ་གླིང་, 2007.

«ལམ་འབྲས་ 3» = (1) གསུང་དག་ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་ཆེན་མོ།: The Great Collection of the Lamdre Lobshe Teachings. 26 vols. (no. 1–26). Kathmandu: Guru Lama, Sachen International (རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆེན་), 2008.

(2) གསུང་དག་ལམ་འབྲས་ཆོག་ས་བཤད་ཆེན་མོ།: The Great Collection of the Lamdre Tshogshe Teachings. 5 vols., (no. 27–42). Kathmandu: Guru Lama, Sachen International (རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆེན་), 2008.

(3) ལམ་འབྲས་ཁ་སྐོང་དོ་རྗེ་རིན་པོ་ཆེའི་མཛོད།: A Treasure of Vajra Jewels: Supplement Text on the Lamdre. 1 vol. (no. 43). Kathmandu: Guru Lama, Sachen International (རྒྱལ་ཡོངས་ས་ཆེན་), 2008.

«ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་རྣམ་ཐར་» = ལྷ་པོ་ས་ཚོམ་སྒྲིག་བྱས་པའི་གསུང་དག་རིན་པོ་ཆེ་ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་པའི་རྣམ་ཐར་ཀྱན་འདུས་མེ་ལོང་། བེ་ཅིང་: མི་རིགས་དཔེ་སླུབ་ཁང་, 2002.

«ས་སྐུ་པ་ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་ཀྱི་རྣམ་ཐར་» = ས་སྐུ་པ་ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་ཀྱི་རྣམ་ཐར། Dehra Dun: Sakya Centre, 1985.

«གསུང་ལྷགས་གསུང་རྙིང་གི་གདན་རབས།» = འཇམ་དབྱངས་མཁྱེན་བཙུན་པའི་དབང་པོ་ (1820–1892) ཡིས་མཛད་པའི་གདམས་ཅན་བོད་ཀྱི་ལྷུ་དུ་བྱོན་པའི་གསུང་ལྷགས་གསུང་རྙིང་གི་གདན་རབས་མདོར་བསྐྱུས་ལོ་མཚན་བསྐྱོད་དགའ་ཚོ།; in: mKhyen-brtse on the History of the Dharma. Smarntsis Shesrig Spendzod, vol. 39. Leh: S. W. Tashigangpa and B. P. O. Nemo, 1972, 1–207.

«གསུང་ཆེན་བསྟན་བུ་རྒྱུས་བྱེད།» = འཇམ་དབྱངས་མཁྱེན་བཙུན་པའི་དབང་པོ་ (1524–1568) གིས་མཛད་པའི་འཇམ་མགོན་མཁྱེན་བཙུན་པའི་ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་ཁྱིད་ཡིག་སློབ་པ། གསུང་དག་རིན་པོ་ཆེ་ལམ་འབྲས་སློབ་བཤད་པའི་ལོ་མཚན་ལྷག་པ་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ལས། གདམས་ཅན་གྱི་ཐུག་པ་ཀྱི་ཐེག་པའི་གསུང་ཆེན་བསྟན་བུ་རྒྱུས་བྱེད།; in: Lam 'bras slob bsad: The Sa-skya-pa Teachings of the Path and the Fruit, according to the Tshar-pa transmission. Dehra Dun, U.P.: Sakya Centre, 1983, vol. 14 (བོད་ལ་ས་), 2–155.

«ཨ་སྐུས་ཞབས་ཀྱི་གསུང་འབྲས་» = དཔལ་ས་སྐུ་པ་ཆེན་པོ་སྐུ་ལམ་འབྲས་འཇམ་མགོན་པའི་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་བཙུན་པ་དག་དབང་ཀྱན་དགའ་བསོད་ནམས་ཀྱི་གསུང་འབྲས། 29 vols. Kathmandu: ས་སྐུ་རྒྱལ་ཡོངས་གསུང་རབ་སློབ་གཉེར་ཁང་, 2000.

«ཨེ་མེ་བཀའ་འབྲས།» = དཔལ་བཙུན་པའི་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་ཞིབ་འཇུག་ཁང་གིས་ཚོམ་སྒྲིག་བྱས་པའི་ཨེ་མེ་བཀའ་འབྲས། 20 vols. དཔེ་ཚོགས་ལོ་མཚན་ལོ་ལྷན་པ་ལྷན་པ།, no. 132–151. བེ་ཅིང་: གུང་པོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སླུབ་ཁང་, 2010.

སྐད་རིགས་གཞན་གྱི་དབུང་གཞིའི་ཡིག་ཆ།

- Davidson, Ronald M.** “The Nor-pa Tradition.” *Wind Horse* 1, 1981: 79–98.
- Davidson, Ronald M.** “Reflections on the Maheśvara Subjugation Myth: Indic Materials, Sa-skyapa apologetics, and the birth of Heruka.” *The Journal of the International Association of Buddhist Studies* 14 (2), 1991: 197–235. Reprinted in *The History of Tibet, Volume II, The Medieval Period: c.850–1895. The Development of Buddhist Paramountcy*, Alex McKay (ed.). London and New York: Routledge Curzon, 2003: 206–232.
- De Rossi Filibeck, Elena.** *Catalogue of the Tucci Tibetan Fund in the Library of ISIAO. Vol. 2.* Rome: Istituto Italiano per l’Africa e l’Oriente, 2003.
- Diemberger, Hildegard.** *When a Woman becomes a Religious Dynasty: The Samding Dorje Phagmo of Tibet.* New York: Columbia University Press, 2007.
- Ehrhard, Franz-Karl.** *Die Statue und der Temple des Ārya Va-ti bzang-po: Ein Beitrag zu Geschichte und Geographie des tibetischen Buddhismus. Contributions to Tibetan Studies, vol. 2.* Wiesbaden: Dr. Ludwig Reichert Verlag, 2004.
- Everding, Karl-Heinz.** *Das Königreich Mang Yul Gung thang: Königtum und Herrschaftsgewalt im Tibet des 13. – 17. Jahrhunderts. 2 vols. Monumenta Tibetica Historica, Abteilung I, Band 6, Results of the Nepal German Project on High Mountain Archaeology, Part VI.* Bonn: VGH Wissenschaftsverlag GmbH, 2000.
- Everding, Karl-Heinz.** *Herrscherurkunden aus der Zeit des mongolischen Grossreiches für tibetische Adelshäuser, Geistliche und Klöster, Teil 2: Diplomata Tibetica, Die vierzehn Urkunden für die Tausendschaft Mus. Mit einer Studie zur historischen Entwicklung des Mus chu-Tales im westlichen gTsang in der Zeit des 12.–15. Jahrhunderts. Monumenta Tibetica Historica, Abteilung III: Diplomata Et Epistolae, Band 9.* Halle (Saale): International Institute for Tibetan and Buddhist Studies, 2006.
- Heimbel, Jörg.** “Biographical Sources for Researching the Life of Ngor chen Kun dga’ bzang po (1382–1456).” Marc-Henri Deroche, Joshua Schapiro, Seiji Kumagai and Kalsang Norbu Gurung (eds.), *Revisiting Tibetan Religion and Philosophy, Proceedings of the Second International Seminar of Young Tibetologists, Paris, 2009.* *Revue d’Etudes Tibétaines* 22 (Novembre 2011), [47]–91.
http://himalaya.socanth.cam.ac.uk/collections/journals/ret/pdf/ret_22_03.pdf
- Jackson, David P.** *The Mollas of Mustang: Historical, Religious and Oratorical Traditions of the Nepalese-Tibetan Borderland.* Dharamsala: Library of Tibetan Works & Archives, 1984.
- Jackson, David P.** *The Entrance Gate for the Wise (Section III): Sa-skyapa Paṇḍita on Indian and Tibetan Traditions of Pramāṇa and Philosophical Debate. 2 vols. Wiener Studien zur Tibetologie und Buddhismuskunde, Heft 17.* Wien: Arbeitskreis für Tibetische und Buddhistische Studien, Universität Wien, 1987.
- Jackson, David P.** “Sources on the Chronology and Succession of the Abbots of Ngor E-waṃ-chos Idan.” *Berliner Indologische Studien* 4/5, 1989: 49–94.
- Jackson, David P.** “The ‘Bhutan Abbot’ of Ngor: Stubborn Idealist with a Grudge against Shugs Idan.” *Lungta* 14, 2001: 88–107.
- Jackson, David P.** *The Nepalese Legacy in Tibetan Painting. Masterworks of Tibetan Painting Series, vol. 2.* New York: Rubin Museum of Art, 2010.
- Kramer, Jowita.** *A Noble Abbot from Mustang: Life and Works of Glo-bo mKhan-chen (1456–1532).* Wiener Studien zur

Tibetologie und Buddhismuslunde, Heft 68. Wien: Arbeitskreis für Tibetische und Buddhistische Studien, Universität Wien, 2008.

van der Kuijp, Leonard W. J. “Apropos of Some Recently Recovered Texts Belonging to the Lam ’bras Teachings of the Sa skya pa and Ko brag pa.” *Journal of the International Association of Buddhist Studies* 17 (2), 1994: 175–202.

Lo Bue, Erberto (ed.). *Wonders of Lo: The Artistic Heritage of Mustang*. Mumbai: Marg Foundation, 2010.

Ōtani = Shoju Inaba et al. *The Tibetan Tripitaka. Peking Edition. Catalogue & Index. Reduced-size edition*. Kyoto: Rinsen Book Co., 1985.

Shen Weirong. *Leben und historische Bedeutung des ersten Dalai Lama dGe ’dun grub pa dpal bzang po (1391–1474): Ein Beitrag zur Geschichte der dGe lugs pa-Schule und der Institution der Dalai Lamas*. Monumenta Serica Monograph Series XLIX. Sankt Augustin: Institut Monumenta Serica, 2002.

Smith, Gene E. “Introduction.” In *Glo bo Mkhan chen Bsod nams lhun grub, Tshad ma rigs pa’i gter gyi rnam par bshad pa rigs pa ma lus pa la ’jug pa’i sgo: A commentary on the Tshad ma rigs gter of Sa-skya pañḍi-ta*. Ngagyur Nyingmay Sungrab, vol. 25. Gangtok: S. T. Kazi, 1970, 1–10. Reprinted as “Glo bo Mkhan chen and Buddhist Logic in Tibet.” *Among Tibetan Texts: History and Literature of the Himalayan Plateau*, Kurtis R. Schaeffer (ed.). Boston: Wisdom Publications, 2001, 111–116.

Smith, Gene E. “The Diaries of Si tu Paṅ chen.” *Among Tibetan Texts: History and Literature of the Himalayan Plateau*, Kurtis R. Schaeffer (ed.). Boston: Wisdom Publications, 2001, 87–98.

Sobisch, Jan-Ulrich. “The ‘Records of Teachings Received’ in the Collected Works of A myes zhabs: An Untapped Source for the Study of Sa skya pa Biographies.” In *Tibet, Past and Present: Tibetan Studies I, PIATS 2000, Tibetan Studies: Proceedings of the Ninth Seminar of the International Association for Tibetan Studies*, Henk Blezer (ed.). Leiden, Brill’s Tibetan Studies Library, 2/1. Leiden: Brill, 2002, 161–181.

Sobisch, Jan-Ulrich. *Hevajra and Lam ’bras Literature of India and Tibet as Seen Through the Eyes of A-mes-zhabs. Contributions to Tibetan Studies*, vol. 6. Wiesbaden: Dr. Ludwig Reichert Verlag, 2008.

Stearns, Cyrus. *Luminous Lives: The Story of the Early Masters of the Lam ’bras Tradition in Tibet*. Boston: Wisdom Publications, 2001.

Stearns, Cyrus. *Taking the Result as the Path: Core Teachings of the Sakya Lamdré Tradition*. Boston: Wisdom Publications, 2006.

Tōhoku = Hakuju Ui et al. *A Complete Catalogue of the Tibetan Buddhist Canons (Bkaḥ- ḥgyur and Bstan-ḥgyur)*. Sendai: Tōhoku Imperial University, 1934.

Tucci, Giuseppe. *Tibetan Painted Scrolls*. 2 vols. Kyoto: Rinsen Book Co, 1980. Reprint from *la Libreria Dello Stato*, Rome, 1949.

Vitali, Roberto. *A Short History of Mustang (10th–15th century)*. Dharamsala, H.P.: Amnye Machen Institute, 2012.

བླ་མཱེ་ཐོག་གི་དབུ་ཞིབ་ཡིག་ཆ།

TBRC = བོད་ཀྱི་ནང་བསྟན་དཔེ་ཚོགས་ལྟེ་གནས། The Tibetan Buddhist Resource Center, <http://www.tbrc.org>.